2.

ENARRATIO-NES VOCVM PRI-SCARVM IN LIBRIS DE RE RVSTICA,

per Georgium Alexandrinum.

Philippi Beroaldi in libros XIII. Columellæ Annotationes.

Aldus de Dierum generibus, ſimulq́ de Vmbris, & Horis, quæ apud Palladium.

APVD SEB. GRYPHIVM
LVGDVNI,
1541.

COLVMELLAE VITA, EX IPSO OPERE COLLECTA.

GADITANVS fuit, id quod conijcere licet ex lib. quinti cap. quinto, cum ait, M. quidem Columella patruus &c. item libro ſeptimo, cap. 11. ubi ait, Nam cum in Municipium Gaditanũ &c. Item lib. octauo, cap. decimoſexto: ubi eſt, Vt Atlantico Faber qui generoſiſſimis piſcibus adnumeratur in noſtro Gadium municipio &c. item lib. x. de lactuca hoc uerſu, Et mea quam generant Tarteſi littore Gades. VIXIT Claudij Impera. temporibus, id quod conijciatur ex lib. III. cap. III. ubi Senecæ, eiusq; uinearum, & Nomentanæ meminit regionis. Cor. Celſi coætaneus, cuius non ſine honoris præfatione, animiq; candore ſæpius mentionem facit. SCRIPSIT XII. de Re ruſtica libros (de eo autem qui eſt de arboribus ambigitur) non minus doctè, quàm diligẽter. Librum item Luſtrationũ ſacrificiorumq; priſcorum pro frugibus: cuius meminit lib. III. cap. XXII. Libros quoque aduerſus Aſtrologos & Chaldæos: quos ſe profitetur compoſuiſſe, lib. XI. capit. I. Hactenus quod aſtruere poſſumus.

ENARRATIONES
GEORGII ALEXANDRI-
ni priſcarum uocum in his de Re Ruſtica libris ordine Literario.

A

ABacus, menſa ſtructoria, & coquinaria. cap. 10. Cato.

Ablaqueare à lacu deriuatur, et eſt quã-do terra refoſſa, radices ſuperiores recidimus. cap. 27. Cato.

Abortet, abortum faciat. lib. 2. cap. 4. Varro.

Aceat, acidum fiat. cap. 148. Cato.

Acetabuli menſura cum dicitur, heminæ ſignatur pars quarta, id eſt, drachmæ quindecim.

Acheloides nymphæ à fluuio Achelco. Dryades, deæ arborum. Napeæ, collium dictæ. Col. in hort. lib. 10.

Achras adis, genus eſt ſylueſtris pyri. in hort. Col.

Acratophoron, uincam. puto legendum Græcè ἀκρατοφόρον οἶνον. lib. 1. cap. 8.

Amores Acriſioneos, id eſt, Danaës filiæ Acriſij, quam cõuerſus in imbrem aureum compreßit Iupiter. Colu. in hort. lib. 10.

Adijcialis cœna, erat adipalis & opipera, ab adijciendo. lib. 3. cap. 6. Varro.

Adſerunt, iuxta ſerunt. lib. 1. cap. 25. Varro.

Aeacij flores, hyacinthus, quem è ſanguine Aiacis natum dicunt. Col. in hort. lib. 10.

Aedituus, is dicitur, qui ſacras ædes curat, Priſci tamen dixere æditimum. lib. 1. cap. 2. Varro.

Aeſtiua,ubi æſtatem:hyberna,ubi hyemem agunt armenta & greges. lib.2, cap.8. Varro.

Sine afflatu, id eſt ſine nota aſpirationis. libro 3. cap. 1. Varro,

Albuelis,uini genus,ſicut item uiſula.lib.13.Col.

Alica fit ex zea.ζεὰν Græci ſpeltam dicunt.cap.76. Cato.

Alicaſtrum ea forma ab alica deriuari putamus,qua à ſiliqua ſiliquaſtrum.lib.2.cap.6.Col.

Allobrogica et Biturica à gente nomẽ habuerunt.lib. 13. Columel.

Alopecis à cauda uulpium dicta.lib.3.cap.2.Col.

Altera genitrix Cretæ Prometheæ, alludit ad fabulam, quia Prometheus ex creta terra hominem formauit. Col.in hort.lib.10.

Altinates,ex Altino,quæ urbs olim in littore Venetiæ florentiſſima fuit.lib.7.cap.2.Col.

Amaranthus, flos ab immortalitate nomen trahens,unde immortalesq́; amaranthi: nunquã enim marceſcit, fitq́; ab α priuatiua particula,& μαραίνω ſicco.lib.9. cap. 4.Columel,

Amelus,flos eſt,quem eleganter Vergil.in Georg.deſcribit.lib.9.cap.4.Col.

Ameram apud Columellam legimus,quæ dictio ſemen ulmi ſignificat,Plinius tamen Sameram uocat.lib.5.ca.5. Columel.

Amerino ab Amerino oppido, ubi plurima erat ſalix amerina,quam nunc uulgus appellat agnum caſtum. cap. 10.Cato,

Amylum ſine mola factum.cap.87.Cato.

Amineum genus uitis,à regione Aminea.cap.6.Cato.

Amites,perticæ aucupatoriæ.Pallad.

Amythaon

Amythaon, Melampodis pater fuit, ſimiliter & Chironi. Colum. in hort. lib. 10.

Ἀμπελόεσσαν ἀμπέλους ἔχουσαν, uitibus plenam. lib. 1. cap. 2. Varro.

Amphibion dicitur duplicis uitæ. lib. 3. cap. 10.

Amphitrite, uxor fuit Neptuni. Thetis uerò Oceani ſenis. Col. in hort. lib. 10.

Amphryſus, fluuius Theſſaliæ. Col. in hort. lib. 10.

Amula, uas ad aquam geſtandam. Col. in hort. lib. 10.

Amurca, fex olei, quæ contra culices, & limaces uim habet maximam. Col. in hort. lib. 10.

Andrachne, herba, quæ portulaca dicitur. Colum. in hort. lib. 10.

Antepagmenta, ualuarum ornamenta, quæ antibus adpinguntur, id eſt, affiguntur. cap. 14. Cato.

Gallinæ Aphricanæ, quas Græci μελεαγρίδας uocant, nunc Pharaonis aues dicuntur. lib. 3. cap. 10. Varro.

Apinia, ab Apio, braſſica, quàm Græci σελινάδα uocant. cap. 157. Cato.

Apianis uuis apes dedêre cognomen, præcipuè earum auidæ. lib. 13. Columel.

Apyrenum, malum granatum propriè dulce uocauerunt priſci medici: uerùm ſi Græcam dictionem Latinè ex etymologia explanare uoluerimus, Apyrenum dicitur, cui nulla ineſt granorum duritia uel minor quàm alijs. lib. 13. cap. 22. Col.

Ἀποδυτήριον apoditeriō, locus ubi deponebant ueſtes ante ingreſſum balnei. in præfat. lib. 2. Varro.

Apothecæ ubi reponitur uinum. lib. 1. cap. 5. Col.

Apparuit, præſtò fuit, obſecutus eſt, unde et Apparitores. lib. 3. cap. 2. Varro.

Apri miliarij dicebantur mille librarum, quos ſolebant in cœnis apponere Romani.lib.3.cap.2.Varro.
Aquifolios ab arbore aquifolio.cap.3.Cato.
Arbuſtiuum ab arbuſto poſſeſsiuum.lib.12.cap.41.Col.
Ἀρχέτυπον Græcè,Latine exemplar.lib.3.cap.5. Var.
Arelatæ,urbs Narbonenſis Galliæ.lib.3.cap.7.Col.
Aritia mater porri.Ex Aritia porrum erat capitatum,& genus caulium non excelſius, folio numeroſius, quoque & tenuius.Col.in hort.lib 10.
Armenia,cereola,& damaſcena prunorum genera. Col. in hort.lib.10.
Armeniaca,præcocia,perſica quidā putant: nam tuberes & armeniaca proximè ab amygdala florent. lib. 11. cap.3.Col.
Armoreacea,genus eſt raphani.lib.6.cap.17.Col.
Artrare eſt aratrare, & eſt quando ſata inarantur poſt-quàm & nata ſunt,& excreſcunt.lib.13.cap.23. Col.
Aſiatica perſica frigoribus proueniebant,contrà Gallica tempeſtate fiebant.Col.in hort.lib.10.
Aſinariæ molæ grauiores ſunt,& immobiles.cap.4. Cat.
Aſini, piſces,qui per diminutionem aſelli.lib. 3. cap. 17. Varro.
Aſſerculus diminutiuum ab aſſere.lib.8.cap.2.Col.
Aſsyrio ſemine radix, hæc Syriaca uocatur radix, quòd ex hortis Syrorum tranſlata ſit.Col.in hort.lib.10.
Atrienſis is erat,cui credebatur cura atrij.lib. 12.cap. 3. Col.
Atriplex,herba eſt ſylueſtris ſcilicet, & ſatiua, accuſata à Pythagora.Col.in hort.lib.10.
Attæi,hymeti,id eſt,attici mellis quod optimum naſcebatur in Hymeto monte Athenarum. Co.in hort. lib.10.

Auerrunces

Auerrunces, auertas, depellas. cap.142. Cato.

Autolycus, maternus Vlyſsis auus omnium furaciſsimus. lib.1.cap.3. Col.

B

BAcchi, qui orcheſtra ſaltabant, hoc nomine dictus eſt Priapus, ἰχθύφαλλος *Græce. Columel. in hort. lib.10.*

Balauſus, herba eſt nõ multum diſsimilis à Narciſſo. Col. in hort. lib.10.

Balſamum herbam ſignificat & arborem balſami, ſicut & caſia herba, & arbor. Col. in hort. lib.10.

Baſculi, populi item Hiſpaniæ. lib.7. cap.10. Varro.

Baſterna, genus rhedæ. Pallad.

Battilus herba aculeata ſponte naſcens, & eſt marina & hortenſis. lib.12. cap.8. Col.

Beſtiarijs, qui beſtias cõficiebant. Si ueſtiarij legatur, locum ſignificat ſeruandarum ueſtium. lib.1. ca.7. Col.

Betica pars Hiſpaniæ à flumine dicta. lib.7. cap.2. Col.

Bilis atra, melancholia dicitur. cap.156. Cato.

Bima, duorum: trima, trium: quadrima, quatuor annorum. lib.3. cap.1. Col.

Bionias, herba eſt, quæ pampinorum amœnitatẽ præſtat, & alligat quicquid obuiam habet. Col. in hort. lib.10.

Bipalium inſtrumentum eſt ad fodiendum. lib.1. cap.42. Varro.

Biturici populi Gal. inde biturica uitis. li.3. cap.20. Col.

Βούμασθος*, magnam mammam habens. lib.2. cap.5. Var.*

Βούπαιδα*, magnum puerum. lib.2. cap.5. Varro.*

Βούπεινα*, magna fames. lib.2. cap.5. Varro.*

Boni conſulat, hoc eſt, bene ſtatuat; in bonam partem, ut aiunt, accipiat. in præfa. lib.10.

Βοῶπις,magnos habens oculos.lib.2.cap.5.Varro.

Boſphorus,bouis tranſitus,ratio tamen exigit,ut boſporus dicamus.lib.2.cap.1.Varro.

Branchiæ dicuntur in piſcibus ſecundum ceruicem,folliũ more hiantes partes,quibus anhelitum reddere,ac per uices recipere exiſtimantur.lib.8.cap.17.Col.

Briſſam uuam, tum dicimus, cum pedibus ad exprimendum uinum calcatur.Col.lib.12.cap.19.

Brutia pix,ſecundus eſt liquor craßior defluens à ligno igni circundato, quæ rurſus in cortinas æneas coniecta ſpiſſatur & coagulatur.lib.12.ca.19.Col.

Brutij,populi ſunt ultimi habitatores Italiæ Siciliam uerſus.Col.in hort.lib.10.

Bulbus apud idoneos ſcriptores, non tantum pro cepa capitur,ſed etiam pro omni radice rotunda. unde legimus bulbos narcißi,& bulbos cannarum. lib.4.ca.39.Col.

Bulbi megarici, à Megaris ciuitate Græciæ, ueniebant etiam ex Africa bulbi maximè laudati, utrunq; genus Col.ſcribit,cum dicit Megaris & getulis glebis. Col. in hort.lib.10.

Bumaſtus à bouis mamma.lib.3.cap.2.Col.

C

CAecilia,genus ſerpentis.lib.6.cap.16.Col.

Cædua ſylua à cædendo.lib.1.cap.7.Varro.

Cæliaci dicuntur, qui uentris fluxum patiuntur.libro 3. cap.16.Varro.

Cæmenta,lapides quibus ædificia conſurgunt.Cato.

Cæſim,id eſt uno ictu.lib.4.cap.25.Col.

Calendæ Veneris,Calendæ Aprilis, nam à Venere Aprilis nomen traxit.Col.in hort.lib.10.

Calta,

Calta,herba eſt naſcens in ſegetibus flore purpureo. Col. in hort.lib.10.

Campe uermis genus hortenſes herbas infeſtans, dicta à uerbo Græco κάμπτειν,id eſt flectere. Col.in hort.li.10.

Canabinæ poſſeſſiuum à canabe herba. lib.3.cap.8.Var.

Cancelli ligna ſunt inter ſe modicis interuallis in tranſuerſum annexa,quibus ſcenæ,& tribunalia atq; feneſtræ muniebantur.lib.3.cap.5.

Canterius,ordo uineæ ſimplici iugo porrectæ. lib.4.cap.18.Colum.

Canterius,equus cui adempti ſunt teſticuli.cap.149. Cat.

Caphiſterium genus uaſis ruſtici,putamus Scaphiſterium melius legendum.lib.2.cap.8.Col.

Capitis porri,id eſt,capitati porri.Col.in hor.lib.10.

Capis capidis,genus uaſis.inde per diminutionem
Capidula à capiendo.cap.154.Cato.

Capulatores,qui capulis oleum deplent. Sunt enim Capulæ uaſa anſata.cap.66.Cato.

Carioſus à carie,eſt enim Caries putrilago & uetuſtas. cap.34.Cato.

Carpathium pelagus, ab inſula Carpatho dictum, inter Rhodum & Cretam.lib.8.cap.16.Col.

Caſsiope,aſtrum,in quod relata fuit Caſsiope mater Andromedæ.Col.lib.11.cap.2.

Cataclyſmus,diluuium,inundatio.lib.3.cap.1.Varro.

Catellæ,diminutiuum à catena.cap.135.Cato.

Catulo feceris,id eſt ſacrificaueris caniculæ,ad quod ſydus placandum frugibus inimicum canes immolabantur,facere enim eſt ſacrificare.lib.2.cap.22.Col.

Caules in herbis dicuntur, hoc eſt ipſum robur, ſiue ſtipes.lib.9.cap.4.Col.

Caurus,uentus qui & Corus dicitur. Col.in hort.lib.10.
Cauterum,ſiue cauterium,ferrum ad urendum.Pal.
Cedria,primus ſudor,qui defluit à canali dum pix fit, cui tanta eſt uis,ut in Aegypto corpora hominum defunctorum ea perfuſa ſeruentur.lib.6.cap.32.Col.
Cellarius, qui habet curam cellarij. Cellarium autem eſt ubi reponuntur ad annuũ uſum neceſſaria.lib.12.cap. 2.Col.
Centones ex pannis,uel lanis diuerſorum colorum in unum condenſatis,uel conſitis fiebant.cap.2.Cato.
Cerrus arbor glandifera,inde poſſeſſiuum cerreus. lib.8. cap.17.Col.
Chærephyllum, herba eſt frondibus luxurians, ab hocq; nomen cepit.Col.in hort.lib.10.
Chalbanum,ſuccus eſt ferulæ Syriæ:& Græci χάλβανον, dicunt per χ, noſtri uerò in g, ch uertunt. lib. 9.cap. 19.Col.
Chalcis,piſcis eſt de genere romborum.li.8.cap.17. Col.
Characatæ uineæ,id eſt,pedatæ à Græco χάραξ acos,fœminini generis duntaxat,pedamentum uitis ſignificat. lib.5.cap.4.Col.
Charchari, Elachate, Camarus, Gobio piſces.lib.8.cap. 17.Columel.
Chelas,cancri brachia,qui facere uidentur Libræ ſydus. Col.lib.10.in hort.
Chiron & Melampus,medici præſtantes, à quorum nomine herbæ quoq; dictæ ſunt centaurea, melampodion lib.3.Col.in præfa.
Chœnis,genus uaſis.Pall.
Cicures,domeſtici,& contrarij feris.lib.3.cap.11.Var.
Cicuta,herba uenenoſa.Col.in hort.lib.10.

Cylindrus

Cylindrus, lapis teres, quo terra denſatur & æquatur. Col. in hort. lib. 10.

Cymata in braſſica dicuntur, quæ uere proximo poſt primam ſectionem à caulibus colliguntur, uel (ut alij dicunt, tenuiores cauliculi. Col. in hort. lib. 10.

Cimerius, ubi iungitur pontus Mæotidi paludi. lib. 7. cap. 2. Var.

Cimolia creta ab inſula Cimolo, qua utuntur fullones in ueſtibus abluendis: hanc nunc uulgus terram ſaponariam uocat. lib. 6. cap. 17. Col.

Cyperon genus herbæ paluſtris. lib. 3. cap. 16. Varro.

Citheron, Parnaſſi iugũ, ubi erat Nyſſa urbs dicata Baccho. Col. in hort. lib. 10.

Citrum, lignum precioſiſſimum, quo lectos priſci exornabant: & neutri eſt generis. lib. 3. cap. 2. Varro.

Clatri ligna ſunt caucarum, uel quibus aliquid munitur, aut ſepitur; inde clatratæ feneſtræ. cap. 4. Cato.

Claui, morbus pedes ferè tentans: lib. 7. cap. 5. Col.

Clitellæ dicuntur ea quibus ſarcinæ colligatæ mulis portantur: inde muli clitellarij. cap. 10. Cato.

Cloaca, per quam ſordes publicæ eluuntur. Colu. in hort. lib. 10.

Cloſtra à cludendo. Cato.

Coagmenta, coniunctiones arctæ et compares à cogendo, id eſt, ſtringendo. cap. 19. Cato.

Coagmentare, eſt compares coniunctiones arctè cogere & ſtringere. lib. 4. cap. 28. Col.

Cocula uaſa ænea coctionibus apta. cap. 10. Cato.

Codicillus diminutiuum à codice: eſt autem codex arboris robur. cap. 130. Cato.

Cohortales gallinæ, quæ in corte domi aluntur. lib. 8. cap. 2. Col.

2.Columel.

Cohortes ſunt uillarum infra maceriam ſpatia.lib.1. cap. 17.Varro.

Collocaſia,herba eſt Nili.lib.8.cap.15.Col.

Colliciares tegulæ,quære Deliciares.

Collucare,eſt,cùm profanæ ſyluæ rami deciduntur offi=cientes lumini.cap.139.Cato.

Coloſtrum dicitur ſpongioſa lactis denſitas,quæ poſt par tum prima eſt,& morbus Coloſtra,quo lactantes ten=tantur.lib.7.cap.3.Col.

Comitia,ædilitia;in quibus ædiles creabantur.lib.3.ca.2.

Compaſcat,inde compaſcuus ager dicitur, qui relictus ad paſcendum communiter uicinis.lib.1.ca.2.Var.

Compendium,utilitas:contrarium diſpendium.lib.3.cap. 20.Col.

Compitalia dies feſti à compitis:nam Compita dicuntur in quæ multæ uiæ conueniunt.cap.57.Cato.

Compluuiata uitis,dicta à cauis ædium compluuijs. lib.1. cap.8.Varro.

Concinnare aptè componere: nam cinnus commiſtio eſt. cap..106.Cato.

Concoqui dicitur cibus calore ſtomachi.cap.156.Cato.

Condepſere eſt cõmiſcere,& mollire ſubigendo,quod uer bum à Græco fit δεψεῖν.cap.76.Cato.

Olea conditanea,quæ condi,uel condiri poteſt aptè. lib. 1.cap.24.Varro.

Congylis,rapi genus.Co.in hort.lib.10.

Coni,nunc cupreßi.lib.6.cap.7.Col.

Conſenteis deos,è quibus conſentia ſacra dicuntur, quæ ex conſenſu multorum ſunt ſtatuta.lib.1.cap.1. Varro.

Conuolulus,à conuoluendo:& eſt uermiculi genus,qui ſe

ſe inuoluit pampino: unde & inuolutus dictus. cap. 95. Cato.

Coracinam picem, nigram. Pal.

Corambla, herba eſt, quæ oculos retundit & hebetes facit, ideoq; dicta, nam κόρα pupillam ſignificat, ἀμβλὺ uerò retuſum & hebes. Col. in hort. lib. 10.

Cordum, fœnum ſero natum. lib. 7. cap. 5. Col.

Corycium, antrum in Cilicia, unde primum delatum eſt crocum. lib. 9. cap. 4. Col.

Corymbus, uua eſt ederæ. Col. in hort. lib. 10.

Corrudam ſyluestrem aſparagum uocant. cap. 6. Cato.

Cortina, uas quo oleum uel liquidum aliud inſtuit. ca. 66. Cato.

Cortinale, à cortina, dum menſam aut parietem ſignificat, deſcendit. lib. 1. cap. 6. Col.

Cotila, genus eſt menſuræ. Cato.

Coturnices aues ſunt aduenæ, terreſtres potius, quàm ſublimes, has nūc uulgus qualeas appellat: quibus ueneni ſemen gratiſſimus eſt cibus, quam ob cauſam eas damnauere menſæ, ſimulq; propter comitialem morbū. lib. 3. cap. 5. Varro.

Coxendicem, coxam exponit Nonius, de qua dictione enarratius tractabimus. cap. 159. Cato.

Cremor lac expreſſum ex grano aqua macerato. cap. 86. Cato.

Crepida prærupti ſaxi margo, & extremitas uiarum, uel ripæ paulò eminentiores crepidines dicuntur. lib. 3. ca. 17. Col.

Crepitaculum à crepitu. lib. 9. cap. 11. Col.

Crocodilus, lacerta eſt Nili immenſæ magnitudinis, quam debellauit Ichneumon. Pall.

Croco

Crocomaga,herba eſt.

Crotum uenatorem fuiſſe dicunt,precibusq́; Muſarum in aſtra relatum,& pro ſagittario ponitur. Col.in hort. lib.10.

Cruditas redundantia ſtomachi, quæ naſcitur ex ægra concoctione.in præfã.lib.1.Col.

Cucalliones idem putamus quod cucullos.cap.2.Cat.

Culcitra dicta,quòd in ea tomentum uel ſaxum inculcetur.lib.3.cap.5.Varro.

Culigna,uas propriè uinarium.cap.132.Cato.

Cumæ,urbs Campaniæ,unde Cumana braßica:ſeßilis folio,& capite patula.Col.in hort.lib.10.

Cunila bubula,herba eſt qua ſe tuentur teſtudines contra ſerpentes pugnaturæ,nunc dicitur cotula, & bouis oculus,& flos eius eſt maior quàm chamæmilla. lib. 6. cap.17.Col.

D

DActylides à digitali gracilitate dictæ.lib.13.Col.

Dardaniæ artes,Phrygij faciebant mulierẽ menſtruatã,nuſquã cinctã,ſolutis capillis,nudis pedibus,cõtra erucas,& cætera,hortum circuire.Col.in hort.lib.10.

Decemmodiæ & trimodiæ,uaſa ſunt ruſtica, quibus ruſtici in ferendo frumento dum ſerunt utuntur, nec non pollinctor in frumento per molas frangendo trimodia utitur.lib.12.cap.50.Col.

Decoxit domino,debitam pecuniam,cum non eſſet ſoluendo,abſtulit.Col.lib.11.cap.1.

Decumano:id eſt,limite decumano, qui fiat ab ortu ſolis ad occaſum,ut ſuprà diximus:aliter uerò limes ex trãſuerſo currens uocatur cardo.lib.12.cap.41.Col.

Decußis etiam dicitur à decem aßibus.lib.3.cap.13. Col.

Decu

Decuſſatim, per decuſſes. lib. 12. cap. 53. Col.
Decuſſare, in decuſſes formare atque diuidere. lib. 3. cap. 13. Col.
Defrutaria, uaſa ad defrutum idonea. lib. 12. cap. 6. Col.
Defrutum, uinum ad tertiam partem decoctum: de quo & paſſa, & ſapa, idem Col. ſcribit. lib. 9. cap. 12. Col.
Delibrare eſt librum tollere. lib. 4. cap. 24. Col.
Delphica laurus, quòd uictores Delphis ea coronarẽtur, & eſt uiridior laurus: cypria uerò folio breui, & nigro, per margines imbricato, criſpa. cap. 10. Cato.
Delitiares tegulæ à delitio tigno dictæ: has alij Colliciares uocant. cap. 14. Cato.
Denicales Feriæ colebantur, cum hominis mortui cauſa familia purgabatur. lib. 2. cap. 22. Col.
Depangere, plantare: inde depactus lib. 3. cap. 16. Col.
Deplere, euacuare. cap. 14. Cato.
Deſpondere animum, eſt ſtatuere finem uitæ. lib. 3. cap. 5. Varro.
Deſpondent, hoc loco ſtatuũt, Plautus & Varro addunt animum. lib. 8. cap. 7. Col.
Depſiticum à depſendo: eſt enim depſere, ſubigendo manibus aliquid molle & tenerum reddere. cap. 74. Cat. quo uerbo utitur Cato frequenter.
Deſultor, unde & deſultorij equi, qui & deſultores, qui olim in curſum agebant ſingulos equos, ut nunc faciunt, qui eos ad brauium, ut currant, alunt. lib. 2. cap. 7. Varro.
Digitelli, diminutiuum à digito, & uidetur eſſe genus herbæ. lib. 12. cap. 7. Col.
Dyndimus, mons Phrygiæ Cybelæ ſacer: quæ dea ſacerdotes ſuos in furias agebat. Col. in hort. lib. 10.

Dioneis

Dioneis floribus, id eſt, Veneris. Col. in hort. lib. 10.

Δυσπεψία Græce, Latine mala, difficilis concoctio. cap. 127. Cato.

Διφθέρα diphthera, ueſtis paſtoritia, ex pellibus ouium aut caprarum. lib. 2. cap. 11. Varro.

Diſtabeſcat, ualde tabeſcat, abſumatur, corrumpatur, colliqueſcat. cap. 27. Cato.

Diſtichon, duorũ ordinũ, ſiue uerſuũ. lib. 2. cap. 10. Col.

Dodrans, nouem partes aßis. lib. 3. cap. 13. Col.

Dolabella diminutiuum à dolabra. lib. 4. cap. 24. Col.

Dolus Mendeſius ſcriptor Aegyptius. lib. 11. cap. 3. Col.

Draco appellatur palmes emeritus, pluribusq́; induratus annis. lib. 5. cap. 5. Col.

Ductarius funis qui per orbiculos trochleæ traijcitur. cap. 13. Cato.

Ductim, cum mora. lib. 4. cap. 25. Col.

E

EAbus pro eis. cap. 152. Cato.

Ebulus, herba eſt faciens baccas in ſimilitudinẽ ſambuci. in hort. Col. lib. 10.

Elices dicuntur reuolutiones. Col. lib. 11. cap. 2.

Embammata, à Græco ἐμβάπτειν fieri uidentur, & ſignificant immerſiones, quãdo intingimus uel panẽ uel obſonium in uaſculis repletis re liquida. li. 12. ca. 54. Col.

Emblema, ex origine dictionis, quæ Græca eſt, ſignificat teſſerulas, quibus inſtrata pauimẽta uariantur & uerſicoloria fiunt. lib. 3. cap. 2. Varro.

Ephippium, ſtragulum quo equus inſternitur. lib. 2. cap. 7. Varro.

Epiſtates, præceptor, ſiue præfectus rei faciendæ. cap. 56. Cato.

Epiſtomion,dicitur foramen, per quod aqua effluit.lib.3. cap.4.Varro.

Epityrum,uel ſine e,pityrum,ex confractis oliuis fit, ex quibus nomē traxit: Græce πίτυρος *dicitur.cap.19. Cat.*

Equienti mulæ, equū appetenti,ut credimus.iam ſobriēti legitur.lib.6.cap.37.Col.

Equile,ab equo,ut ouile & bouile.Cato.

Erigones canis,id eſt,canicula ſydus. Col.in hort.lib.10.

Eruca,uermis rodens herbas.Col.in hort.lib.10.

Eſculentum dicitur ab eſca.lib.9.cap.12.Col.

Eſitare, forma frequentatiua, à ſupino eſum deriuatum. cap.57.Cato.

Ethefiæ, uenti ſtati, qui quotannis in uigore æſtatis perflant xxx.diebus.Col.lib.11.cap.2.

Etymon,recta interpretatio.lib.1.cap.48.Varro.

Euante,genus uitis.Pallad.

Euerriculum, genus retis piſcatorij à uerrendo dictum. lib.3.cap.17.Varro.

Euie nos legendum eſſe dicimus, quanquàm interpoſita aſpiratione euhye legant: Nam ab εὐοῖ, *quæ uox eſt bacchantium,naſcitur.Col.in hort.lib.10.*

Exanietur,exudando ſiccetur.lib.12.cap.50.Col.

Excudere dicuntur aues poſt legitimum incubatum pullos ex ouis:alibi legitur excludere.lib.3.cap.9.Var.

Exgrumantes, de menſura, & recta uia excedentes, uel grumos eruentes.lib.3.cap.14.

Eximij propriè ſunt porci,qui de grege accepti ad ſacrificandum liberius paſcuntur.lib.7.cap.9.Col.

F

FAbis habilis,herbas ſignificat,quibus fabæ condiri ſolebant:ſunt enim fabæ fabrorum conuiuia. Col. in

hort.lib.10.

Factores *dicuntur, qui oleum faciunt: inde factus. cap.64. Cato.*

Faſtus, *libri in quibus cuiuſq; anni geſta continebantur. lib.9.cap.14.*

Factum *quid ſit, uide Oſtum.*

Fauces Caudinæ, *locus ubi* Romanus *exercitus fraude Samnitium interceptus fuit.* Col. *in hort.lib.10.*

Fele, *animal, quod* Græci αἴλουρον *uocant. lib.5. cap.11.* Varro.

Ferali menſe Lupercus, *id eſt,* Februarius *menſis, in quo ſacra feralia mortuis fiebant, & ludi* Lupercales. Col. *in hort.lib.10.*

Ferrugineis *purpureis: nã ferrugo eſt purpura intenſior.* Col. *in hort.lib.10.*

Fertum, *dictum quòd feratur ad ſacra, & eſt ſacrificij genus. cap.132.* Cato.

Fiber *animal extremas fluuiorũ oras accolens, hunc* Græci κάστορα *dicunt:* Latini *uerò fibrum ponticum: huius pilus pluma mollior habetur. lib.13.cap.17.* Col.

Ficorum *genera ſunt, chalcidicæ, chiæ, purpureæ, chelidoneæ, mariſcæ, coliſtrutiæ,* Lybicæ, *libyſſæ, flauæ, & reliqua.* Col. *in hort.lib.10.*

Figlinæ *à figulis dictæ. lib.1.cap.2.* Var.

Filicula, *puto diminutiuum à filice. lib.6.cap.30.* Col.

Fiſcina, *uaſis genus.* Col. *in hort.lib.10.*

Flacceſcat, *id eſt, flaccidum fiat. lib.12.cap.8.* Col.

Flaccidi, *à flaccis, quorum aures pendulæ, & non arrectæ ſunt. lib.7.cap.5.* Col.

Flammeola, *rubea: nam flammeum rubeum.* Col. *in hort. lib.10.*

Floces,

Floces, fæces uini. lib. 6. cap. 13. Col.

Flutæ, murenæ dicebantur in freto Siculo, quæ Græce πλῶται. lib. 2. cap. 6. Varro.

Fœniſecæ dicuntur qui fœnum ſecant. lib. 2. cap. 22. Col.

Forda, dicitur bos grauida: unde etiam ſacra fordicalia. lib. 6. cap. 24. Col.

Foriculus, diminutiuum uidetur à foris. lib. 1. cap. 50. Var.

Fortisfortunæ dies appellatus à Seruio Tullo rege, qui fanum Fortisfortunæ ſecundum Tiberim extra urbem dicauit. Col. in hort. lib. 10.

Fraceſcere dicũtur oliuæ, quæ collectæ caldore & uetuſtate putreſiunt. cap. 76. Cato.

Fraces, oliuarum ſunt carnes, & fæces. cap. 66. Cato.

Frietur, teratur digito, inde compoſitum affrio. libro 1. cap. 9. Varro.

Fructuis, genitiuus à fructu: ut ab anus anuis. lib. 1. cap. 2. Varro.

Fruge ſalis, mica ſalis. Col. in hort. lib. 10.

G

Galactopotæ, lac potantes. lib. 7. cap. 9. Col.

Garum, liquamen ex piſce. lib. 6. cap. 5. Col.

Gemellæ uites ab uuis ſemper geminis nomen habuerunt. lib. 13. Col.

Gemellar, uaſis genus uidetur. lib. 12. cap. 50. Col.

Gemino aſtro, id eſt ſigno geminorum. Columel. in hort. libro 10.

Gerulus à gerendo, & is eſt qui corpore aliquid gerit. Col. in hort. 10.

Gilbus, color eſt. Pallad.

Glaber, bra, brum, depilem ſignificat. libro 1. cap. 2. Varro.

Glabrata,nuda & ſine pilis.lib.12. cap.53.Col.

Glyciridiæ,dulcis radicis.

Gladiolus, folium narciſsi in gladij formam figuratũ.lib. 9.cap.4.Col.

Gleucinum,Græcè dicitur oleum muſtum,hoc eſt expreſſum antequàm oliuæ calcentur, atq; premantur. Nam γλεῦκος muſtum Latinè.lib.12.cap.50.Col.

Glaucina, herbæ genus ſyluestris & erraticæ, Niagrum uocatur, alij Paralion dicunt, naſcitur enim in afflatu maris,aut nitroſo loco,inde nomen ſumpſit:nam glaucus cæruleum ſignificat,qui color eſt maris.Columel.in hort.lib.10.

Gliſcere,eſt creſcere:unde pergliſcit,ualde creſcit per inſtructionem epularum.lib.8.cap.4.Col.

Glubito, corticem detrahito, de quo plura in Plautinis quæſtionibus.cap.33.Cato.

Grauedo, grauior pituita,& craſsior,inde grauedinoſi. lib.7.cap.3.Col.

Groſsi ſunt primitiuæ ficus.cap.94.Cato.

Grumus,collectio terræ minor tumulo.lib.3.cap.14.

Grumæ dicitur ager uel cliuulus.Col.lib.5.cap.8.

Gurgulio,pars gutturis,per quã pulmo attrahit,& reddit ſpiritum.lib.2.cap.4.Varro.

H

HAerediolum, duorum menſura iugerum, quòd hæredem ſequeretur.in præfat.Col.lib.1.

Halcyonij,ab Halcyonibus auibus nomẽ traxere, quarũ fœturæ ante brumam ſeptem diebus, & totidem poſt mare ſternitur.Col.lib.11.cap.2.

Halecem fœminini generis apud Catonem minuti,& uilis piſcis genus putamus eſſe,quãquàm alibi ex inteſtinis

nis

nis piſcium fecem legamus, quæ ganeæ olim materiam præbuit. cap. 58. Cato.

Haleſus, *fluuius, & mons non longè ab* Aethna. Col. *in hort. lib.* 10.

Hamonium, *coloris genus tendentis in ſubrufum. lib.* 3. *ca.* 2. Varro.

Hara *ſtabulum dicitur, tam de porcis, quàm de auibus. lib.* 3. *cap.* 10. Var.

Haron, *in* Aegypto *uocant bulborum genus, ſcyllæ proximum amplitudine.* Col. *in hort. lib.* 10.

Heluolæ, *inſignes ſunt colore inter purpureas nigrasq́; medio ſæpius uariante, & ob id uarianæ appellatæ.* Col. *lib.* 3.

Heluenaci *generis, id eſt, uitis beluenacæ, cuius duo ſunt genera, maior, & minor, & eſt in fertilitate princeps. lib.* 5. *cap.* 4. Col.

Heluolum, *color inter rufum & album, unde heluolæ uuæ, & heluolum uinum.*

Hexaſtichon, *ſex ordinum, ſiue uerſuum. lib.* 2. *ca.* 10. Col.

Hybernus *oriens dicitur, unde ſol per hyemem oritur. lib.* 9. *cap.* 7. Col.

Hybero, Hyſpano. Col. *in hort. lib.* 10.

Hydromelli, *mellitæ aquæ.*

Hyena, *animal eſt ferum atq; agreſte, quam dicunt alternis annis marem, alternis fœminam, ſermonem quoque aſsimulare, in cuius ſpina articulus ſiue nodus eſt ad medicamina efficax. lib.* 2. *cap.* 9. Col.

Hyoſciamos, *herba eſt. lib.* 6. *cap.* 38. Col.

Hypenemium *à uento natum, uel factū. lib.* 2. *ca.* 1. Varro.

Hyperionis, *id eſt, ſolis, nam ſol ab* Hyperione *progenitus eſt.* Col. *in hort. lib.* 10.

Hipparchus, Eudoxus, Meton, philoſophi, qui de ſyderibus & tēporibus anni ſcripſerunt. lib. 9. cap. 14. Col.

Hornotinum dicitur huius anni, alij annotinum legunt. lib. 4. cap. 17.

I

Ithyphallus proprie membrum uirile erectum dicitur. Dicuntur & Ithyphalli curatores. Col. in hor. lib. 10.

Iligneas ab ilice. cap. 18. Cato.

Illicium, ab illiciendo dictum. lib. 3. cap. 16. Varro.

Imbuere, inficere, & primum intingere. cap. 66. Cat.

Incerniculum ab incernendo genus eſt cribri. cap. 10. Colu.

ἰχθυοτροφεῖα, loca in quibus aluntur piſces. lib. 8. cap. 1. Col.

Inciles, foſſæ dicuntur ad educendam aquam factæ. idem & Incilia. cap. 155. Cato.

Indidem, idem mox, ab inde & idem. cap. 15. Col.

Inerticula, genus uitis quoniam iners ſit, & uiribus innoxia. lib. 13. Col.

Infriare eſt terendo aliquid digitis leuiter inſpergere. cap. 95. Cato.

Infundibulum, quo in uaſa liquores infundimus. cap. 10. Cato.

Inibi, ſic & mox. cap. 10. Cato.

Inire, eſt concumbere, quando fœmina marē recipit. unde legimus fœminas à uiris iniri. lib. 6. cap. 37. Col.

Initia Latine, μυστήρια Græce. lib. 3. cap. 1. Varro.

Inſipiat, id eſt, alterando fiat inſipidum, quanquàm alibi legatur cum far incipiat. cap. 113. Cato.

Inſolare & inſolari dicitur ſolem admittere. lib. 4. ca. 18. Colu.

Interdius

Interdius pro interdiu.lib.1.cap.9.Varr.

Interordinium, ſpatium quod eſt inter ordines.lib.3.cap.13.Cato.

Intertrigo ab intertero, quando ſimul membra interteruntur & confricantur, accedente ſudore. cap.157. Cato.

Intrita, ab intero uerbo, cuius præteritum eſt intriui & intritum ſupinum, & proprie dicitur cibus de allecato mortario factus. Col.lib.12.cap.40.

Inula, herba quæ ſuo aſpectu atque natura triſtitiam affert, nomenq́; ſuum adhuc ſeruat. Columella in hort.libro 10.

Iolchos, Theſſaliæ ciuitas.Col.in hort.lib.10.

Ἵππιον ἄργος, quod & achaicum dicebatur, Peloponneſi urbs, & uidetur ab equis dictum.lib.2.cap.1.Varro.

Iſchiaci dicūtur ἀπὸ τοῦ ἰσχίου id eſt, è coxendice, de qua dictione plura alio loco.cap.127.Cat.

Ὕστερα Græce, Latine ſecūdæ, folliculi ſunt continentes fœtum in matris utero cum menſtruis.lib.7.cap.6.Col.

Ἱστῶνας textoria.lib.1.cap.2.Varro.

Iubar lumen eſt, & pro aurora ponitur. Colum.in hort. lib.10.

Iugata uitis, à iugo, quod ad ſimilitudinem militaris iugi fiebat: nam duabus defixis haſtis, tertia ſuperligabatur. lib.4.cap.18.Col.

Iuglandes ſunt nuces, quaſi Iouis glandes. lib.1. cap.16. Varro.

L

LAc cyrenaicum, ſilphium eſt.lib.13.cap.23.Col.

Laciniæ de ueſtibus dicuntur: diſcreta item animalia & in partes diuiſa, in lacinias ſegregari dicuntur. libro 7.

bro 7.cap.5.Col.

Laconicum, fornax concameratus ad thermas concaleſa-ciendas.in præfat.lib.1.Col.

Lactis guſtus quæ condiat herba. De lepidio intelligere *uidetur, cuius uſus non eſt ſine lacte, emendat enim cu-tem in facie, & lepras tollit, & cicatricum uulnera, & nomen trahit à Græco.Col.in hort.lib.10.*

Lactucarum quoque plura ſunt genera, hoc eſt, Cæciliæ, Cappadociæ, Tarteſiacæ, Paphia ſiue Cypria: eſt etiã ſeſsilis lactuca.Col.in hort.lib.10.

Lactucula, quamuis deſcendat à lactuca, tamen alia eſt herba lac habens.Col.in hort.lib.10.

Lageos, herba leporaria.lib.13.Col.

Λαγοτροφεῖα, *leporaria.lib.8.cap.1.Col.*

Lanatæ uuæ à lanugine, quæ eas ueſtit.lib.13.Col.

Laniſtæ dicebantur qui domi gladiaturam docebant gla diatores, quos deinde uenderent munerarijs.lib.8.cap. 2.Colum.

De lapide noxium, conſuetudinem exprimit Romanam, nam ſolebant damnatos mortis de Capitolino lapide deijcere.lib.3.cap.3.Col.

Lapſana, braſsica ſylueſtris: eſt enim braſsica alio nomi-ne caulis, & utraque dictio Latina.lib.3.cap.16.Var.

Laſerpitiatum, à ſerpitio: eſt autem laſerpitium ſilphium, aſam nunc uocant.cap.116.Cat.

Latrina, locus eſt priuatorum ſordium. Col.*in hor.lib.10.*

Lubrica lapathos, quam ὑδρολάπαθον *uocant.Col.in hort. lib.10.*

Lauream, & laurum, & mutata diphthongo loream pro eodem accipit Cato. alij folia diſtingunt appellatione laureæ.

Laut

Lautitia,eſt epularum magnificentia.lib.9.cap.1.Col.

Leguli olearum lectores.cap.64.Cat.

Lentorem, tenacitatem & uiſcoſitatem ex humore procedentem. Nam lentus tenacem & uiſcoſum ſignificat, unde & lenteſco uerbum.lib.5.cap.4.Col.

Lentiſcus arbor eſt,ex qua colligitur maſtix,& eſt triſera.lib.13.cap.20.Col.

Ora leonis, herbam ſignificat leoninam in montibus naſcentem, cuius flores cum emittuntur, ſimiles ſunt ori leonino aperto.Col.in hort.lib.10.

Lernei cancri,id eſt,qui ex palude Lerna exijt, dum Herculis pedem momordit pugnantis, & in ſydus relatus eſt.Col.in hort.lib.10.

Leucoia,alba uiola.lib.9.cap.4.Col.

Lyceus,& Cyllenus,montes Arcadiæ.Col.in hort.lib.10.

Ligula,genus menſuræ.lib.12.Col.

Limaces,cochleæ à limo appellatæ.Col.in hort.lib.10.

Limes decumanus in ſemitis, & limitatione agrorũ is uocatur, qui agrum ab exortu æquinoctiali ad occaſum æquinoctialem ſecat.lib.3.cap.20.Col.

Lingula diminutiuum à lingua, uideturq; ſignare hic lignum uel lapidem concauum,quà aqua uel uinum confluit: ſed de hac dictione plura in Plautinis quæſtionibus.cap.18.Cato.

Liguſticum herba eſt in Liguriæ montibus naſcens.libro 12.Col.56.

Lyra,ſignum cœleſte.Col.in hort.lib.10.

In ſpeciem literæ Græcæ,id eſt,δ deltæ,uel λ lambdæ.lib.3.cap.16.Col.

Litera proxima primæ, id eſt, β, beta. Columel. in hort. lib.10.

Lithoſtratus, locus lapidibus ſtratus, ſi uerbum Græcum propriè interpretari uolumus. Verùm Lithoſtrata ex paruulis cruſtis conſtabant, quibus ſolum pauimentum incruſtabatur. lib. 3. cap. 1. Varro.

Loci locorum, uulua, propriè duntaxat in fœmina, de qua plura alibi dicam. cap. 157. Cato. (Dicuntur etiam loca locorum, ut apud Col. lib. 8. cap. 11.)

Loculamenta à loculis deriuari uidentur, & ſignificant capſulas. lib. 8. cap. 8. Col.

Longurius, perticà eſt longior. lib. 1. cap. 19. Varro.

Lomentum panis ex faba. Pall.

Lorea ex lora fit maceratis aqua uinaceis. cap. 25. Cato.

Lotium urina eſt. cap. 122. Cato.

Lotus arbor eſt dicata matri deûm: eſt etiã herba in Phrygia laudatiſſima, & Aphricæ peculiaris, cuius bacca ueſcuntur homines. Col. in hort. lib. 10.

Luridus, ſupra modum pallidus. lib. 1. cap. 22. Varro.

Lupus, piſcis eſt olim pretioſus, qui lanatus erat, ſub oſtia fluuiorum captus. lib. 3. cap. 3. Varro.

Luſitanea, pars eſt ulterioris Hiſpaniæ, quam nunc Portugaliam appellant, dictam dicunt à luſu Bacchi. libro 2. cap. 1. Varro.

Luxa & luxata, membra ſuis locis mota, & ſoluta. cap. 159. Cato.

M

MAena piſcis eſt. cap. 88. Cato.

Maguderis, laſerpitij genus, alij dicunt caulem laſerpitij eſſe. lib. 6. cap. 17. Col.

Malagma à uerbo Græco μαλάττω quod eſt emollio, & eo utimur in duritie mollienda. lib. 6. cap. 17. Col.

Malleolus dicebatur ſurculus utrinq; capitulatus è duro.

lib.

lib. 4.cap.22.

Mandragoræ duo genera, candida, quæ mas, nigra quæ fœmina exiſtimatur, ferunt mala nucum auellanarum magnitudine. Col.*in hort.lib.*10.

Mareotides Aegyptiæ *:nam Mareotis pars eſt* Aegypti. *lib.*13.Col.

Marræ, bidentes, & ſarcula, ruſtica ſunt inſtrumenta. Col.*in hort.lib.*10.

Mauricini, populi prope Marſos. Col.*in hort.lib.*10.

*Matellionem à matella deriuari ſentimus, & eſt aquariũ uas.cap.*10.Cato.

*Matrices dicuntur quæ ad progenerandum aptæ ſunt, et plerunq; à gallinis.lib.*2.*cap.* 4.Varro.

Mazonomum, Græca *dictio, & propriè lancem ſignificat ad ferenda obſonia in menſam.lib.*3. *cap.*4. Var.

*Me ceßa, pro mihi quæ ceßit: & ſecundum priſcos locutus eſt, qui tibe, & ſibe, & mihe, pro tibi, ſibi, mihi, dicebant.lib.*3.*cap.*16.Varro.

*Mediaſtinus, incola mediæ urbis, uel balneatorum miniſter, & curator ædium.lib.*1.*cap.*9.Col.

*Medica herba eſt, quæ & melica, quæ ſemel ſata decem annos durat.lib.*1.*cap.*42.Varro.

*Medipontus inſtrumentum funarium.cap.*3.Cat.

Melanthius apud Homerum *in* Odyſſea, *ſeruus* Vlyßis, *quem herus fœda morte demum reuerſus affecit. lib.* 2.*cap.*4.Varro.

Μελάνθιον Græcè, *Latinè git dicitur: alio nomine melanſpermõ, id eſt, nigrum ſemen, alij nigellam.* Columel.*in hort.lib.*10.

*Melanurium, piſcis à nigra cauda nomen trahens.lib.*8. *cap.*16.Col.

Meleagri

Meleagrides,& Numidicæ,& Gutteræ, aues ſunt, quæ & Afræ dicuntur.lib.8.cap.2.

Meles,item animal, auibus inimicum,puto eſſe id,quod uulgus ſouinum & maturellum appellant. lib.3.cap. 12.Varro.

Melicæ gallinæ,quòd in Media id genus auium corpore ampliſsimo fiat.l,litera pro d,ſubſtituta.

Media regio orientis,ex qua Medi,qui & Perſæ dicuntur.lib.8.cap.2.Col.

Melimela per unum l, utrobique, ſunt mala muſtea, à μελί,id eſt,mel, & μῆλον malum,quòd mellis ſaporem retinent.lib.1.cap.59.Varro.

Meliſſophyllus,herba eſt.

Μελιττῶνας, apiaria, ubi apes nutriuntur. μελιττοτροφεῖα etiam dicuntur.lib.3.cap.16.Varro.

Menalippa,mulier,quæ cum Booto filio ad Metapontũ delata fuit,ubi ſacrã ædem habuit.libro 2.cap.5.Var.

Mẽdeſius poſſeſsiuũ à ciuitate Aegypti.lib.7.cap.5.Col.

Meta dicitur congeries,uel ſtrues in acutum tendẽs quæ Græcè πυραμὶς dicitur.cap.46.Cato.

Inuerſæ metæ ſimilis,hoc eſt,turbicinam habẽs figuram, cuius ima pars anguſta eſt,ſuperior uerò lata.At meta inferiorem partem latam habet,ſuperna uerò tendit in acutum.lib.9.cap.14.Col.

Metreta uas eſt.

Miris,ſiue ſmirza,uel ut alij mira, herba eſt ſimilima cicutæ,caule,flore,folijsq; minor.Col in hor.lib.10.

Mirtum coniugulum,id eſt,coniugalem à coniugijs.cap. 8.Cato.

Molle pecus,tectum: hirſutum uerò, colonicum.libro 7. cap.2.Colum.

Molochon,

Molochon, agrian ibiſcum appellant. Quidam alij dicunt malachon, hoc eſt maluam. Col. in hort. lib. 10.

Muceat mucorem contrahat. cap. 148. Cat.

Mucrone graphio, quo in pugilaribus cereis ſcribimus. Col. in hort. lib. 10.

Mulſum, uinum cum melle miſtum. lib. 3. cap. 16. Varro.

Mundus muliebris, ornatus Græce κόσμος. lib. 12. cap. 3. Colum.

Mugiles, piſces ſunt tam præcipitis uelocitatis ut tranſuerſa nauigia interim ſupernatent. lib. 8. cap. 16. Col.

Mullus, piſcis olim precioſus, & cum barbatus ſit, putant quidam eum eſſe quem uulgus barbonum dicit. lib. 3. Cap. 17. Varro.

Munerarij dicebantur qui munera, id eſt, ludos populo dabant. lib. 7. cap. 7. Col.

Munera tartcſia, à Tarteſſo oppido Hiſpaniæ ſito quondam inter Betis oſtia, quo nomine etiam fluuius appellatur. lib. 8. cap. 16. Col. (alij tharſenſis tamen legunt.)

Murgentinam, alij Pompeianam uocant. lib. 13. Colum.

Muria, ſal cum aqua medicatum & induratum, de qua plura Col. lib. 7. cap. 8. Col.

Muſcantur, muſco integuntur. Col. lib. 11. cap. 2.

Muſcipulis. id eſt, inſtrumentis ad mures capiendos. lib. 1. cap. 8. Varro.

Muſtella, piſcis in lacu Brigantino Rhetiæ generatus. lib. 8. cap. 17. Col.

Muſtus, nouus.

N

NArciſſus, herba eſt, eiuſq; duo genera. Colum. in hort. lib. 10.

Pix naricia, ab inſula maris Ionij dicta. Columella in horto.

horto.libro 10.

N*aſiterna,uas aquale eſt.cap.10.Cat.*

N*aſturtium, herba dicta, quòd naſum torquere faciat. lib.3.cap.9.Col.*

N*atrix:genus natantis ſerpentis.lib.1.cap.5.Col.*

N*axius ardor,Bacchi coronæ ſydus ſignificat:nã(ut ferũt poëtæ)in inſula Dia,quæ poſteà Naxos dicta fuit, relicta Ariadne à Theſeo nuptias cũ Baccho fecit,donataq́; corona inter ſidera illata fuit.Col.in.hort.li.10.*

Νεαροτροφεῖον *locus ad alendas aues.lib.3.cap. 10. Varro.*

N*epa,ſcorpium ſignificat: alij cancrum dicunt. Colu.in hort.lib.10.*

N*epita,herba,quæ Græce* καλαμίνθη*.lib.7.cap.5.Colum.*

N*exus,dicitur obligatio quædam,quæ per æs & libram fiebat.lib.1. cap.3.Col.*

N*idor,odor rerum aſſarum.lib.8.cap.4.Col.*

N*octurnas uolucres,noctuam,bubonem,ululam, ueſpertilionem: ſolebant enim Priſci ad hortos tuendos noctuam pennis patentibus figere.Col.in hort.lib.10.*

N*omades, paſtores dicuntur,quorum uita omnis in paſcendis gregibus habetur, à uerbo* νέμω*.id eſt, paſco. lib.7.ca.2.Col.*

N*omenculator is erat qui nomina citabat, ciuiumq́; & ſeruorum nomina nouerat: inde nomenculatio. lib.3. cap.2.Col.*

O*ptima nomina,optimos debitores: unde & pecuniæ in nominibus.lib.1.cap.7.Col.*

N*omophylaces, dicuntur legum cuſtodes & ſeruatores,* ἀπὸ τοῦ νόμου*,id eſt,à lege,&* φύλακος*,id eſt, cuſtos.lib. 12.cap.6.Col.*

N*ouacula,culter tonſorius.lib.12.cap.53.Col.*

Noxis

Noxis præſtari,id eſt,pro damno ſatisfacere,& emptorẽ indemnem facere.lib.2.cap.4.Varro.

Numellæ,genus uinculi,quo quadrupedes alligantur.lib. 6.cap.19.Col.

O

OBærati,dicuntur obligati ab ære.lib.1.cap.17.Varr.

Obſtrigilandi cauſa, detrahendi, mordendi, repu=gnandi.lib.1.cap.2.Varro.

Ocymum herba eſt, quam baſilicon alij appellant, ſunt qui per z, ozymum ſcribant à uerbo Græco ὄζω. Col. in hort.lib.10.

Oculi in arborum ſurculis proprie uocantur: unde germinantur.lib.4.cap.22.Col.

Offulæ,paruæ offæ, & hoc loco carnis fruſta. lib.12.cap. 43.Col.

Ogyges, rex Thebarum, ſub quo diluuium factum eſt. lib.3.cap.1.Var.

Οἶστρος œſtros,aſylum Latini uocant,ſiue tabanum:non=nunquam furorem ſignificat.lib.9.cap.14.Col.

Oleagina ad ſimilitudinem oliuæ.lib.9.cap.14.Col.

Oleaſtellum,diminutiuum ab oleaſtro.lib.2.cap.5.Col.

Oleitas,ſiue oletas,ut oliuitas, eſt tempus legendarum oliuarum,& fructus oleæ.cap.68.Cato.

Oletum,conſitus oleæ locus.cap.1.Cato.

Olyſippo,Luſitaniæ urbs, quæ noſtris tẽporibus Vliſbo=na dicitur.lib.2.cap.1.Varro.

Oliuitatem appellarunt Priſci cum olea colligebatur. lib. 12.cap.50.Col.

Olus pullum,alio nomine oluſatrum. Colu.in hort.lib.10.

Omphacomelli,immaturo melle.Pallad.

Onychina pruna, quæ unguis colorem habent. ὄνυξ enim

eſt

eſt unguis.lib.12.cap.10.Col.

Opon Cyrenaicum,ſuccus ſylphij.Pallad.

Oporothecæ,ubi ſeruantur fructus.lib.1.cap.2.Varro.

Orchites,teſticulares oliuæ.cap.6.Cato.

Orbiculata poma,à figura orbis in rotunditatem circum-acti.lib.1.cap.59.Varro.

Onyx, gis, fera eſt, quæ contrario pilo, hoc eſt,ad caput uerſo ueſtitur,orientemq́; caniculã contuetur,& adorat,naſciturq́; præcipue in Getulia.lib.9.cap.1.Colu.

Ornithia,ab auibus tractum nomen : appellantq́; tempus quod eſt ſeptuageſimo die poſt brumam, ab aduentu auium,tunc enim adueniãõt hirundines,ciconiæ,coturnices,& reliquæ aues aduenæ.Colu.lib.11.cap.2.

Ορνιθοβοσκεῖον, locus ad alendas gallinas, & aues. libro 3. cap.9.Varro.

Ορνιθών ornithon,auiarium,in præfa.libri Varro.

Orthociſſos,recta edera,& rigens,quæ ſola ſine adminiculo ſtat.Col.lib.11.cap.2.

Oſcitat leo,aperitur flos leonis.Col.in hort.lib.10.

Oſtum uocauerũt Priſci,quod ex uno facto olei reficitur: factum dicebãt,quod uno tempore conficerẽt:quod alij 160.modiorum:alij 120.faciebant.cap.6.Cato.

Oxygarum,acetũ cum garo ſignificat. ὄξος enim Græcè acetum,γάρον liquamen ex piſce.lib.12.cap.57.Col.

P

PAean,laus in Apollinem pro uictoria,uel peſte auertenda.Col.in hort.lib.10.

Paliurus, arbor eſt Africæ, ſuauem fructum faciens, quo uina commendantur.lib.7.cap.9.Col.

Paliurus,herba paluſtris.Col.in hort.lib.10.

Palmaria,inſula in mari Tyrrheno.lib.3.cap.5.Var.

Panace,

Panace, herba eſt, quæ alio nomine dicitur centaurea, cuius plures ſunt ſpecies, interpretaturq́; remedium ad omnia. Col. in hort. lib. 10.
Pandatharia, inſula in Puteolano ſinu. lib. 1. ca. 8. Varro.
Parilia, feſta Palis paſtorum deæ: ubi notandum quòd in hac dictione mutatur l, in r, lib. 2. cap. 1. Varro.
Parthenope, Neapolis. Col. in hort. lib. 10.
Partiarius, à partiendo dictus, & is eſt, cum quo aliquid commune habemus, & partimur. cap. 136. Cato.
Patibulum, ſera eſt lignea. Cato.
Pauimentum, à pauiendo, id eſt, à feriendo dictum. lib. 3. cap. 1. Varro.
Pauicula, à pauiendo, id eſt, feriendo. cap. 107. Cato.
Pauito, ferito, & percutito. Cato.
Pauſia, à pauiendo, oliua. cap. 6. Cato.
Paxillus, diminutiuum à palo. lib. 8. cap. 8. Col.
Pectita, participium uidetur, nouè dictum à pecto: alij legunt parcita. Col. in hort. lib. 10.
Pectunculis, piſcis per diminutiuum à pectine. lib. 8. cap. 17. Col.
Pedamentum, palus, quo uinea ſuſtinetur. libro 1. cap. 7. Varro.
Pedarius quando pedamentis uinea fulcitur. lib. 4. cap. 11. Columel.
Pedes, apud hunc pediculos ſignificat. lib. 3. cap. 9. Var.
Pedicinus, idem quod pes, & petiolus, & pediculus. cap. 4. Cato.
Pegaſidum, muſarũ. à Pegaſo equo. Col. in hort. lib. 10.
Pelamides, à luto nomen traxerunt, quæ primùm cordilæ, mox cum annum exceſſere, tynni uocantur. libro 8. cap. 17. Col.

Pellibus oues ueſtiri. quomodo oues pellitæ pellibus ueſtirentur ad cuſtodiendam lanam, Varro docet lib. 2. cap. 22. Col.

Pelliculare, à pellicus fit, & uidetur eſſe circumligatis poſitis pellibus obturare. lib. 12. cap. 39. Col.

Peluſiaci, id eſt, Aegyptij zithi potus, quem è fruge excogitauit Aegyptus, ab alijs ceruiſia dicitur. Columel. in hort. lib. 10.

Penicillum, diminutiuum à peniculo, Peniculus uerò à pene, id eſt, cauda deriuatur. lib. 12. cap. 18. Col.

Περιπετάσματα, ſunt uela quæ extenduntur ad occludendum, & ornandum locum. lib. 3. cap. 5. Varro.

Περιστερεὼν, columbarium, in præfat. lib. 2. Var.

Περιστεροτροφεῖον, ſeu περιστερεὼν, id eſt columbarium. lib. 3. cap. 7. Varro.

Periſtylus, locus columnis clauſus. in præfat. lib. 1. Var.

Perna à pede dicitur, uel à Græco πέρνα, cap. 158. Cato.

Perſica peregrina fuerunt, utpote quæ à Perſia ad nos tranſierint. Col. in hort. lib. 10.

Peſtum, oppidum in Campania, roſis generoſum. Colu. in hort. lib. 10.

Petaſo, eſt coxa cum crure porcino ſalita. libro 2. cap. 4. Varro.

Petiolis, paruis pedibus, diminutiuum eſt. lib. 12. cap. 44. Columel.

Φαγέδαινα phagedæna, morbus ulceroſus, uſq; ad oſſa celeriter carnem depaſcens cum aduſtione, emittitq; fœtentem ſaniem, & puto hoc in loco eſſe malum, quod in iumentis uermem appellant. lib. 9. cap. 12. Col.

Φυτῶν hiſtorias, plantarum hiſtorias, ſic φυσικῶν αἰτιῶν, id eſt, cauſarum naturalium, ſic enim Theophraſt. librum

inſcripſit

inſcripſit.lib.1.cap.2.Var.

Phrygia & Lycaonia,regiones Aſiæ minoris.lib.2. cap. 9.Varro.

Pictes,pugillator interpretatur.lib.8.cap.2.Col.

Pinacothecæ ubi tabulæ reponuntur.lib.1.cap.2.Var.

Pinſo,& piſo in eodem ſenſu,eſt in pila tundere, uel molis frangere.cap.136.Cato.

Pyrois,gemma à colore igneo dicta.Col. in hort.lib. 10.

Pituita,eſt catharrus.lib.6.cap.7.Col.

Πολυάρνας polyarnas,multorum agnorum. lib.2. cap. 1. Varro.

Πολυβούτας polybutas,multorũ boum.lib.2.cap.1.Varro.

Pocillum à poculo deriuari uidetur.cap.156.Cato.

Πολύπυρον,multi frumenti.lib.1.cap.2.Var.

Polycletes, Phragmon,& Ageladas,ſtatuarij fuere generoſi.Col.in hort.lib.10.

Πολυμήλας polymelas,multarum ouium. libro 2.cap. 1. Varro.

Pollentia,urbs iuxta Alpes,diuidens Italiam à Gallia.lib. 7.cap.2. Col.

Pollinctorẽ,curatorem piſtrini,à polline dictũ. ca.5.Ca.

Pollucere,uerbum eſt ſacrificale,& reddentium libamẽta deis:de quo plura in Plautum.cap.132.Cat.

Polubrum,uas aquatile.Cato.nunc pollulum legitur.

Pomœrium,locus poſt mœnia.lib.1.cap.2.Var.

Pompeij,& Herculaneum,oppida Campaniæ.Colum.in hort.lib.10.

Portitor Helles,Aries qui in cœlum deportatus eſt.Col.in hort.lib.10.

Portumnus deus maris,quem Græci Palæmona appellãt. Col.in hort.lib.10.

Precia quæ cito matureſcit, quaſi præcoqua. libro 13. Columel.

Præcidanea, à præcidendo, quemadmodum ſuccidanea à ſuccidendo, & erat hoſtia pro frugibus. cap. 149. Cato.

Præligancum uinum, à prælegendo. cap. 23. Cato.

Poſt principia, locus in caſtris à principibus militibus dictus. lib. 3. cap. 4.

Procyon, ſtella, quæ antecanis dicitur Latinè. Col. lib. 11. cap. 2.

Prodromi aquilones appellantur, qui octo fermè diebus exortum caniculæ præcedunt. Col. lib. 11. cap. 2.

Promus, à promendo dicitur, & eſt, qui uictum familiæ promit. lib. 12. cap. 3. Col.

Protoconios, primum comantes: alij prototomos legunt, id eſt, primæ ſectionis. Col.

Prouincia dicebatur extra Italiam, & ideo legimus uineas Prouinciales, & Italicas. lib. 4. cap. 1. Col.

Ptiſana, uidetur eſſe pultis genus ex farina ordeacea. lib. 2. cap. 7. Col.

Pſitiæ, etiam uites ſunt. lib. 13. Col.

Pullationem, idé putamus, quod pullicium, hoc eſt, fœturā pullorum. lib. 8. cap. 4. Col.

Pulex, uermiculus herbis infeſtus, & præcipuè braßicis. Col. in hort. lib. 16. Varro.

Pullicium, à pullis deriuatur, & eſt fœtura pullorum. lib. 3. Varro.

Pumiles, & pumiliones, in hominibus dicuntur, Græcè quoq; gallinæ dicuntur pumiles, νᾶνοι. libro 8. cap. 2. Colum.

Putearius, poßeßiuum, à puteo. Varro.

Querque

Q

QVerquedulæ, phalagrides aquaticæ aues. libro 3. cap. 12. Varro.

Quinquatria, dies Mineruæ ſacer. Col. lib. 11. cap. 2.

R

RAdula, inſtrumentum ferreum à radendo. lib. 12. ca. 18. Col.

Ramentum, à radendo dicitur, id eſt, quod de raſo ligno, uel alia re decidit. lib. 4. cap. 28. Col.

Rapina, à rapo ſimiliter & rapitium. cap. 35. Cato.

Rapiſtrum, diminutiuum à rapo. lib. 9. cap. 4. Col.

Raui coloris appellantur, qui ſint inter flauos & cæſios. lib. 2. cap. 2. Varro.

Recipere eſt excipere ad uſum ſuum, & reſeruare: inde recipitur domino, id eſt, reſeruatur domino. cap. 140. Ca.

Referre acceptum, eſt fateri ſe ab alio accepiſſe. lib. 1. cap. 2. Varro.

Reiiculæ oues, quæ ætate uel morbo graues reiiciantur. cap. 2. Cato.

Repaſtinari ager is dicitur, cuius natura fodiendo mutatur, de origine & ſignificato plura Col. Varro.

Reſoluit nexus, id eſt, peperit, & enixa eſt. Col. in hort. lib. 10.

Retorridum dicitur, quod intempeſtiuè amiſſis uiribus à ſole torretur. lib. 3. ca. 18. Col.

Retrimentũ, à reterendo uidetur deduci. Plinius recremẽtum dicit. lib. 1. cap. 64. Varro.

Rhetica, à Rhetis populis Alpium. lib. 13. Col.

Rhynton, Tarentinus nugator uiliſſimus in agẽdis præcipuè fabulis, ad quem alludunt tam Varro quàm Col: apud quos modò legitur mython, modo rhynton. lib. 3. ca.

3.cap.3.Var.

Ricinus uermis eſt exitum non habens,canes acrius inſtans atq; boues.lib.2.cap.9.Varro.

Ricinus genus cucumeris rotundi, à uerme, nam oblongus:cylindro non eſt abſimilis.Col.in hort.lib.10.

Riphæi, montes ſeptentrionales.Col.in hort.lib.10.

Robigo,deus,quem putabant rubiginem auertere:eſt autem Rubigo morbus ſegetum.lib.1. cap.1.Var.

Robuſtus,à robore.Cat.

Rododaphnes,roſa laurina,quam Nereum uocant. Pall.

Romanenſis ſal,qui Romæ uenditur. cap.156. Cat.

Roſea,campus appellatur in agro Reatino, quòd in eo arua rore humida ſemper ſerantur.lib.1.cap.7.Var.

Rubeliæ Nomentanæ,dicuntur à rubente materia.lib.13. Columella.

Rudetum,terra quæ prius rudis fuerat & inculta, tum autem arata.cap.34.Cato.

Rufrimateriæ & Pompeij ſunt oppida Campaniæ. cap. 22.Cato.

Ruſcus,herba eſt aſpera,& horrida.Col.in hort. lib. 10.

Ruſtica uinalia quartodecimo Calend. ſeptemb. celebrabantur,quo die primum uinum in urbem deferebant. lib.1.cap.1.

Ruſticæ, gallinæ ſunt agreſtes,roſtro longiore, quæ per diminutionem ruſticulæ quoq; appellantur. lib.8. cap. 2.Colum.

Rutabulum,dictum in proruendo.lib.12.Col.

S

SAbelli,populi à Sabinis orti, qui incolunt montes qui ſunt inter Sabinos & Marſos.Col. in hort.lib. 10.

Sabæum, arabicum:nam in Arabia filici odoramēta pre-

cioſa

cioſa naſcuntur, ut balſamus, caſia, thus. Col. in hort. lib. 10.

Sacer mons, eſt (ut opinamur) ſacrum promontorium, quod modo appellant caput ſancti Vincentij. libro 2. cap. 1. Varro.

Salaria uia, dicta quoniam ex illa ſal in Sabinos portari conſueuerat. lib. 3. cap. 1. Varro.

Salentini, populi Calabriæ. lib. 2. cap. 10. Var.

Salgama appellabantur à priſcis, quæcunque conditanea ad uictum noſtrum in uaſis ſeruabantur. Colum. in hort. lib. 10.

Salire proprie dicuntur animalia ratione carentia, quando fœtum mares ineunt. Ab eo fit ſalior: unde læta ſalitur ouis. Et ſalax eſt nomen, id eſt, in coitu fortis & creber. lib. 7. cap. 7. Varro.

Sampſucus, herba quam nunc appellant maioranã alioq́; nomine amaracus dicitur. Colu. in hort. lib. 10.

Sanſam, Gregorius Tifernus, utriuſq; linguæ interpres, quod Strabo Græce dici πίτυρα ſalſam interpretatur, ſignificatq́; Græce os oliuæ. lib. 12. cap. 49. Col.

Herba ſantonica, genus eſt abſynthij amariſſimi, dicta à Santonibus Galliæ populis. lib. 6. cap. 24. Col.

Sarranæ, uiolæ purpureæ: unde ſarranum oſtrum. lib. 5. cap. 4. Col.

Satureia, thymus, & thymbræ, herbæ ſunt. Col. in hort. lib. 10.

Scapus, eſt fruticibus & ijs herbis, quæ per hyemem non demoriuntur. lib. 9. cap. 4. Col.

Scarificatio, eſt quando tenui uulnere ſanguis emittitur. lib. 6. cap. 12. Col.

Scarus piſcis, qui ſolus piſciũ dicitur ruminare, herbiſq;

uesci.lib.3.Varro.

Scandulæ fiunt ex robore, abiete, etiam picea fiſſis, uel aſſulatim deſectis.lib.8.cap.3.Col.

Schœnus,arbor lentiſci.cap.105.Cato.

Scylla,genus eſt bulbi.Col.in hort.10.

Scylla,cepæ eſt genus.lib.13.cap.23.Col.

Scipio,baculum ſignificat.lib.12.cap.39.Col.

Scirpiculas falces,à ſcirpando,id eſt,ligando:nam his utuntur in uinea liganda.cap.11.Cato.

Scobem dicimus,quod per terebram,& ſerram in perforandis rebus teritur,atq; educitur.lib.4.cap.28.Col.

Scopula,diminutiuum à ſcopa.lib.12.cap.18.Col.

Sculponeas, calceos putamus ex lana confectos.cap. 59. Cato.

Scutriſcum,uaſis genus,&.uidetur ex figura Græca deriuari à ſcutria.cap.11.Cato.

Scutulas,ſcutis intertextas,quod opus à Gallis eſt inſtitutum primo.Pal.lib.1.cap.9.

Sebetis nympha,Sebetos fons eſt Neapoli,cuius aqua uicatim decurrens, omnes ferè uſus Neapolitanis præſtat.Col.in hort.lib.10.

Sectarius,porcus qui gregem præcedens ducit. cap. 150. Cato.

Secto,ſectiuo.Col.in hort.lib.10.

Sectores,dicti ſunt,qui ſpe lucri ſui ſecuti, bona condemnatorũ auctionabantur,proq; his pecuniã penſitabant ſingulis.Sectio uerò ipſa auctio.lib.3.cap.2.Var.

Sedentaria opera,quæ ab artificibus ſedendo fiunt.lib. 1. cap.12.Col.

Sedum,alij ſadum,alij ſeſſuuium uocant, herba eſt in tegulis naſcens.lib.12.cap.8.Col.

Sedum

Sedum herba eſt, quam Anagorum alio nomine uocant. lib.2.cap.22.Col.

Sementinæ feriæ,à ſemente,quòd ſationis cauſa ſuſceptæ. lib.1.cap.2.Varro.

Seminio,pro ſemine.lib.2.cap.1.Varro.

Septimuntialis ſatio,dicta à ſacrificio ſeptimuntialiorũ, quod fiebat in ſeptem locis urbis Romæ:nominatæ ſeptimuntium à ſeptem montibus,in queis Roma ſita eſt. lib.2.cap.10.Col.

Serra campanica,herba eſt,quam millilotum dicimus. ca. 10.Cato.

Serum,aqua lactis.Col.in hort.lib.10.

Seſquiculleare uas,quod continet culleum, & dimidium alterius.lib.12.cap.18.Col.

Seſquilibra,libra una cum dimidio alterius.lib.12.cap.11. Columel.

Seſquimenſis,dicitur menſis unus cum dimidia parte alterius:hoc eſt octaua pars.lib.1.cap.26.

Seſquipedes,pes unus cum dimidio alterius. ca.46. Cato.

Seſtiana mala, à Seſtio nomen acceperunt.libro 12.cap. 44.Col.

Sybaris,ciuitas Calabriæ.lib.1.cap.7.Varro.

Sicilire,eſt ea ſecare quæ fœniſecæ prætererierunt.libro 2. cap.22.Col.

Signia,urbs Campaniæ.Col.in hort.lib.10.

Signinum opus,ut diximus,fiebat calce addita confractis teſtis.lib.8.cap.17.Col.

Silenti luna, coëunte luna, hoc eſt interlunio. cap. 29. Cato.

Siler,fluuius iuxta prædicta oppida.Col.in hort.lib.10.

Similago,& ſimila,ſunt deliciæ farinæ triticeæ.Cato.

Simus, qui preſſis naribus, inde Reſimi, qui ſurſum uerſus reſimas gerunt. lib. 6. cap. 1. Col.

Siphones, fiſtulæ, quibus aquas, uel aliud liquidum interueniente ſpiritu attrahimus, atq; emittimus. lib. 3. cap. 10. Col.

Sirpiculum, caniſtrum ex ſirpis confectum. Colu. in hort. lib. 10.

Sirpus, iuncus eſt. lib. 8. cap. 15. Col.

Siſer herba, cuius radicem olim nobilitauit Tyberius Cæſar, flagitans eam omnibus annis à Germania. Colu. in hort. lib. 10.

Solea, quæ ſolo pedis ſubijcitur. lib. 6. cap. 13. Col.

Solea, rombus, & paſſer, piſces plani. lib. 8. cap. 15. Col.

Solitaurilia, hoſtiarũ triũ diuerſi generis immolationẽ ſignificant, hoc eſt tauri, arietis, uerris. cap. 141. Cato.

Solium & labrum, uaſa quibus in balneo utuntur. cap. 10. Cato.

Spartea, à ſparto. Eſt enim Spartum herba hiberica: Latini quidam geniſtam interpretantur. cap. 11. Cato.

Sphæricum, à ſphæra, id eſt, rotunditate. Cato.

Spira, dicitur baſis columnæ unius tori, & genus operis piſtorij, & funis nauticus, in orbem conuolutus. cap. 77. Cato.

Stabiæ, uetus Campaniæ oppidum. Col. in hort. lib. 10.

Staphylinus, paſtinaca eſt agreſtis, & erratica. Colum. in hort. lib. 10.

Statumina, à ſtatu arborum dicuntur, prout creſcẽdo ſtatum accipiunt rami. lib. 4. cap. 2. Col.

Stellio, genus eſt ſtellati lacerti. lib. 9. cap. 7. Col.

Stephanitis à coronario naturæ luxu folijs acinos intercurſantibus. lib. 3. cap. 2. Col.

Stramenta à ſternendo. Cato.

Stranguria, difficultas urinæ, quando guttatim micturit. cap. 127. Cato.

Strepitus quòd cum ſole circumagatur. lib. 13. Col.

Strigæ appellantur ordines rerum intra ſe continuatè col locatarum, à ſtringendo dictæ. lib. 2. cap. 19. Col.

Strigoſum dicitur iumentum, cuius corpus fame aut alia uitij cauſa ſtringitur: nam ſtrigoſus quaſi ſtringoſus, à ſtringendo. lib. 6. cap. 37. Col.

Stringere decerpere, et colligere: inde ſtrictiuæ oliuæ quæ manu leguntur ad differentiam caducarum. ca. 66. Cat.

Strues, dicebantur extructiones rerum, & propriè in ſacrificijs. cap. 134. Cato.

Sublinat, pinguat. cap. 15. Cato.

Subſcribere, fauere propriè in cauſis agẽdis, unde et ſubſcriptores fautores. lib. 1. cap. 2. Col.

Subſcudes, appellantur tabellæ, quibus tabulæ inter ſe configuntur, quia quo innitũtur, ſucciditur. Pacuuius, Nec ulla ſubſcus cohibet compaginem. Cato.

Subſtillum à ſtillando dictum: eſt autem ægritudo quando ſtillatim urina emittitur. cap. 156. Cat.

Succidia, à ſuibus edendis dicta. ſuccidiũ, exponit Nonius pro larido. lib. 2. cap. 4. Varro.

Suffitas, ſuffumigatas, à uerbo ſuffio. lib. 9. cap. 14. Col.

Suffragines, nodi ſunt ſub crure. Suffraginoſa mula, cuius ſuffragines morbo uitiatæ ſunt. lib. 6. cap. 38. Col.

Suffriare, à ſub & frio, hoc eſt paululum conterere. lib. 12. cap. 36. Col.

Suggeſtus uel ſuggeſtum, ut hic, à ſuggero fit, & eſt locus editior. lib. 3. cap. 5. Varro.

Suppuratio, eſt cũ ulcus ad ſaniẽ tendit. lib. 6. cap. 9. Col.

Suſum pro ſurſum dicebant antiqui.lib.3.cap.20.Col.

T

T*Ages,is fuit, qui primus* Hetruſcis *aruſpicij diſci plinam tradidit.* Col.*in hort.lib.*10.

T*aleæ,ſciſſiones ſunt lignorum & præſegmina. cap.*45. Cato.

T*amaricum quoq; frutex eſt.lib.8.cap.15.*Col.

T*amus,herba eſt minutis folijs & aculeata.* Col. *in hor. lib.*10.

T*arcon,*Hetruriæ *dux & aruſpex.*Col.*in hort.lib.*10.

T*ardipedi ſacris,id eſt uulcanalibus.*Col.*in hort.lib* 10.

T*arentinæ,aues à* T*arento,de quibus plura in* Plautinis *quæſtionibus.lib.7.cap.2.*Col.

Porrum T*arentinum,alio nomine ſectiuum dicitur.lib. 8.cap.11.*Col.

T*arentina nux,dicitur à mollicie corticis,eò quòd uix at trectata frangatur.lib.13. cap.22.*

T*arteſſi littore* . T*arteſiam lactucam ſuam dicit, quòd* Columellarum *familia ex municipio* Gaditano *proge- nita erat.*Col.*in hort.lib.* 10.

T*yrſos tarteſiacos,id eſt;lactucæ tarteſiacæ.*Paphios*, id eſt,*Cypriæ.Colum.*in hort.libro.*10.

T*axus,arbor eſt,ex qua fabricantur arcus.* T*oxica quo- que inde ſudare dicuntur.*Colum.*in hort.lib* 10.

T*ectorium,illinimentum, & quaſi pauimentum parietis atq; incruſtatio.lib.3.cap.1.*Varro.

T*ectum pecus dicitur ad differẽtiam colonici:appellatum tectum, quòd operimentis tegeretur.lib.7.cap.2.* Col.

T*emporius,aduerbiũ deductũ à tempori aduerbio, quod ſignificat opportunè,& tempeſtiuè.lib.8.cap.* 4.Col.

T*eredo uermis eſt lignum terens atque exedens.lib.*4.

cap.

cap. 24. Col.

Termes, termitis, ramus de arbore reciſus. lib. 7. ca. 6. Col. nunc autem tamaris legitur.

Teſſeras appellat lapillorum fruſta quadrata. lib. 1. cap. 9. Colum.

Thalli dicuntur in porris & cepis medij ſtipites, ἀπὸ τοῦ θάλλειν uireſcere. lib. 11. cap. 3. Colum.

Thaſiæ uites, à Thaſo inſula nominatæ. li. 13. ca. 23. Col.

Thaumantias Iris, filia Thaumantis. Col. in hort. lib. 3.

Θεατρίδιον diminutiuum, forma Græca à theatro. libro 3. ca. 5. Varro.

Θηριοτροφεῖον, locus ubi feræ aluntur. lib. 3. cap. 13. Varro.

Tholus, lignum, cui inhæret tectum templi, Græci quidã exponunt domum eſſe rotundam. lib. 3. cap. 5.

Thracius, à Thracia, oſtium ponti, per quod in Propontida influit pontus. lib. 2. cap. 1. Varro.

Tibe trado, pro tibi, & reſpicit ad morẽ currentiũ cũ faci bus in feſto Cereris: quorum primus, cũ ad locũ ſtatutũ ueniſſet, facem ſequenti dabat. lib. 3. cap. 6. Varro.

Tibur, ciuitas haud lõge ab urbe, olim fertilis pomis. Col. in hort. lib. 10.

Tomacinæ, quæ apud alios tomacula, & canacæ, edulia ex carne porcina. lib. 2. cap. 4. Varro.

Tomices, Græco nomine appellantur ex canabi impolito, et ſparto leuiter tortæ reſtes, ex quibus funes fiunt. Pallad. lib. 1. cap. 13.

Trepidaneæ à menſura dicuntur: alij legunt crepidaneas, à crepida. lib. 3. cap. 2. Col.

Tribularium, à tribula fieri uidetur: eſt enim tribula inſtrumentum ad terenda frumenta. lib. 1. cap. 7. Col.

Triclinium, eſt conclaue, à tribus lectis ſternendis. lib. 1.

cap.

cap.17.Varro.

Trochleæ,ſiue trochalia, inſtrumẽta cũ orbiculis ad ſubleuanda,& deprimenda onera.cap.136.Cato.

Trulleũ,uas,quo manus perluuntur. Trulla tamen et trua uas quo è culina in latrinam aquã fundant.cap.10.Ca.

Truſatiles molæ,alio nomine manuariæ, quòd manibus trudantur.cap.10.Cat.

Tuberes,peregrina poma ex Africa in Italia delata. Col. lib. 11. cap.2.

Tubuli,fiſtulæ ſunt maiores fictiles.lib.1.cap.8.Var.

Turiones,dicuntur teneritates ſummitatum arborum, uel arbuſtorum.lib.12.cap.49.Col.

Turduli,populi Hiſpaniæ.lib.2,cap.10.Var.

Turdus,Merula,Varij, piſcium nomina.lib.8.ca.17.Col.

Turnilacus,locus ex conualli Aricina, ubi quondam fuit lacus Turni,inde ſubierunt lacuturcs caules.Colum.in hort.lib.10.

Turunda,panificij genus.ca.157.Cat.

Tormina,à torquendo,morbus,quòd torqueat,unde torminoſus.cap.26.Cato.

Tortiuum uinum,nouiſſimè expreſſum.cap.7. Cato.

V

VAcerra,ſtipes eſt, ad quem equos ſolent religare. lib.6.cap.19.Col.

Valetudinariũ,locus in quo ægroti ſtant ut curẽtur.li.12.

Valuuli,folliculi ſunt leguminum.lib.6.ca.9.Col.

Varri dicuntur obtortis cruribus introrſum, ut putamus. Nam in exteriorem partem obtorta crura habentes Vacij dicuntur.lib.2.cap.9.Varro.

Vegrandes,malegrandes,paruæ,& minutæ.lib.2. cap.2. Varro.

Veratrũ,

Veratrum,helleborus.cap.113.Cato.

Vergiliæ,ſtellæ ſunt,alio nomine Pleiades.li.9.ca.14.Col.

Veruactum, quaſi uere actum, & eſt quando uere primum agri proſcinduntur,ad differentiam reſtibilis dictum.lib.2.cap.4.Col.

Veſuuium,ſiue Veſuium,mons ardens in Campania.Col. in hort.lib.10.

Veterina,animalia dicunt,quæ uehere quid poſſunt. lib.1.cap.38.

Veterinarij,medici ſunt ueterinorum, hoc eſt animalium, quæ aliquid uehunt.hos nunc mareſcallos uocant, hinc & ueterinaria medicina.lib.6.cap.7.Col.

Veternum,morbus ex nimio ocio.lib.4.cap.24.Col.

Viduertas,calamitas dicitur,quòd bonis uiduet. cap.141. Cato.

Viere,eſt uincire,uel inflectere.lib.1.cap.64.Varro.

Vitibus albis,uite bionia,quæ dicitur ἄμπελος λευκή.*Col. in hort.lib.10.*

Viuiradices,dicuntur ſurculi cum radicibus, ad differentiam malleoli,& talearum.lib.3.cap.13.Col.

Vlpicum,genus allij,quod alio nomine dicitur allium Libycum.cap.70.

Vrinare,eſt mergi:inde urinatores, qui ſub aqua natant. lib.8.cap.14.Col.

Vulturnus,uentus,qui & Græcè εὖρος,*& flat ab oriente brumali.lib.12.Col.*

Χηνοβοσκεῖον,*locus ad paſcendos anſeres.lib.3.ca.10.Var.*

Ziziphum,arbor eſt,non pridem in Italia nota: ex Syria enim ad nos uenit, puto id eſſe,quod Zizapha creat. lib.9.cap.7.Col,

FINIS.

ENARRATIONES PHILIPPI BEROALDI in XIII. Columellæ libros, ſeriè literaria digeſtæ, ſequuntur.

A

ABLAQVEARE icipito) ablaquea re circūfodere eſt: Itali excodicare appellant, ut docet Palladius, id eſt, circa uitis codicem dolabra terrā diligēter aperire, et purgatis omnibus uelut lacus efficere, ut ſolis teporibus, & imbribus prouocētur. Itaq; à lacubus deductū uerbū eſt ablaqueare: hinc ablaqueatio: hinc ablaqueatæ uites, uineæq; dicuntur. lib. de arb. ca. 5. Col.

Achrades) ut Græcè dicunt, ἄχρας εἶδος ἐστὶν ἀπίου, id eſt, achras ſpecies eſt pyri, cuius meminit Ariſtophanes. Olim Traſibulus (quod annotatu dignum eſt) cùm deberet cōtradicere Lacedæmonijs legatis, muneribus corruptus ſimulauit ſe comediſſe achradas, hoc eſt, pyra ſylueſtria, & ob id loqui non poſſe. lib. 7. cap. 9.

Acorem) Acidum ſaporem. Lex ex uino uendendo eſt, ne aceat, ne muceat apud Catonem.

Acus) Purgamenta frugum acus uocantur, ex quo genere eſt & apluda. Plinius: Milij, & panici, & ſiſamæ, apludam uocant purgamenta. Gellius tamen apludam interpretatur eſſe frumenti furfurem, furfureumq́; panem. M. Varro præcipit gallinæ parturienti in cubilibus acus eſſe ſubſternendum. lib. 3. cap. 9.

Adminiculato) Adminiculis fulcito, adiuuatoq́; qualia ſunt pedamenta, & arbores ad uitem adminiculandam fulcien

fulciendamq́;. M. Tullius uſus eſt in ſtudijs literarum Tirone adminiculatore, hoc eſt adiutore, auxiliatoreq́;. Columel.lib.4.cap.26.

Admiſſarijs) Admiſſarij dicuntur mariti equarum, qui admittuntur ad coitum, unde & admiſſura dicta: admiſſarium periphraſi poëtica decenter expreßit Vergilius, ſcribens : Quem legêre ducem, & pecori dixêre maritum. Columel.lib,6.cap.28.

Aeſtuoſißimum) Aeſtuoſa dicuntur animalia, quæ calore, & æſtu infeſtantur, ſicut alſioſa quæ frigore uexantur.lib.7.cap.10.Col.

Affatim) Largè, abundanter, copioſè, media correpta pronunciandum. Iungitur frequenter, & eleganter cum genitiuo, ut affatim lignorum eſt, affatim nummorum, affatim hominum.lib.6.cap.3.Col.

Africus) nomen eſt uenti, qui Græcè λὶψ, aduerſus aquilonem flat. De quo Plinius, Gellius, Seneca, & cæteri. De quo ait & poëta, creber'que procellis Africus. lib.11. cap.2.Columel.

Allectores) Id eſt, conciliatores, cõſolatoresq́;, qui alliciant, oblectentq́; captiuos turdos, mitigentq́; mœſtitiam captiuitatis.lib.8.cap.10.Col.

Allecula) Nomẽ eſt piſciculi, quem riualem uocat, quia in riuis naſcitur: infrà ait, Præberi conuenit tabentes alleculas: nam id genus piſces qui ſunt incrementi minuti, maiores alunt.lib.8.cap.15.

Allucinantem) Somniculoſum, ſtupentem, incurioſum, Allucinari eſt errare, allucinatio, erratio. Cloatius docet lucum dici tarditatem quandam animi, & ſtuporem qui allucinantibus plerunq; uſu uenit. M. Cic.inquit, Epicurum in rebus naturalibus allucinari.lib.7.cap.3.

Amariton)legendum amethyſton. Nam inerticula uuà cum a noſtris ita nominetur,quia temulentiam ſola nõ facit,merito à Græcis appellatur amethyſtos, hoc eſt, ſine ebrietate. Plinius eleganter inquit, quòd noſtri iuſtius hanc uuam ſobriam appellaſſent, quam inerticulam dicunt.lib.3.cap.2.

Amineæ) Nomen eſt uuarum generoſarũ. Quas grammatici tradunt,amineas dici,quaſi ſine minio,id eſt,rubore, tanquam album ſit id uinum. Macrobius uerò cenſet ab Aminea regione nominari: fuerunt enim Aminei populi ubi nunc Falernum eſt. Pronuncianda autem dictio hæc eſt, penultima correpta, quod ſatis liquet ex illo Auſonij uerſiculo,Solus qui Chium miſcet, & Amineũ. Illud Vergilianum ex ſecundo Georgicôn (Sunt & Amineæ uites)ita legendũ eſt,ne uerſus claudicet,Sunt etiam Amineæ uites,ut prima ſyllaba producatur, penultima corripiatur.lib.3 cap.2.

Amphibion)Animalia,quibus uictus eſt in aqua,& terra,uocabulo Græco appellantur amphibia, de quibus M. Varro ſic ſcribit: Tranſi nunc in id genus quod non eſt uilla ulla ac terra contentum, ſed requirit piſcinas, quod uos philogræci uocatis amphibion.lib.8.cap.13.

Apianæ) Plinius: Apianis uuis apes debere cognomen præcipuæ earum auidæ.lib.3.cap.2.

Anguinei cucumeris) Cucumerem anguineum multi eſſe arbitrantur cucumerem ſylueſtrem, qui erraticus uocatur, ex quo fit medicamentum , quod elaterium appellant,ſucco expreſſo ex ſemine,nec ullum ex medicamentis longiore æuo durat : annis ducentis ſeruatum eſſe autor eſt Theophraſtus.lib.8.cap.10.

Anſatum)habens anſas quibus contineatur. non minus

elegan

eleganter, quàm feſtiuiter Plautus appellat hominẽ anſatum, qui brachijs in ſpeciem anſarũ deformatis glorioſus inambulat.lib.9.cap.15.

περὶ ἀντιπαθῶν) Opinor legendũ eſſe,ἀντιπαθῶν, hoc eſt, *de repugnantibus,diſcordãtibuſq́; diſsidio quodam naturali,ac potẽtia.* Plinius ex hac(ut cõiectare licet)doctrina Democritica prodidit cuncta conſtare ex ſympathia, atq; antipathia,hoc eſt,ex concordia rerũ atq; diſcordia. Nam ignes aquæ reſtingunt:aquam ſol deuorat:luna parit.ferrum ad ſe trahit Magnes,Adamas diſsidet cum Magnete intantum, ut iuxta poſitus ferrum non patiatur abſtrahi: aut ſi admotus magnes apprenderit, rapiat atq; auferat: at ipſum Adamanta rumpit ſanguis hircinus recens, & calidus. Igitur Democritus per hanc antipathiam ſcripſit fœminam menſtrualem repugnare erucis uermiculis ut decidant emorianturq́; repente omnes: ſi ea ſolutis crinibus & nudo pede ter circumeat areolam, in qua erucæ olera infeſtant: ſuper qua re Palladius ſic refert, Aliqui fœminam menſtruantem nuſquam cinctam,ſolutis capillis nudis pedibus contra erucas, & cætera infeſtantia hortum faciunt circuire.lib.11.cap.3.

Apyrinum facit) Malum punicũ appellant apyrinon, cui lignoſus nucleus abeſt, autor Plinius. Verum Seneca tradit apyrina dici, non quibus nulla ſit duritia, ſed quibus minima. De apyrinis ait Epigrammatarius: Non tibi de Libycis tuberes,& apyrina ramis,De Nomentanis ſed damus arboribus.lib.de arb.cap.23.

Apothecas) Corrigendus eſt obiter publicus error male literatorũ, apothecas dici tabernas officinas'ue exiſtimantium: ſed qui pure, & munditer loquuntur,apothecarum nomine ſignificant quaſdam quaſi cellas uinarias,

& ea propriè repoſitoria, quibus uina fumo uetuſteſcũt: Hinc illud Plinianum, apothecas fuiſſe, & diffundi uina ſolita anno D C. X X X I I I. Vrbis apparet, indubitato Opimiani uini argumento. Item uinum ſi ſit fumo inueteratũ inſaluberrimum eſt. Mangones iſta in apothecis excogitauere. Infrà præcepit Col. apothecas his locis eſſe ſuperponendas, unde plerunq; fumus exoritur, cum uina celerius uetuſteſcũt: quæ fumo quodã genere præcoquẽ maturitatem trahunt: id fumariũ uocant. Vitruuius quoq; meminit apothecarũ, oſtẽdens eas faciẽdas magis eſſe ad fructus ſeruãdos, quàm ad elegãtiæ decorẽ. Vlpianus elegãter inquit, et ſciẽter, uina etiã quæ in apothecis ſunt, non cedẽt. Iul. Pollux in V I. onomaſtici docet ἀποθήκας οἴνου, id eſt, apothecas uini dici uocabulis Græcis οἰνῶνας καὶ πυθῶνας. li. 1. c. 6.

Appellando) Significanter & propriè locutus eſt. Nam appellare dicitur creditor debitorẽ, quãdo ab eo repoſcit quod debetur. Quintil. Pauper eras, & à creditoribus appellabaris. Itẽ, non debui tibi pecuniã, nunquã me appellaſti. M. Tul. in oratione pro Quintio: Eum tum impudenter appellare nolebas. Ne multis agam, ſic loquuntur qui pure, munditer, Latine loquuntur. lib. 1. cap. 7.

Arborideum) Arborideus ramus dicitur, qui alitur ut arboreſcat, hoc eſt, ut arbor fiat, & arborea magnitudine adoleſcat. lib. 5. cap. 4.

Arbuſtus) Legendum arbutus, nomen eſt arboris fraga gignentis, alio nomine unedonem appellant ex argumento unum tantum pomum eius edendi: duobus hoc nominibus appellant Græci comaron & memecylon. Iuba autor eſt quinquagenûm cubitorum altitudine in Arabia eſſe arbutos. lib. 7. cap. 6.

Arbuſtum) Veteres rei ruſticæ ſcriptores arbuſtum peculiariter

culiariter appellāt arbores uitibus maritatas: unde & arbuſtiuum uinū dictum, quod in arbuſto progignitur. Plinianum uerbū eſt arbuſtare agros, quod ſignificat arbuſtum in agris facere, & arbores idoneas uitibus maritare, æuo teſte iudicatur nobilia uina in arbuſtis gigni, & laudatiora in ſummis, uberiora in imis. Vites enim maximè gaudent arboribus, quia naturaliter in ſublime procedūt. Sicut territorium noſtrum penè totum arbuſtis conſitum mira pulchritudine, nec minori uuarū largitate ſpectatur. lib. de arb. cap. 1. Hinc arbuſtiua uitis, quæ ſcilicet in arbuſto ponitur, arboriq́; copulatur. lib. 13. cap. 16.

Arcturus) Sidus eſt quod autore Plauto uehemens eſt cum oritur, cum occidit uehementius, de quo poëta: Sub ipſum Arcturum tenui ſat erit ſuſpendere ſulco. Autumat Plinius arcturum occidere tertio Idus Auguſti, quo ferè tempore initium eſt autumni. lib. 9. cap. 14.

Arcuato) Laboranti icterico morbo. Arquatum morbum ueteres dixere, qui alio nomine regius uocatur, eò quòd arquus cœleſtis ei concolor ſit de uirore, Græci ἰκτερόν uocant, & uulgo ictericam. Icterici homines fiunt aureoli coloris, et lutei, unde & auriginē appellant. Cornelius Celſus: Aequè notus eſt morbus quem interdum arquatum, interdū regium nominant, quem Hippocra. ait, ſi poſt VII. diem febricitante ægro ſuperuenit, tutū eſſe mollibus tantū modo præcordijs ſubſtātibus. Diocles ex toto, ſi poſt febrē oritur, etiam prodeſſe: ſi poſt hunc febris, occidere. Color autem eum morbum detegit, maximè oculorum, in quibus quod album eſſe debet fit luteum. Cur autē regius morbus dicatur, docet Quintus Serenus ſcribens: Regius à uero ſignatus nomine morbus, Molliter hic quoniam celſa curatur in aula. Cōſimiliter Celſus tradit uten-

dum eſſe in hoc morbo frigidis natationibus: lecto etiã & conclaui cultiore, clauſo loco, ludis, laſciuia: per quæ mens exhilaretur, ob quæ regius, inquit, morbus dictus uidetur. Plinius memorat icteron auem uocari à colore: quæ ſi ſpectetur, ſanari id malum, & auem mori. Eſt & gemma nomine icterias lucido colori ſimilis; ideoq́; exiſtimata ſalubris contra regios morbos. lib. 7. cap. 5.

Argitis) De hac ait poëta, Argitisq́; minor cui non certauerit ulla, Aut tantum fluere, aut totidem durare per annos. Videtur argitis nuncupari à candore, ἀργὸς enim albus dicitur. lib. 3. cap. 2.

Arũdo caſtratur) Plinius: Reficitur ex ſeſe uetere arundineto extirpato, quod utilius repertum quàm caſtrare, ſicut antea. Inſpice quid ſit caſtrare animal, & id transferto ad arundinem & plantas. lib. 4. cap. 32.

Aſphaltion) Græcè ἄσφαλτος dicitur bitumen, unde aſphaltites lacus dictus, quaſi bituminalis. lib. 6. cap. 16.

In aſſem) In totũ, & in totã ſummã: nomine enim aßis totum ſignificatur, ſicut & hæreditas plena, & ſolida nomine aßis continetur apud iuriſcon. & oratores. Sidonius Apollinaris frequens eſt in hac locutione, ut dicat ex aſſe turbatus: id eſt, ex toto penitusq́; turbatus. Item neminem ipſorum nos docet ex aſſe damnabilem pronunciare dum uiuit. Item ex aſſe uegetus: id eſt, totus uegetus. lib. 3. ca. 3.

Atinia) Plinius de ulmo ſcribens ſic refert: Græci duo eius genera nouere. Montoſam, quæ ſit amplior. Campeſtrem, quæ fruticoſa. Italia atinias uocat excelſißimas, & ex his Sicanas illis præfert, quæ non riguæ. Alterum genus Gallicas. Tertium noſtrates denſiore folio, & ab eodẽ pediculo numeroſiore, & quartũ ſylueſtre, inter quæ atiniæ non ferunt ſamaram. Ita uocatur ulmi ſemen, omnesq́; è

radicum

radicum plantis proueniunt,reliquæ ſemine. Hactenus Plinius:*qui ſemen ulmi uocat ſamaram,quæ amera uocatur à Columella.proinde aut hic,aut illic dictio corrigenda, ne ſit diſsidium inter duos ſcriptores,quorum alter ex altero non pauca exſcribit.lib.5.cap.34.*

Atrienſibus)Atrienſes erant ſerui honoratiores in magnis domibus,qualis eſt apud Plautum in Aſinaria Atrienſis Saurea. M. Tullius *in paradoxis: Atq; in magna familia ſtultorum ſunt alij lautiores,ut ſibi uidentur, ſerui,ſed tamen ſerui atrienſes.lib.12.cap.3.*

Mel Atticum)Antiqui mel hybleum quod eſt Siculum, & hymeticum quod eſt Atticum, præconio bonitatis extollunt.Galenus in medicamentis maximè probat mel Atticum tanquam precioſiſsimum.lib.12.cap.38.

Auiaria) Auium receptacula, & gallinaria. Auiarius dicitur paſtor auium & cuſtos,quem uulgo gallinarium uocant. Vergilius *auiaria ponit pro nemoribus,quæ ab auibus frequentantur:ſic enim inquit in Georgicis, Inculta rubent auiaria baccis.lib.8.cap.2.*

Auitus color)Ab auo auitus dictus.Nam in mulis progenerandis non ſolum color patris, ſed etiam aui eſt ſpectandus.lib.6.cap.36.

B

Decem bambatæ) Lego bambatas, uel bammatas, hoc eſt,ſcyllas decē liquefactas,redactasq; ad intinctū,uel ſalſuram,quod Græca uoce dicitur βάμμα.lib.12.cap.24.

Bidentibus) ferramentis ruſticis. Satyrographus Viue bidentis amans,& culti uillicus horti.lib.4.cap.5.

Bigemmis)Duarum gemmarum,ſicut trigemmis trium gemmarū,id eſt,oculorū,ſic enim in arboribus,& uitibus nominātur:unde & gemmare,& gemmaſcere dictæ ſunt.

lib.5.cap.5.

Bipalio) *Genus eſt ruſtici ferramenti ad fodiendum accommodati, cuius crebra mẽtio eſt apud ſcriptores rerum ruſticarum.lib.3.cap.13.*

Branchiam) *Piſcium alij branchias multiplices habẽt, alij ſimplices, alij duplices, bis aquam acceptam ore remittunt: ſuper qua re ſic ſcribit Ambroſius in Hexame. Piſces branchias habẽt, quas nunc plicant, & colligũt, nunc explicant, atq; aperiunt: in hac ergo collectione, et apertione dum ſuſcipitur aqua & tranſmittitur, ac penetrat, reſpirationis munus uidentur implere.lib.8.cap.17.*

Briſam) *Videtur briſa poni pro uinaceis. Nam Plinius hoc idem memorans de paſſo conficiendo ſic infit: Quidam ex quacũq; uua dulci dum percocta illa faciũt ſiccantes ſole, donec paulò amplius dimidiũ pondus ſuperſit, tuſasq; leuiter uuas exprimunt, deinde quantum expreſſere adijciunt uinaceis aquæ puteanæ, ut et ſecundariũ paſſum faciant: diligentiores eodẽ modo ſiccatus acinos eximũt, ac ſine ſarmẽtis madefactos uino excellẽti, donec intumeſcãt exprimunt: & hoc genus ante cætera laudant. Diſpice an ex hac briſa deduci commodè poſſit Briſeus, propter illud Perſianum: Eſt nunc briſſei quẽ uenoſus liber Acci. Quo in loco interpretes multi multa cõminiſcuntur, pauci pauca bene. Nihil decerno ut dogmatiſtes, ſed opinor ut opinator. Scio apud Macrobium cognominari Bacchũ briſſea. Quidam autumant Briſſam uuam tunc dici, cum pedibus calcatur ad uinum exprimendum.lib.12.cap.39.*

Picis brutiæ) *Plinius: Pix in Italia ad uaſa uino condendo maximè probatur brutia.lib.12.cap.23.*

Bucolos) Nouellos boues, *& tyrunculos Græci* βούκολον *uocant bubulcum, &* βουκόλιον *armentum boum. lib.*

lib.6.cap.2.

Bulbos radicis) Cor.*Celſus in bulbis numerat allium,et cepam:*Plinius *diſcriminat docens quo modo ſerendi ſint. Megaricos bulbos laudat Cat. A' poëtis optimo epitheto ſalaces nominantur: quoniam ſtimulant uenerem.* Verùm *de hiſce bulbis nihil ad rem præſentem:ſunt præterea bulbi in radicibus arundinum,liliorum,aliarumq́; plantarum ſimilitudine dicti.*Hinc Plin.*ſcribit radicem lilij unam ſæpe bulbos quinquagenos emittere.*Item *ſcribens de aſphodelo herba ſic refert:*Radix *eius napis modicis ſimilis eſt, neq; alia numeroſior octoginta ſimul aceruatis ſæpe bulbis:& mox radicem:id eſt,bulbos interpretatur.*Idem Plinius *ſcribens & ipſe de arundine, enarrat quid ſit apud* Colu.*bulbus in radice arundinis.*Plin.*uerba ſunt hæc:* Seritur *arundo bulbo radicis, quam alij oculum appellant, dodrantali ſcrobe,ab eodem* Plin.*bulboſæ,& bulbaceæ radices appellantur,in quibus bulbi tales cōſpiciuntur,quales in radicibus arundinum.lib.4.cap.32.*

C

Caducam oliuam) Eſt *oliua ſtrictiua, quæ manu legitur.*Eſt *caduca, quæ cadit, & pertica ſiue arundine decutitur,laudabilior eſt quæ manu ſtricta colligitur.libro 12.cap.49.*

Cæpina)id eſt,cæpa,ſatioq́; cæparum,eo inclinamento cæpina dicta,quo rapina pro ſatione raparum.lib.11.ca.3.

Cæſale) Vocabulum *id infrequens apud ſcriptores: ſignificatq́; locum ubi purgamus uentrem.*M.Var.*decenter nominauit ſellam familiarem.lib.2.cap.15.*

Calami pondo) Conſimiliter Cato *inquit, ſchœnum & calamum in pila contundito.* Calamum intelligit odoratum,*qui naſcitur in* Arabia. Calamo odorato precium

*in libras unius aſsis.*Plinius *in compoſitione unguentorum commiſcet calamum.*Plautus *in* Perſa:*Bene ut in ſtruthеis concaleat, calamum inijce.lib.12.cap.21.*

Calculo) Ratiocinio. Itidem Iuuenalis:*Ponatur calculus, adſint cum tabula pueri. Inde calculator dictus ratiocinator. Infrà quoque ait: hic calculus quem poſuimus. lib.3.cap.3.*

Calda) *Caldum ueteres dicebant, nos calidum, quod & Quintilianus annotauit.* Martial. *Iam defeciſset portantes calda miniſtros.* Caldor *pro calore ponitur.lib.6.cap.29.*

Caſtanea caluеſcunt) Ex *caluitio hominis cognoſces quomodo caſtaneæ uineæq́; caluеſcant.* Nã *ſicut in capite hominis calui uel nullus uel rarus eſt capillus, ita caſtineta caluеſcere dicuntur, quando raræ ſunt arbores caſtanearum, & ſine ſtirpibus ſine fructibus loca nudata cõſpiciuntur. Hæc inter ſe opponuntur, caluata, & frequẽtia, ut pro raro & infrequenti caluum accipias.lib.4.cap.33.*

Quis cuſtos incorruptior?)*Garamantum regem canes ducenti ab exilio reduxere, præliantes contra reſiſtentes.* Propter *bella Colophonij, Caſtabalenſes'que cohortes canum habuere, & primæ dimicabant in acie, nunquam detrectantes: hæc erant fideliſsima auxilia, nec ſtipendiorum indiga.* Pugnaſſe *aduerſus latrones canem pro domino accepimus.* Fideliſsimi, *ut inquit* Plinius, *ante omnia homini ſunt canes & equi.lib.7.cap.12.*

Canterio) *Genus eſt ſimplicis iugi, ſiue iugatæ uineæ porrecto ordine quem canterium appellant, meliorq́; ea uino eſt, quando ſibi ipſa non obumbrat, aſsiduoq́; ſole coquitur, & afflatum magis ſentit, & celerius rorem demittit, pampinationi quoq; omni facilior, ſuper cætera deflo reſcit, utilius fit id iugũ pertica aut arũdinea, aut funiculo.*

lib.

lib. 4. cap. 18. Hinc Canteriatæ uites. lib. 5. cap. 3.

Canteriolis) Sicut in ædificio ſunt canterij, & per diminutionem canterioli, quibus contignationes & tabulata fulciuntur, ita per translationem ait canteriolos, hoc eſt, adminicula adhibere oportere capitibus cæparum. Infrà quoq; ait, arundinibus humiles cāterij fiūt. Eſt & in uinea canterius, de quo dictum eſt ſuo loco. lib. 11. cap. 5.

Capulis ſuis) Quid ſi legas capillis. Nam ſunt in uitibus capillamenta quædam capillos imitantia. Inferius ait Columella: Is ex quolibet & minimo capillamento fieri poteſt. Eſt & capreolus coliculus intortus ut cincinnus ſiue capillus qui ad capiendum ſe erigit, ex quo à capiendo capreolus dictus. lib. 4. cap. 25.

Capitatas uineas) Quæ creſcūt in caput & robur craſſitudinis accipiunt in ſtirpe dicuntur capitatæ. Quæ uerò brachiorū & ramorum incrementis adoleſcunt, brachiatæ nuncupantur. lib. 5. cap. 3.

Carex) Nomen herbæ aculeatæ noxiæ eſt, unde carectū dicimus locum carice refertum. Vergilius: Tu poſt carecta latebas. lib. 11. cap. 2.

Carioſa) Putrida, exeſa, ſitu ſenioq; corrupta. Caries putrilago eſt ex uetuſtate. Carioſi dentes dicuntur putridi foraminatiq;. lib. 4. cap. 26.

Catulorū caudas) Plinius mentionē faciens huiuſce rei & loci ſic refert. Columella autor eſt, ſi quadrageſimo die, quando ſit natus, caſtretur morſu cauda, ſummus'que eius articulus auferatur, ſequenti neruo exempto, nec caudam creſcere, nec canes rabidos fieri. lib. 6. cap. 12.

Catulo feceris) Catulum ſacrificaueris. Tradit Plin. catulos lactentes adeo puros habitos eſſe apud priſcos, ut placandis numinibus hoſtiarū uice catulis uterentur. Geni

to mane

to mane catulo res diuina fit. In canario ſacrificio rutilæ canes immolabantur pro frugibus, ut ita deprecarentur propulſarentq́; ſæuitiam ſideris caniculæ.lib.2.cap.22.

Forantur cauis) *Foraminibus,nomen eſt ſubſtantiuum. Horatius: Ne ſylua cauusq́; Tutus ab inſidijs tenui ſolabitur eruo.lib.8.cap.3.*

Cecilia) *Nomen eſt ſerpentis. Quidam apud Plinium mendoſe legunt cæcas ſerpentes, cum legendum ſit cecilias.lib.6.cap.16.*

Ageratori) *Vtinam tam facile ueras dictiones poſſem inuenire,quàm facile falſas, adulterinasq́; cognoſco, qualis eſt hæc exploſa procul à latinitate, futilis,caſſa, nihili dictio,obelo fodienda. Cuius in locum ſubſtituo laſerato, ut ſit ſenſus medicamento ex laſere, & laſerpitio, de quo affatim ſuo loco dictum eſt. Vel potius corrige cerato: quod & magis quadrat: & tali medicinæ eſt accommodatius. Nam ceratum liquidum,ait, immittendum eſſe intra locos capræ genitales. À cera,ceratū dictum, quod uulgò cerotum nuncupant. Plinius: Non fecit,inquit,cerata, malagmata,emplaſtra,collyria,antidota, parens illa, ac diuina rerum artifex officinarum,immo uerius auaritiæ commenta ſunt.lib.7.cap.7.*

Cedrino liquore) *Liquor picis, qui aquæ modo fluit, ex teda dum coquitur,cedrinum uocatur, cui tanta uis eſt, ut in Aegypto corpora hominum defunctorum eo perfuſa ſeruentur. Eſt etiam oleum cedri,quo peruncta materies,nec tineam, nec cariem ſentit. Hinc illud Epigrammatarij: Cedro nunc licet, ambules perunctus. Cedriam quoq; accepimus appellari humorem manantē ex ambuſta picea.lib.7.cap.12*

À cellarijs) *Cellarij dicuntur, qui ex cella promptuaria,*

ria,ſiue ex cellario promunt neceſſaria familiæ, uocabulo Plautino promus & condus nominantur.lib.11.cap.1.

Cenſorium opus) Cenſores ſunt caſtigatores morum,et rectores.Hinc ait Marcus Tullius in libris legum: Cenſores mores populi regunto. Cenſura eſt regula morum caſtigatrix,quam idem Marcus Tullius magiſtram pudoris, & modeſtiæ appellat in oratione contra Piſonem. Opus ergo cenſorium ſignificat caſtigatio uitiorum, & morum regula. Nam,ut inquit Liuius, penes cenſuram erat regimen morũ diſciplinæ Romanæ.Præterea uectigalia P. R. erant ſub nutu,atque arbitrio cenſorum:inde ſupercilium cenſorium ponitur pro grauitate auſteritateq; caſtigatoria.lib.2.in præfatione.

Cepheus inter ſydera) Cepheus eſt, quem Aethiopum regem fuiſſe tradunt, Andromedæ patrem, quæ ceto propoſita à Perſeo liberata eſt,qui omnes inter ſydera recepti eſſe memorantur.Cepheus,ut ait M.Cicero,ſequitur mani bus paßis terga ſeptentrionis.lib.11.cap.2.

In Ceretano tuo)Ceretani populi ſunt citerioris Hiſpaniæ,qui Iuliani cognominantur. De his intelligendum eſt apud Epigrammatiſtam ſcribentem, Ceretana mihi fiat, uel maſſa licebit. Nanq; ab his Ceretanis mittebantur pernæ optimæ:quod & Strabo memorat. Apud eoſdem naſcebãtur uina generoſa,quæ ſcriptores magna cum laude nominitant. De quibus idem Epigrammatarius intellexit, ſcribens:Ceretana nepos ponat,ſetina putabis. Male literati enarratores Ceretana uina, & ſalſamenta falsò exiſtimant referenda eſſe ad Ceretes Ethruriæ populos.Ego olim puer in Pliniana recognitione annotaui quædam annotamenta non indigna cognitu ſuper Ceretanis uinis, & pernis,quæ leguntur in calce Plinianorum codicũ,qui impreßi,

preſsi Parmæ fuerunt. Apud Columellam, & hic, & aliubi ſit mentio uinorum Ceretanorum: & de Hiſpanienſibus eſt intelligendum. lib. 3. cap. 9.

Ceratura) quære Gummitio in g.

Cerris) inter arbores glandiferas eſt cerrus: ex glande cerrea, ut Nigidius tradit, porcina caro fit ſolidior. Autumat Plinius, cerrum ne Italiæ quidem maiori ex parte notam eſſe. lib. 7. cap. 9.

Sacrorum certaminum) Sacra certamina ſunt apud Græcos famigerata Olympia, Pythia, Nemea, Iſthmia appellant Græco uocabulo, ἱεροὺς ἀγῶνας, ut docet Pollux, in tertio onomaſtici. Inde hieronicas uocant uictores in ſacris certaminibus, de quibus copioſiſsimè ſcripſi in cōmentarijs Tranquilli. lib 3. cap. 9.

Charcatas uocant) Legendum characatas. Eſt autem χάραξ fœminino genere pedamentum uitis: unde uites characatæ dictæ pedaminibus adnixæ. Prouerbium Græcorū eſt, χάραξ τὴν ἄμπελον, id eſt, Palus uitem ἐξαπάτησεν acccepit. lib. 3. cap. 4.

Chenoboſcia) Loca in quibus anſeres aluntur, chenoboſcia Græco uocabulo appellant. Nam χὴν Græcè anſer dicitur, βόσκω, paſco. M. Varro: Vbi anſeres aluntur, nomine chenoboſcion appellatis. lib. 8. cap. 14.

Cylindro) Lapis teres inſtar colūnæ, et uolubilis, dicitur Græco uocabulo cylindros. Verg. præcipit aream cylindro æquari oportere. Cylindraceæ figuræ ſunt ſiliquæ piſi. De cylindris geometricus dictum eſt, in commenta. Tuſcula. lib. 11. cap. 3. & apud Cato. cap. 159.

In Ciman) Cima eſt quidā cauliū delicatior, teneriorq́ue cauliculus. lib. 11. cap. 3. & apud Cato. 159.

Ciminus) De hoc lacu Vergilius, & Cimini cum monte lacum

lacum.lib.8.cap.15.

Creta cimolia) *Cretæ terræ plura ſunt genera, ex his cimoliæ, duo ad medicos pertinētia, ab inſula Cimiola dicta cimolia.lib.6.cap.cap.17.*

Ciner'æ) *Nomen eſt oleris cui inditum uidetur nomen à cinere: quoniam huic herbæ id genus ſtercorationis eſt aptiſſimum, plura uide in hortum Col.Bapt.lib.11.cap.3.*

Quæ circo) *Id eſt, ludis circenſibus, qui & Romani, & magni nominantur de ſacris certaminibus, quorum uictores uocant hieronicas, ſuprà explicatum eſt.lib.6.cap. 26.*

Cita) *Euocato, educito, citato, uerbum eſt imperatiuum. Col.de arb.cap.8.*

Acit aluum) *Legendum cit, hoc eſt, mouet, concitatq;. Verbum Plinij propè peculiare in hoc ſignificatu, libr. 6. cap.4.*

Citra hoc experimentum) *Sine hoc experimento, locutio eſt elegans, & celeberrimis ſcriptoribus frequētiſſima, Citra muſicen, Citra ſuſpitionem, dixit Quintilianus: Citra faſtidium, citra perniciem, Plinius: & citra ſalem, pro ſine ſale. Citra ebrietatē, Citra crudelitatem, Seneca. Dicimus citra Calendas, pro ante Calendas, & multa conſimiliter ab eodem fonte deriuata.lib.2.cap.134.*

Cyperum) *Cyperus in Aegypto eſt arbor, ſemine coriandri, candido, odorato, quod coquitur in oleo, & inter odoratos frutices numeratur. Hieronymus in commentarijs Cantici tradit cypron eſſe genus uirgulti quod fructū ferat odoratum in modum uuæ florentis, & cypros uua florens appellatur. Præterea cyperon uocant iuncū quendam triangulum, quē multi non diſcernunt à cypiro uicinitate nominis. Plinius diſtinguit utrunque, aitq; cypirum eſſe gladiolum radice bulboſa, cyperum uerò iuncum angu-*

loſum,

guloſum, iuxta terram candidum, cacumine nigrum, folia porraceis exiliora, radicem oliuæ nigræ ſimilem cyperida uocari, magni in medicina uſus. lib. 12. cap. 21.

Clatris muniantur) *Clatri ſunt ſigna tranſuerſa, quibus aliquid munitur, à quibus feneſtræ clatratæ dicuntur, Cancelli quoq; nominantur.* Horatius: *Obiectos caueæ ualuit ſi frangere clatros.* Cato: *Clatros oportet inter ſe pede diſtare, hinc clatrare uerbum, munire, & cancellos inducere. lib. 8. cap. 3.*

Clauorum) *Inter ulcera ſunt claui, quorum quidã morticini appellantur: naſcitur clauus nonnunquam alibi, ſed maximè in pedibus, ut docet* Cornel. Celſus: Clauo *periјt* Silius Italicus. *lib. 6. cap. 14.*

Clibano) *id eſt, furno, cuius pars prima patentior, Græci* κλίβανον *uocant* κάμινον. Vnde Clibanicij *panes dicti in clibanis cocti, quorum mentio fit à* Plinio: Dicitur *&* κρίβανος: *unde* ἄρτοι. *id eſt, panes, dicti* κριβανῖται, *quorum* Pollux, Suidas, *Ariſtophanes, meminerunt.* Columel. *lib. de arborib. cap. 19.*

Clima) *Docet in hoc loco* Columella, *quid ſit clima in menſuris agrorum.* Apud *aſtrologos clima in ſitu terrarum dicitur ſpatium quo regionatim uariat horologium.* Vniuerſa *terra diuiditur in ſeptem climata, quæ noſtri circulos appellauere, Græci parallelos.* Plinius *noſter ſegmenta, à quo præter illa ſeptem notiſſima adduntur quinq; exquiſitiſſima quadam ſubtilitate, ut ita fiãt climata ſiue ſegmenta numero* XII. Bononia *patria mea ſeptimo ſegmento, ſiue climate continetur. lib. 5. cap. 1.*

Clitellis aptior mulus) *Clitellas uocant ſtrata iumentorum, quibus ſarcinæ alligantur, unde muli clitellarij dicti.* Prouerbium *eſt, boui clitellæ ſunt impoſitæ; cùm bos*

natural

naturaliter ſit impatiens, inſolenſq; clitellarum, minimeq; ferendis clitellis idoneus. Plautus feſtiuiter appellat homines clitellarios, qui onera impoſita uehunt, & dorſo portant, quaſi doſſuarij. lib. 6. cap. 36.

Secundum codicem) Iuxta caudicem, & ſtirpem. Itali dicebant excodicare, id, quód ablaqueare dicunt ſcriptores agricolationis. Id autem nihil aliud eſt, quàm circa uitis caudicem circunfodere, & quoſdam quaſi lacuſculos efficere. lib. de arb. cap. 10.

Coëant) Coagulentur, & unitas fiat. lib. 12. cap. 21.

Cohortalis eſt auis) In uilla cohors eſt, ex eo dicta quòd circa eum locũ pecus cohercetur, autor M. Var. Inde aues dictæ cohortales, quæ intra cohortem uillaticam cõtinentur: quales potiſsimum ſunt gallinæ. Ouidius: Abſtulerat multas illa cohortis aues. Apud Martialẽ, per contractionem dictionis ſcriptum eſt: Raucæ cortis aues, & oua matrum. Item: Accipe cortis aues. lib. 8. cap. 2.

Cola) Vaſa, ſiue inſtrumenta ad colandum uinum, defecandumq; accommodata, à colando nominata, de quibus Vergilius: Colaq; prælorum fumoſis deripe tectis. Villicus, ut inquit Cato, habere debet cola uitilia tria, cola, queis florem demat, tria. lib. 11. cap. 2.

Coliculus) Cauliculus eſt ſcapus. lib. 11. cap. 2.

Colymbadas) Plinius in xv. Colymbades franguntur, eædẽq; herbarũ uiridiũ ſapore condiuntur. lib. 12. cap. 46.

Colliquias deriuemus) Videtur legendum, in collicias. Sunt autem colliciæ ſiue colliquiæ ſulci maiores ampliореſq;, & quaſi loculamenta, quibus humor agrorum noxius ex minoribus ſulcis deriuatur extra ſegetes. Vitruuius appellat colluuiaria, omnis colluuiei, & purgamentorũ receptacula. Plinius meminit colliciarũ his uerbis. In

uſu eſt,& collicias interponere,ſi ita locus poſcat ampliore ſulco,quæ in foſſas aquã deducãt. In *Plinianis codicibus ferè omnibus,legitur collectritas.* Verũ *ſiue colliquias, ſiue collicias, ſiue collectritas legere libet,haud equidẽ in magno ponã diſcrimine, dum modo nouerimus uocabulũ hoc ab humore colligẽdo,uel eliquãdo eſſe deductũ.* Fiunt *autẽ ĩ agris huiuſcemodi colliciæ,ad colligẽdas aquas,atq; educẽdas extra ſegetes,ſicuti quoq; ſunt elices,ſulci aquarij,ab eliciẽda aqua noĩati.* Cato *cloacale flumẽ dixit,pro colluuie cloacarũ.* M.Varro *collicias ſignare uidetur,cum ait:* Sulcãt *in foſſas quo pluuialis aqua dilabatur.li.2.c.8.*

Collyria) *Attende collyria dici non ſolum medicamẽta oculorũ,ſed aliarum quoq; rerum.* Item Corn. Celſus, *collyria ponit pro medicamentis fiſtularum,docens quo modo fieri debet collyrium ad fiſtulas curandas.* Scribit Suidas, κολλύρια, *id eſt collyria eſſe pharmaca iatrica,id eſt medicinalia.* Idem *docet panes quoſdam quaſi mutilos eodem nomine appellari.lib.6.cap.6.*

Neq; *arborem collucare*) Tria *ſunt priſcorum uerba ab eodem fonte deriuata,collucare,ſublucare,interlucare, quæ hoc diſcerniculo diſparantur.* Collucare, *eſt arbores ſyluæ officientes lumini ſuccidere, & ſuccißis arboribus locum luce complere.* Sublucare *minus eſt,quàm collucare, ſignificat enim ramos arborum ſupputare, & ueluti ſubtus lucem immittere.* Docet M.Cato *quemadmodum* Romano *more locum collucare oporteat.* Interlucare *uerò eſt in arboribus frugiferis per interualla deputare ramos in denſitate ramorum,qui ſunt ſuperuacui,unde nata interlucatio eſt, cui in uitibus conſimilis eſt pampinatio.* Plinius: Interlucatio *arboris prodeſt,ſed omnium annorum trucidatio inutilißima.lib.2.cap.22.*

Coloc

Colocaſijs) Nomē eſt *herbæ, de qua Martialis*: *Niliacum ridebis olus lanasq́; ſequaces*. *Plinius*: In *Aegypto nobiliſsima eſt colocaſia, quam cyamon uocant*. *Aliqui hanc à* Nilo *metūt, caule cum coctus eſt arenoſo, in mādē do ſpectabilis eſt, folijs latiſsimis, quibus implexis in uariā ſpeciem uaſorum portare gratiſsimum habent. lib. 9. ca. 15.*

Columbaria) *Vulgo columbarium uocāt ſtabulum columbarum, ipſum ædificiū, & locum columbis alēdis accommodatum, et ita* Palladius *quoq́; appellat: uerum* Columella, & M. Varro *columbaria capiunt pro nidis, & loculamentis, & cellis in quibus ſingula paria fœtificant.* M. Varro *ſic refert*: Columbaria *ſingula eſſe oportet, ut os habeant, quo introire, & exire poſsint.* Columbarius *dicitur cuſtos, & paſtor columbarum. lib. 8. cap. 8.*

Coloſtram uocant) Dicitur *coloſtrum neutro, & coloſtra fœminino genere: quæ nil aliud eſt, quàm ſpongioſa denſitas lactis à partu.* Plinius: Ex primo *ſemper lacte à partu coloſtra fiunt.* Hinc *coloſtrati infantes dicti, quibus pernicioſum fuit guſtaſſe id lac.* Plautus: *Mea coloſtra, meus molliculus caſeus.* Epigrammatiſta: *De primo matrum lacte coloſtra damus. lib. 7. cap. 3.*

Commeatus apum) Itiones *& reditiones à cōmeando. lib. 9. cap. 8.*

Iugerum compluuia) Antè *dictum eſt uineam dici com pluuiatam à compluuijs domorum, quibus conſimilis eſt in longitudinem latitudinemq́; iugata. lib. 4. cap. 24.*

Condititia) *Quæ reconduntur & diuturno tempore ſeruantur longæ uſionis gratia, ea uocant condititia cibaria.* Cato *conditiua appellat poma, quæ conduntur in hyemem duratura. lib. 8. cap. 8.*

Vicini cōditionibus) Emendo *uillici, tanquam ad uilli-*

cum parum pertineat compoſitio olei gleucini. Cõditiones autem accipe pro conditurꝪ. Sic enim M. Tullius, ſic ueteres frequenter appellant, ut inter conditiones & con dituras nihil quidquam interſit: cùm utraq; dictio à condiendo deflexa ſit. lib. 12. cap. 50.

An cõſemineis uineis) Conſemineas uineas uidetur intelligere eas, in quibus accruatim multa ſemina uitiũ confuſa ſunt, nec proprijs generibus diſtincta, quæ etiam con ſeminales dicuntur. lib. 11. cap. 45.

Conſiliginem uocant) Plinius lib. XXVI. ſcribit hæc: Radix uerò herbæ conſiliginis, quam nuper inuentam diximus, ſuum quidem & pecorum omnium remedium præ ſens eſt pulmonum uitio, uel traiecta tantum in auricula. bibi debet ex aqua, haberiq; in ore aſſiduè ſub lingua. Idem XXV. Noſtra ætas meminit herbam in Marſis repertam, naſcitur & Aequiculis circum uicum Ninneruеſiæ, uocatur conſiligo. lib. 6. cap. 5.

Tanquam olitæ reductum) Emendo tanquam lituræ ductus appareat. lib. 6. cap. 5.

Coni cupreſſum) Conus dicitur fructus cupreſſorum, unde coniferæ dictæ à poëtis, κωνοφόροι Græce nominatur: quoniam rotunditate in acumen attollitur: κῶνοι autore Suida ſunt ſtrobuli: ubi ſtrobulos accipere malo pro nucleis pineis quàm pro fructibus cupreſſi. Nam & Galen. in VII. lib. qui κ̓ατὰ... inſcribuntur, docet conos antiquitus appellatos eſſe ab Atticis ſtrobulos, id eſt, fructus pineos. M. Var. galbulos nominat, pilas iſtas cupreſſorũ cortinas in quibus incluſa ſunt ſemina primigenia. lib. 6. cap. 7.

Cordum uocatur) Plinius: Rurſus rigari deſecta oportet, ut ſecetur autumnale fœnum, quod uocant cordum. Antiqui cordum dixere ſerotinum, unde & frumẽta corda,

da,quæ ſero matureſcũt,& agnos cordos,qui ſerius nati forent.Et in hominibus dicti cordi ſunt ultimo fœtu pro= geniti,hoc eſt quod ait Quintilianus,præceptorem ſubti= lem & eruditum ſcrutatorum origines uerborum unde cordi nomen traxerint.Lego fuiſſe Cordos duos ſcripto= res hiſtoriarum.lib.7.cap.2.

Corrudã) Corruda eſt ſylueſtris aſparagus. Cato præ= cipit corrudã ſeri debere eo in loco in quo fuerint harũ= dines,ut ita aſparagi fiant.Nam cõuenit harundinetũ cũ corruda Plinius:Sylueſtres,inquit,fecerat natura corru= das,ut quiſq; demeteret paßim,ecce altiles ſpectãtur aſpa ragi.Item hortorum indicauimus corrudam, hunc intel= ligimus ſylueſtrem aſparagum, quem Græci orminon aut myachanton uocant,alijs'ue nominibus.lib.11.cap.3.

Cortinale) Non id eſt cortinale quod gloßematici opinantur, neq; à menſa parieteq; deducitur.Sed corti_ nale dicitur propriè locus in quo ſapa et defrutũ coquũ- tur in cortinis.Sunt autem Cortinæ ſcriptoribus agricu= lationis uaſa defrutaria, hoc eſt,defruto ſapæq; coquen= dæ accõmodata,quæ magis plũbea quàm ærea eſſe debẽt. Plinio cortinæ ſunt uaſa quibus uellera tinguntur ſorbẽ= tia ſuccum & medicamina infectoris,à quo cortina dici= tur uiridis & immatura,quando nondum lana ebibit ad plenum eximium illum colorem,qui expetitur in ueſtimẽ tis.Idẽ ait,Vela pingi in cortina:& cum ſit unus in cor= tina color alium atq; aliũ fieri in ueſte accipientibus me= dicaminis qualitate mutatũ.Alio ſignificatu apud eccle= ſiaſticos ſcriptores, alio apud poëtas cortina uſurpatur, qua nil notius eſt,uulgatiusq;.lib.1.cap.6.

Vel coro) Nomen eſt uenti,quem & caurum uocant: de quo Iuuenalis:In caurũ,atq; eurum ſolitus ſæuire fla=

gellis: à Græcis argeſtis nominatur. Plinius ab occaſu æquinoctiali fauonius, ab occaſu ſolſtitiali corus: zephyron, & argeſton uocant. lib.11.cap.2.

Crudum) Id eſt, intactum ſine ſulco, & paſtinatione. lib.3.cap.13.

Cubitorem bouem) Qui libēter decumbit in ſulco, & uitio decumbendi obnoxius eſt. lib.6.cap.2.

Ac cudentibus) Cudentes dicūtur, qui in area baculis excutiunt, exteruntq́; legumina ac frumenta: à cudendo, id eſt feriendo nominati. lib.2.cap.10.

De collo cucurbitæ) Semina in cucurbitis quæ proxima collo fuerint, proceras pariūt, quæ in cibis ſunt eſculētiores, quæ in medio ſunt, rotūdas, quæ in lateribus craſſas, breuioresq́; progenerāt. Cucurbitarium locum uocāt cōſitum cucurbitis, ſicut cucumerarium ubi ſati ſunt cucumeres. lib.11.cap.3.

Cum culabula) Emendo cunila bubula, hoc enim nomine appellatur herba, cuius plura ſunt genera. Eſt enim cunila quæ bubula appellatur, cuius ſemen contra ſerpentes uino bibitur. Eſt alia cunila gallinacea appellata à noſtris, à Græcis origanum Heracleoticum. Tertium genus eſt eius quæ à Græcis maſcula, à noſtris cūilago uocatur. Vires cunilæ uehementiſſimas in omnibus his generibus tradunt. lib.6.cap.12.

Cuſtos ſummittendus) Alendus palmes quem cuſtodem uocant & præſidiariū, de quo Plinius hæc: Qui uocatur cuſtos hic eſt nouellus palmes, non longior tribus gemmis, proximo anno materiam daturus, ſi uitis luxuria ſe conſumpſerit. lib.4.cap.24.

D

Dactyliq́;) Vuæ ſunt prælongis acinis porrectæ. unde

&

& nomen à digitorũ longitudine ſortiuntur, ſicut & dactylides dictæ à digitorũ gracilitate. Bumaſti uerò ab eo nominantur quòd tument mammarum modo. De quibus poëta, tumidis bumaſte racemis. Alio nomine bumammam uocant. Mos *eſt* Græcorũ *in magnitudine rei demõſtranda, apponere hanc particulam,* Bu, *ut docet* Suidas: *hinc* βούπεινα ἡ μεγάλη πεῖνα, *id eſt, magna fames. hinc* βούλιμος καὶ βούπαιδες, *aliaq́; cõpluſcula: autumat* M. Varro *à bobus dici pleraq; id genus magna. lib. 3. cap. 2.*

Dapſilis *muſto)* Larga *copioſa, & muſti ubertate luxurians.* Dictio Græca *eſt noſtris frequenter uſurpata.* δαψίλεια *dicitur largitas, & opulentia, ut inquit* Suidas, πολυτέλεια, δαψιλὴς ὁ πολυτελής. *lib. 3. cap. 2.*

Decacuminanda) Cacumine *priuanda.* Decacuminare *eſt cacumen decutere, unde decacuminatio.* Plinius: *Hæc ſimiles & decacuminatio rationem habet cupreßi, piceæ, cedri, hæ enim detracto cacumine aut ignibus aduſto intereunt. lib. 5. cap. 4.*

Delibretur) Decorticetur. Decorticatio, *id eſt, corticis detractio, infeſta eſt & exitialis arboribus.* Nam *nouellæ in primis arbores cortice in orbe detracto necantur.* Excipitur *ſuber, quod ſic etiam iuuatur. lib. 5. cap. 4.*

Decemmodiæ) Capaces *decem modiorum, ut trimodiæ trium. lib. 12. cap. 18.*

Decoxit) Cõminuitur, *fitq́; minor, atq; deterior, tranſlatio ſumpta ab his quæ coquuntur ad ignem, fiuntq́; coctura longè minora.* Inde *uerbum translatum in eos qui ære alieno cooperti cùm ſoluẽdo non ſint, uel latitant, uel ſolum uertunt.* Nam *decoxiſſe dicũtur, & decoctores nominantur.* Epigrammatarius: Nihil *colonus uillicusq; decoxit.* Craßus *qui primus diues eſt cognominatus, deco-*

xiſſe ſuis creditoribus traditur. Notiſsimum eſt illud Catullianum, Decoctoris amica Formiani. lib. 1. cap. 8.

Iuxta decumanum) Suprà docuimus, decumanum dici limitem ſecantem agrum ab exortu ad occaſum, uineas quoq; limitari decumano. lib. 4. cap. 20.

Decuſſabimus) Id eſt, deformabimus, ducemusq; in decuſſas, id eſt, denormabimus, digeremusq; ad æquilibrium. Hoc uerbo utitur & Vitruuius, dictumq; uidetur à decuſsibus, hoc eſt, à denario numero, qui perfectus, & abſolutus eſt. Quidā legunt decuſſauimus, ut ſit præteriti temporis, quod intellectui magis quadrat. Quòd autem ait in ſpeciem Græcæ literæ, neque Δ, intelligo, neque λ, ut quidam opinantur, ſed X. Talis enim litera ſtellæ ſimilior eſt, cuius effigiem repræſentare ait hanc machinā lib. 4. cap. 13. Hinc in ſtellam decuſſare ait lib. 4. & decuſſatim per decuſſes, & per fruſta cuiuſdam magnitudinis abſolutæ, ſicut decuſsis, hoc eſt, denarius numerus perfectus habetur. lib. 12. cap. 53.

Cellam defrutariam) Impoſitum eſt nomen uillæ defrutariæ ab eo quòd in ea fit defrutū. Eſt autē defrutū uinum ad dimidiā menſuræ partem decoctum, ut docet Pli. Autumat Palladius defrutum à deferuēdo dictum eſſe, quod ubi ad ſpiſsitudinē fortiter deſpumauerit, effectum eſt. Calenum uerò dicitur cùm ex tribus partibus perdita tertia, duæ remāſerunt. Sapam uerò appellant ubi ad tertias decoquitur, quod Græci ſyrium & exſema nuncupant, & ita frequēter à Galeno nuncupatur. lib. 1. cap. 6. Hinc defrutarium locus in quo fit, & defrutaria uaſa defruto coquendo maximè idonea. lib. 12. cap. 21.

Defrutare) À defruto inclinatū eſt uerbum defrutare, quod ſignificat defrutum conficere, & ſapam coquere.

Vnde & defrutariæ cellæ nomen eſt inditũ. Defrutũ *uerò à defruendo dictum eſt, ſignificatq́; uinum decoctum ad dimidiam menſuræ partem, redactumq́; ad ſpißitudinem mellis, cuius uicem quoq; præſtat. lib. 2. cap. 22.*

Ferijs denicalibus) Feſti Pompeij *uerba hæc ſunt:* Denicales *feriæ colebantur, cùm hominis mortui cauſa familia purgabatur. Græci enim* νεκρὸν *mortuum dicunt. Tu diſpice an ex hiſce doctißimi grammatici uerbis ſcribendum ſit denicralibus ferijs, tanquam* ἀπὸ τοῦ νεκροῦ *formato uocabulo. poßumus & denicales legere, ut à numero denario dictio ducta ſit, ſicut nouendiales dixere à numero* IX. *dierum. lib. 2. cap. 22.*

Depingere) *Vnius literæ immutatione tollendũ eſt mendum, ut legas depangere, quod plantare ſignificat, itidem paulo mox quinq; malleoli pangendi ſunt. lib. 3. cap. 16.*

Depletur) *Exhauritur, educitur, ex uaſis poſt preſſuram. Statius:* Digno depleuimus hauſtu. *Cato:* Oleum ſi poteris, bis in die depleto. *Idem dixit amurcã dehaurito in eodem ſignificatu. Plinius noſter uerbo infrequenti, ſed elegantißimo ait, Oleum ſæpius die decapulandum, pro eo quod eſt, deplendum dehauriendumq́;. A' Catone dictus capulator is cuius officium eſt ut concha oleum diligentißime tollat ac depleat, de quo mox paulo ſic ſcribit* Columella, *Protinus capulator depleat: utiturq́; perſæpe hac dictione.* Dicitur *autem capulator à capula quod nomen eſt uaſis, cuius nominis* Nonius & Varro *meminerunt. lib. 12. cap. 49.*

Deſponderis ſapientiam) Deſperaueris *te ſapientiã ad perfectũ poſſe percipere, & ad eam peruenire.* Deſpõdere *animum dicitur apud autores, pro eo quod eſt finem ſuæ ſpontis ſtatuere, ac mori uelle ex deſperatione.* M. Varro:

Hoc ideo in ſecluſo clàm, ne reliqui, ſi uideant, deſpondeant animum, atq; alieno tempore uenditori moriantur. Liuius: Nec ipſi ſolum deſponderant animos, ſed contẽni cœpti erant à finitimis populis. Plautus: Ne lamentetur, ac ne animum deſpondeat. lib. 11. cap. 1.

Dicimus & Deſpondere ſine additamento pro eodem, ut idem Colu. lib. 8. cap. 10.

Deuerrendus) Scopis purgandus. Deam nomine Deuerram coluit antiquitas, quæ præerat domibus euerrendis. Conuerritores dicti ſcoparij, illi ſcilicet qui ſcopis à prandio, à cœna pauimenta deuerrunt, & purgamenta eſcarum tollunt. lib. 7. cap. 4.

Deuſticæ) Id eſt crematæ, toſtæq; in pruinis. libro 6. cap. 17.

Diffuſa) Id eſt, recondita in dolijs. uina diffundi dicuntur in apothecis in uaſis uinarijs in quibus diu ſeruantur. Iuuen. Ipſe capillato diffuſum cõſule potat. Horat. Vina bibes iterum Tauro diffuſa. Verbum hoc eſt frequens, is uſus apud Plinium iuriſconſultoſ'ue cæteroſq; claßicos ſcriptores. lib. 3. cap. 21.

Plus dipondio & ſemiſſe) Id eſt, plus duobus pedibus & dimidio. Peculiaris hæc elocutio eſt Columellæ, de qua iam ſuprà diximus. lib. 4. cap. 1. & dipondio & dodrante id eſt, duobus pedibus, & IX. unciarum. lib. 3. cap. 13.

Diſpendium) Damnum, compendium, lucrum. libro 6. in præfatione.

Differenda) Per interualla ſerenda. lib. 11. cap. 3.

Sub diuo) Sub Ioue, ſub cœlo libero & aperto, dicimus & ſub dio, unde ſubdialis deriuatur. lib. 6. cap. 3.

Dolabella) Diminutiuum à dolabra quod genus eſt ferramenti. lib. 4. cap. 24.

Sint

Sint duramina) Brăchia in uitibus modò duramenta uocant: modò duramina. Plinius, Relicto ſemper duramẽto in ſingulis tabulatis. lib. 4. cap. 22.

E

Elices ſulcosq́; aquarios) τὸ αὐτὸ, id eſt, bis idem dixit, nanq; elices uocant ſulcos aquarios, per quos aqua collecta educitur ex liris agrorũ: nõ longè diſtant foſſæ inciles, quæ & incilia appellant, de quibus ſic ſcribunt iuriſconſulti, Titulo de riuis: Incile eſt locus depreſſus ad latus fluminum, ex eo dictus, quòd incidatur. Inciditur enim uel lapis, uel terra: unde primum aqua ex flumine agi poſsit. lib. 11. cap. 2.

Eluenaci generis) Inter uites generoſas nominatur eluenaca, quam fertilitas commendat. Duo eius genera. Maior, quam quidam longã: minor quam arcelacã appellant, non tam fœcundam, ſed gratiorẽ hauſtu. lib. 5. cap. 3.

Emacietur) Fiat macrum. lib. 7. cap. 10.

Embammata) Plinius noſter intinctus ſubinde uocat, quæ Græco uocabulo embammata nuncupantur. Sunt autem liquamina multiformia, quibus intingimus buccellas eſcarum, gulæ prorſus irritamenta, uulgo ſapores appellant. Græci dicunt ἐμβάπτειν, intingere: unde & embãmata intinctus. Illud ex Euangelio: qui manum intinxerit in catino: Græce dicitur, ἐμβάψας τὴν χεῖρα ἐν τῷ τρυβλίῳ. lib. 12. cap. 54.

Emittet in iugum) Lego emicet, id eſt, proſiliat, tale eſt illud poëticum, Emicat Eurialus. ſic & Plinius: Quæ ita emicuerit materia fructum dabit anno ſequente. lib. 4. cap. 20.

Emplaſtraturus es) Id eſt, inſiturus, eo genere inſitionis, quam emplaſtrum, & emplaſtrationem uocant,

quæ

quæ ita ſit, Detrabitur cortex ex parte arboris nitidiſſima, eiq́; imprimutur cortex cum gemma ex alia arbore par: ſic compage denſata, ut delibratæ parti bene cõueniat teſſella hæc, ſiue ſcutula inſiti corticis, mox oblinitur intrita, integiturq́;. Huic emplaſtrationi conſimilis eſt inoculatio, quæ excidit in arbore oculum cum fiſtula gemmamq́; includit ſumptam ex alia arbore. Inoculationẽ ſignauit Vergilius numeris poeticis, ſcribens: Nec modus inſerere, atq; oculos imponere ſimplex. Et mox paulò. Huc aliena ex arbore germen, Includunt, udoq́; docent inoleſcere libro. lib. 12. cap. 2.

Ephiporam) Lege epiphoram, morbus eſt ocularius: cuius crebra mentio apud Plinium: Naſcitur & epiphora in genitalibus. lib. 6. cap. 17.

Epityrum) Columella euidẽter oſtendit epityrũ dici in oliuæ genus cõdituræ, docetq́; quemadmodum id fiat. Cato quoq; ante Columellã tradidit compoſitionẽ epityri, cuius uerba hæc ſunt: Epityrum albũ nigrũ, uariumq́; ſic facito, ex oleis albis, nigris, uarijsq́; nucleos eijcito. Sic condito, concidito, ipſis addito oleũ, acetũ, coriandrum, cyminum, fœniculum, rutam, mentam, in orculã condito, oleum ſuprà ſiet, ita utitor. M. Varro lib. de lingua Latina tertio, enarrans illud Plautinũ: Si unum epityrũ eſtur. Epityrũ (inquit) uocabulũ eſt cibi, quo frequentius Sicilia, quàm Italia uſa. Quidam, quia apud Græcos caſeus dicitur τυρός, opinati ſunt epityrũ dici cibum caſeatum, quibus reclamat autoritas ſcriptorum claſſicorum, quos nominauimus. Videtur autem appellari epityrum à confracta oliua, quæ Græcè dicitur πίτυρος. lib. 12. cap. 47.

Equienti mulæ) Equum appetenti, & maritum deſideranti. Canes conſimiliter dicuntur catulire, quando cu-

piunt

piunt maritari. Tradit Plinius equas domitas ſexaginta diebus equire antequam gregales. lib. 6. cap. 37.

Equus) Hunc Aratus, *& alij complures* Pegaſum *eſſe dixerunt, qui in* Helicone *ſaxum ungula feriens fontẽ ape ruit, qui ex eius nomine* Hippone *dictus eſt. lib. 11. cap. 2.*

Eureungij) Legendũ *eryngij. Eſt enim eryngion, ſiue erynge herba inter aculeatas, in primis clara contra ſerpentes, & uenenata omnia naſcens. Eius radix bibitur aduerſus ictus morſusq;, Apollodorus aduerſus toxica cũ rana decoquit. lib. 6. cap. 5.*

Ergaſtularij) Quidã autumant ergaſtularios dici ſeruos uinctos in ergaſtulo. Tu cape ergaſtularium pro eo qui præpoſitus ergaſtulo, & mancipijs: quod genus ſeruos priſci habebant in ergaſtulo compeditos ad culturam ruſticationis exercendam. Plin. *coli rura ergaſtulis peßimum cenſet eſſe, tanquam quidquid illi agunt, à deſperãtibus agatur. lib. 1. cap. 8.*

Erronem) Erraticum, & fugitiuum. Labeo iuriſcõſultus, ut ſcriptũ legimus titulo ad ædilitium edictũ, definit erronem eſſe puſillũ fugitiuum, & ex diuerſo fugitiuum magnum erronem eſſe: ſed proprie erronem ſic definiunt iuriſconſulti eum, qui non quidem fugit, ſed frequenter ſine cauſa uagatur, & temporibus in res nugatorias con ſumptis ad dominum redit. De errone terno, ait Horatius: *Fugitiuus, & erro. lib. 9. cap. 10.*

Erui) Eruum genus eſt leguminis, quod uim medicaminis obtinet: quippe quo diuus Auguſtus eſt curatus. Innoxiũ eſt bobus primo uere ſatũ, autumno uerò grauedinoſum. De hoc Horatius: *Tenui ſolabitur eruo. Freſum dicitur, quod infractum, & cõminutum eſt, ſicut & faba freſa nuncupata, quæ molis frangitur.* Col. *lib. 6. cap. 3.*

Euanidæ

Euanidæ ſiunt) Imbecillæ,languidæq́;, à Seneca gaudium euanidum,decenter dictum. Col.de arb.cap.17.

Eugeniæ) Eugeniæ uuæ à generoſitate nuncupantur. Græco enim uocabulo εὐγένεια, dicitur nobilitas.Euganei quoq; populi Alpiũ incolæ traxere nomẽ à præſtantia generis:hoc eſt,ab Eugenia.Itaq; Eugeniæ uuæ reſpondent ſuo nomini,quãdo uinũ generoſum fundunt.lib.3.cap.2.

Euronotus) Nomen uenti eſt,qui medius flat inter eurum,& notum,unde & nomen accepit. autor Plinius in ſecundo.lib.11.cap.2.

Exacuit) Hoc eſt,ut ego interpretor,acorem fecit, & aceti ſaporem concepit.lib.12.cap.17.

Exaltant) Exaltare ſulcum,eſt alta foßione deprimere. Eſt enim altitudo ſuperior,& inferior. Col.lib.3.cap.13.

Exaniari) Quaſi ſanie purgari deſecariq́;, quo uerbo utitur Cor.Celſus.Conſimile eſt Apuleianum uerbũ examurcari,pro eo,quod eſt amurca emundari, & ſanie repurgari,& quidquid eſt feculentum extillare. infrà ait Columella ſcribens de ſalſura ſuillæ carnis,Compoſitis in tabulatum tergoribus pondere impoſito,ut exanietur:hoc eſt,noxius humor emundetur.lib.12.cap.46.

Excerni) Id eſt,expurgari,uentilariq́;. Cõſimilia ſunt ſubcernere,& incernere,inde excernicula, incernicula dicta genera cribrorũ.Aliàs excernere, eſt uentrẽ purgare: unde excremẽta dicuntur,quæ & retrimẽta.lib.2.cap.21.

Excludant)Gallinæ dicũtur excludere,cùm poſt incubatum pulli maturi rupto ouo naſcũtur. Plinius: Celerius excluduntur calidis diebus. Item quædam gallinæ gemina oua pariunt, & geminos interdum excludunt. Dicitur & excudere in eodem ſignificatu.lib.8.cap.2.

Exherbatur) Herbis liberatur,repurgaturq́;.li.4.ca.3.

Exudent) Quaſi ſudando ſiceeſcant exuantq́; noxium ſuccum.lib.12.cap.5.

F

Fecinium) Inter genera uitium eſt fecinia,ex eo dicta, quòd plus quàm cæteræ fecis affert: quod tamen incommodum repenſat uuarum multitudine:uentos, & imbres patienter ſuffert,æſtu infeſtatur, minuti acini,& duræ cutis uuas habet.lib.12.cap.7.

Flacceſcat) Langueſcat,& quaſi flaccidũ fiat. Plinius à flaccidis auribus autumat deriuari cognomina Flaccorum.Ait Apuleius: Flaccet rebus oratio,id eſt,langueſcit, & iacet. Potes legere fraceſcat, pro eo, quod eſt putreſcat,& corrumpatur.lib.5.cap.10.

Faſtus) In notis Seruij annotauimus Seruium erraſſe; dum erroris arceßit Lucanum,qui ſcribit faſtus eſſe quartæ declinationis,quãdo ſignificat ſuperbiã. Secũdæ uerò, quando ſignificat librũ,qui dierum habet computationẽ. Vnde errauit(inquit)Lucanus,dicẽdo:Nec meus Eudoxi uincetur faſtibus annus. Nanq; indiſcriminatim dicimus faſtos, & faſtus in ſecundo, & quarto ordine pro libris, quod & Priſcianus tradit, & magnorũ ſcriptorum confirmat autoritas,quæ pro ratione eſt.lib.9.cap.14.

Fatiſcit) Reſoluitur, langueſcit, deficit. Plinius: Sine calciatu fatiſcunt.lib.7.cap.3.

Fefellerit) Latuerit.Horatius: Nec uixit male,qui natus,morienſq́; fefellit.Liuius: Explorator Carthaginenſis Romæ biennium fefellit.lib.12.cap.3.

Feles) Animal eſt familiare,ac domeſticum,omnibus notum,uulgo catus nominatur (ut opinor) à ſolertia. Nam catum ſapientem dicunt, & acutum, Græci αἴλουρον uocant. Plinius tradit felium oculos in tenebris fulgere.

Idem

Idem alibi ſic refert, Feles quidem quo ſilentio, quàm lenibus ueſtigijs obrepunt auibus, quàm occulto ſpeculatu in muſculos exiliunt, excrementa ſua effoſſa obruunt terra, intelligentes odorem illum indicem ſui eſſe. Verùm apud Columellam, & Varronem, feles accipi uidētur pro ſouino, ſic enim uulgus appellat beſtiolam gallinis maximè infeſtam, noxiamq;, & ſæpe gallinaria tota contrucidantem. lib. 8. cap. 3.

Fellicula) Legendum filicula. Eſt enim diminutiuum, à filice herba: de qua Perſius: Non tamen iſta filix ullo manſueſcit aratro. Pterin Græci uocant. Prætereà alia eſt herba filicula, quam Græco uocabulo polypodion appellant, ſimilis eſt filici, bilem detrahit, in petris naſcitur. lib. 6. cap. 26.

Femina) id eſt, femora coxæ interiores, ſine diphthōgo ſcribi debet, cū prima ſyllaba corripiatur. Verg. Eripit à femine. Hinc ſubfemina, id eſt, ſubfemora interiora. Interfemineum eleganti uocabulo Apuleiano dicitur genitale muliebre, quaſi inter femina collocatum. lib. 6. cap. 37.

Pellicij fibri) Latini fibrum dicunt, Græci caſtorem, qui amputatione genitalium liberat ſe à uenatoribus, gnarus ob medicatos teſtes ſe peti. lib. de arb. cap. 15.

Teſtaceis puluinis fibulantur) Id eſt, alligātur, & quibuſdam quaſi fibulis coagmenta cōnectuntur. Fibulationes à Vitruuio dictæ coniunctiones fibularum in machinationibus. Diffibulare eſt fibulā diſſoluere, quod & refibulare dicimus: quamuis apud epigrammatiſtam id uerbum dicatur in re obſcœna de fibula citharœdorum, & comœdorum, cuius cum mordacitate ſatyrica mentio eſt apud poëtas. Teſtacei autem puluini in pauimentis dicuntur coagmenta ſpicata, & loricationes, quibus ad regu-

lam

lam perfricantur, ut nullæ lacunæ inſunt. Et ſunt quaſi extantes cumuli. Item puluini ſunt eminentiores partes in areis agrorum, & quaſi tori. lib. 1. cap. 6.

Fideliæ) Nomen eſt fictilis uaſis, de quo Perſius: Reſpondet uiridi non coacta fidelia limo. Plinius: Mulſi cõgialem tibi plenam faciam fideliam. Fideliæ crebra mentio eſt apud Col. hoc uolumine, utpote uaſis cõdendis ſalgamis maximè idonei. lib. 12. cap. 7.

Fidicula) In cœlo ſydus eſt, quod appellatur modò lyra, modò fidis, modò fidicula. Aliàs fidiculas accipimus pro genere tormenti, ut in commentarijs Suetonij eſt explicatum. lib. 11. cap. 2.

Fiſco) Fiſcina iuncea. Col. lib. 12. cap. 48. hinc fiſculus paruus fiſcus, ſiue fiſcella iuncea. lib. 12. cap. 49. & lineũ fiſcum uocat lib. 12. cap. 38.

Flutas) Murenæ, & anguillæ uocantur Græco uocabulo plotæ, Latino flutæ, quòd in ſummo ſupernantes ſole torrefactæ curuare ſe poſſe, & in aquam mergere deſinunt: atq; ita faciles capta ſunt. Autor Macrobius. Col. lib. 8. cap. 17.

Focaneus) dictus eſt palmes, quaſi faucibus uitis enatus: nam, ut inquit Columella, ſolet in bifurco medius prorepere, illud autem bifurcum ueluti fauces in uite repræſentat. lib. 4. ca. 24.

Ferramentum fœniſecis) Fœniſex, ſic enim elegantius dicitur, quàm fœniſecus, ſiue fœniſeca, eſt is, qui fœnũ ſecat. Fœniſecia dicuntur fœniſectiones. Perſ. Fœniſeces craſſo uitiarunt unguine pultes. lib. 2. cap. 18.

Præcipuè fœtæ) Fœtas, ferè ſemper idonei ſcriptores appellãt puerperas, hoc eſt, eas quæ pepererunt. Inclytus tamen poëta dixit, loca fœta furentibus auſtris, pro plena.

ff Idem

Idem ait: Non inſueta graues tentabunt pabula fœtas, pro prægnantes. Verum alio in loco poſuit fœtam pro ea, quæ iam peperiſſet. Sic enim inquit, in aſpido poea: Fecerat, & uiridi fœtam Mauortis in antro Procubuiſſe lupam. Plinius noſter fœtam ſemper uſurpat pro ea, quæ à partu cubat. Col. lib. 7. cap. 6.

Forda non admittit) Vacca prægnans, dicitur forda à fœtu. Ouidius: Forda ferens bos eſt. Ab alijs horda appellatur quadam cognatione literarũ, ut hœdus fœdus. Inde in faſtis dies hordicalia, ſiue fordicalia nominantur, quæ nonnulli appellant fordicidia, quibus hordæ ſiue fordæ, id eſt, grauidæ uaccæ immolabantur. lib. 6. cap. 23.

Foſſas ueteres tergere) Verrius Flaccus iuris pontificij peritiſſimus, quia ferijs tergere ueteres foſſas licebat, nouas facere ius non erat, feſtiuiter dicere ſolebat, ferias idoneas magis uiduis eſſe quàm uirginibus ad nubendũ, tanquam foſſæ ueteres ſint uiduæ, quas feriatis diebus tergere fas eſſet. lib. 2. cap. 24.

Cum fracibus) Sicut floces priſco uocabulo ſignificãt uini fæcem è uinaceis expreſſam: ita fraces ex oleis. Plinius dixit fraces eſſe carnes oliuarum, & inde fæces. Oleum, ut inquit Cato, quàmdiu in amurca & in fracibus erit, tam deterrimum erit. Hinc uerbum factum uidetur Fraceſcere, quod eſt fracibus reſolui corrumpiq́;, atque putrefieri uetuſtate. M. Varro, Olea lecta ſi nimium diu fuerit in aceruis caldore fraceſcet. Item hæc de qua fit oleum, cõgeri ſolet aceruatim dies ſingulos in tabulata, ut ibi mediocriter fraceſcat. lib. de arb. cap. 14.

Infriatur) Friare quod & infriare dicitur, eſt in puluerem redigere, & minutim digitis terere atq; inſpergere, uulgo dicunt puluerizare. lib. 8. cap. 5.

Vis fri

Vis frigoris excoquit) idem eſt effectus frigoris, & caloris iuxta illud Maronianum: Penetrabile frigus adurit. Conſimiliter Lucanus: Vrebant montana niues. In hanc ſententiam Palladius. Ita utraq; paſtinatio decoquetur beneficio algoris & ſolis. lib. 11. cap. 3.

Furunculus) Palmes eſt iuxta palmitem, cuſtodem nuncupatum, qui eſt uerrucæ magnitudine, uocaturq́; furunculus. Aliàs furunculus dicitur ulcus naſcens paßim in quacunq; parte corporis ac maximo incommodo, mortiferum aliquando malum confectis emaciatisq́; corporibus. Aliàs furunculus puſillus fur, ut latrunculus. lib. 4. ca. 24.

G

Galactopotæ) id eſt potores lactis, & lacte uictitantes. Græcè γάλα dicitur lac. Suidas ait, γαλακτοπότης ὁ γάλα πίνων, id eſt galactopotes eſt lac bibens. lib. 7. cap. 2.

Caſeum Gallicum) Laus apud priſcos erat præcipua caſeo Nemauſenſi (ſic enim à ciuitate Galliæ nominatur) cuius meminit Plin. in x 1. qui ſcribit caſeo Nemauſenſi fuiſſe commendationem, ſed muſteo tantum ac recenti. libro 12. cap. 57.

Gallinaria) Quæ ſuperius Græco uocabulo dicta ſunt ornithotrophia & ornithones, nunc Latina uoce appellat Gallinaria, uidelicet ſtabula Gallinarum & receptacula. lib. 8. cap. 3.

Seſtarios gari) genus eſt liquoris exquiſiti, quod garon uocauere, à piſce garo nominato, ex quo antiquitus conficiebatur. Autumat Plinius garum fieri inteſtinis piſcium ſale maceratis. Martialis: Nobile nunc ſitio luxurioſa garum. lib. 6. cap. 34.

Gemellar) Nomen eſt uaſis, cui fortaſsis ex eo inditum hoc nomē, quòd geminas menſuras continet. lib. 12. ca. 50.

Glaber) ſine pilis, Glabella fœmina decenter dicitur Apulcio, cuius corpus eſt leuigatum, politum, nulloq; pilo hiſpidũ. lib. 7. cap. 3. hinc glabreſcit, id eſt, fit glabra & polita leuigataq;. lib. 2. cap. 20.

Locis glabrentibus) Glabrentia loca dicuntur quaſi caluentia, quæ & glabreta nuncupantur, ſine ſtirpe, ſine ſtipula, ſine frondibus, ut hominis caluitium ſine capillo eſt. Græci conſimiliter loca nudata fruticibus phalacras uocant, à quibus φαλακρὸς dicitur caluus. Vnde phalacrocaraces dicti corui aquatici caluitio monſtrabiles. Caluescere de arboribus quoq; uſurpatur. Infrà ait Colu. Sæpe nouella caſtancta caluescunt. Vinea caluata dicitur Catoni, Plinioq;, in qua raræ ſunt uites. lib. 2. cap. 9. Et glabrata, id eſt, depilata. lib. 12. cap. 52.

Gleuconi) Græci τὸ γλεῦκος muſtum uocant: Græca quoq; uoce dicitur aigleuces, hoc eſt ſemper muſtũ quod inter dulcia eſt. Id euenit cura: quoniam, ut docet Plinius, feruere prohibetur. Hinc oleum gleucinum dictum ab eo γλεῦκος. i. muſtum incoquitur uapore lento, conſumiturq; muſtum oleo, cui admiſcent etiam odoramenta. Plinius oleum gleucinũ memorat inter genera olei facticij, quod nunc quomodo fiat, eleganter Columella perſcribit, libro 12. cap. 50.

Glycorbizes) Vocabulum Græcum eſt, quod ſignificat dulcem radicem, tanquam id uini genus à dulcedine muſti, & radice herbæ cum qua fit, ſit nominatum. libro 12. cap. 35.

Quaſi pabulo gliſcit) Creſcit, pingueſcit, ſaginatur, Gliſcere enim creſcere eſt: Vnde glires dicti, qui ſomno gliſcunt, id eſt, creſcũt, fiuntq; pinguiores. Gliſceras mẽſas dicebant antiqui opimas, et lautas, quaſi gliſcẽtes per inſtructio

ſtructionem epularũ. Alibi Columella ſcribens de gallinis farciendis ſic inquit: Prima luna ſaginari cœpta uiceſima pergliſcit. lib. 2. cap. 14.

Graminoſo) Herboſo, à gramine ducto uocabulo. Eſt autem gramen inter herbas uulgatiſsimum, iumentis herba non eſt alia gratior, ſiue uiridis, ſiue in fœno ſiccata. Sunt qui & aculeatum gramen uocent, cùm in cacumine ſint aculei, quod Græci dactylon uocant: quia digitis mandatur. lib. 6. cap. 1.

Grauedinem) Grauedo, ut docet Corn. Celſus, humor eſt ex capite diſtillans. Apuleius: Nares grauedine opplete. Græci uocant coryzas, noſtri grauedinem: unde grauedinoſi dicti, qui ad morbum grauedinis procliuiores ſunt. M. Tullius: Itaque dicimus grauedinoſos quoſdam, quoſdam torminoſos, nõ quia iam ſint, ſed quia ſæpe ſint. lib. 7. cap. 3.

Gummitione) Inſperſione gummi, & quaſi tectorio. Itidem ceratura dicitur inductio ceræ, & quædam quaſi incruſtatio ex cerá facta in dolijs olearijs. lib. 12. cap. 49.

H

Obſeruare halitus ſeptentrionales) Plinius: Qui mares concipi uolet, in aquilonem paſcito, ut ſic in eundem ineant: qui fœminas concipi uolet, in auſtrum ſpectantes inire cogito: tradunt omnes fermè ſcriptores hoc fieri, ſed cur fiat, minime cauſas explicant: uideor itaque facturus operæprecium ſi ea, quæ apud Albertum Magnum rerum naturæ conſultiſsimum legi, conducentia ad hanc rem, hoc in loco explicauero, qui in libris de animalibus tradit, ideo flante Aquilone concipi mares, quia is uentus calorem naturalem intus cohibet, & ita corpora fiunt ualentiora firmioraq́;, & ipſum ſemen ſiue ſperma

melioreſcit,cōtrà flante auſtro corpora fatiſcunt,& reſo luto calore fiūt imbecilla,unde fœminæ tunc facilius con- cipiuntur,qui fœtus eſt quàm maſculus lōgè imbecillior, molliorq́;.lib.7.cap.3.

Hallecula)piſciculi nomē eſt,poteſt eſſe diminutiuū hal lecis,quæ fex eſt muriæ imperfecta,nec colata.li.6.cap. 8.

Haræ)Stabula porcorū,atq; cubilia.Plautinū illud no- tū eſt,In hara habitare uideor,nō in ædibus:apud Varro. lib.3.cap.10.

Albi uel helui)eſt enim color heluus,ſiue heluolus,inter purpureū,& nigrū.Vnde uuæ heluolæ nomē acceperūt, quæ à quibuſdam appellatæ ſunt uarianæ,à colore ſæpius uariante.Grammatici heluū colorē appellari dicunt me- diū inter rufum & albū,qualis eſt color boū. M.Tullius hinc uidetur heluolas herbas ſcito epitheto nuncupaſſe, cùm ait,Heluolas herbas ita condiunt, ut nihil poſſit eſſe ſuauius.lib.2.cap.2.

Ruſtici hexaſtichō)Vulgò dicitur hexaſtichō ſex uer- ſibus conſtans:Diſtichon duobus. Hic hordeū nominatur hexaſtichon,quaſi ſex ordinū:ſicut alterū genus diſtichō, duorū ordinū. Nā in hordeo ſpicæ quædā binos ordines habēt,& id diſtichon uocāt:quædā ſenos,& hoc à nume ro ordinum hexaſtichon appellatur.lib.2.cap.9.

Cùm diſtendetur aqua cutis) Id eſt, laborabit hydro- piſi, ſic enim Græco uocabulo appellant morbum aquæ ſubter cutem fuſæ: cuius tres ſunt ſpecies, Tympanitis, hypoſarca,& aſcites: Communis eſt omnium nimia hu- moris abundantia: Olim quidam hydropicus ſitis impa- tiens bibit ſuam ipſius urinam,atque ita in exitium ſemet præcipitauit.Ita autem ordinanda ſunt uerba Columellæ, ut aqua ſit ſeptimus caſus, cutis uerò rectus,ut exponas

cutem

cutem diſtendi aqua, & nimio humore ſubter cutem fuſo corpus extuberare.lib.7.cap.7.

Hippomanes) Vt eximius poëta deſcribit, uirus eſt lentum diſtillans ab inguine equarum per id tempus quo libidine extimulantur. Hippomanes eſt caruncula nigra, ἐπὶ τῷ μετώπῳ τοῦ πώλου, id eſt, In fronte pulli equini ueneficium amoris: de quo intellexit poëta in ſerio opere: Quæritur & naſcentis equi de fronte reuulſus, Et matri præreptus amor. de quo Plinius, Solinus, Ariſtoteles, & cæteri. Eſt & Hippomanes autore Theocrito φυτὸν ἵππων: id eſt, planta, ſiue herba, qua guſtata equi in furias aguntur, unde & nomen.lib.6.cap.26.

Quàm in hircis) Lego in hirtis, ut ad genus ouiũ hirtum, hoc eſt hirſutũ referas, quod minus precioſum eſt. Si mauis hircis, intellige in gregibus ouium plures parandos maſculos, quàm in gregibus caprarũ hircos. lib.7.cap.4.

Hornotinas plantas) Ab horno hornotinus fit, ut à priſco priſtinus, autore Priſciano, et pro re annua ſiue ipſius anni accipitur. Dixit Horatius, Si thure placaris, & horna fruge lares. Cato: Hornotinæ nuces uirides ſunt. Col. lib. de arb.cap.30.& lib.5.cap.6.

Sic utriq; proximũ horreum) Nomine horrei ſignificatur repoſitoriũ: unde horrearius dictus, ſuper quo affatim in cõmentarijs Apuleianis annotauimus.lib.1.cap.6.

Penſile horreum) Repoſitorium ſublime & editum. Plinius & Varro probauit ſuſpenſa & ſublimia, hoc eſt, penſilia horrea. Conſimiliter penſilis uua dicitur quæ ſuſpendi ſolet ad perennitatem. Penſiles horti erant Thebis Aegyptijs memorabiles. Sergius Orata habuit penſiles balneas.lib.12.cap.49.

In hortenſi lira) Id eſt, in areola & ſulco horti: hor-

tenſia appellant omnia quæ ſeruntur & naſcũtur in hortis, Græco uocabulo dicuntur cepurica. lib. 9. cap. 4.

I

Ichthyotrophia) Vox Græca eſt, qua uiuaria piſcium ſignificantur, quæ & piſcinæ nominãtur. Plin. noſter hæc omnia receptacula auium, piſcium, ferarum generali uocabulo uiuaria appellat. lib. 8. cap. 1.

Impetigines) Puſtulæ ſunt infeſtãtes corpora, quarũ, ut docet Corn. Celſus, ſpecies ſunt quatuor, ab impetu inditũ nomen, ut oſtendit Quintus Serenus illo uerſu, Si uerò uitium eſt, quod ducit ab impete nomen. Vulgo uolaticam dici autumãt. Impetiginẽ Plin. lichenas eſſe ſentit, hæc memorans: Arida cum reſina impetiginem & ſcabiẽ quam pſoram & lichenas uocant. Nam ψωρὰ Græcè ſcabies, relinquitur ut lichen ſit impetigo. lib. 6. cap. 30.

Incanæ) Caneſcentes & albæ. Virg. Incanáq; menta Regis Romani. lib. 8. cap. 2.

Incernemus) Cribrabimus. Incerniculum genus cribri eſt: incernere cribrare, cribroq; tranſmittere. li. 5. cap. 4.

Incilia) Incilia foſſæ ſunt quæ in agris fiunt ad aquã deducendam, dicuntur & deriuationes de riuo communi factæ. Portius Cato: Incilia aperire, aquam deducere, uias & ſegetem curare oportet, ut fluat, item in monte foſſas inciles puras habere oportet. lib. 5. cap. 9.

Inemptas dapes) Verſus Verg. ex IIII. Georg. quos hoc in loco citat Columella, ſunt hi, Regũ æquabat opes animis, ſeráq; reuertens Nocte domum, dapibus menſas onerabat inemptis. lib. 11. cap. 2.

Ineunt) Coëunt, & primum initum facere incipiunt. lib. 7. cap. 9.

Inexputabilis) Infinitus, qui ſupputari ob multitudinem

nem non poterat.lib.9.cap.4.

Non inficior) Non nego. *Ire inficias eſt negare,inde ſtatus inficialis apud* Oratores. *Inficiator pro eo qui negat.* Epigrammatiſta: *In ius ò fallax aut inficiator eamus.lib.4.cap.28.*

Infriata) Minutim *inſparſa.* Friabile id Latinè *uocatur quod facile diſteritur,uulgo uocant puluerizatum.libro.7.cap.5.*

Velut per infundibulum) Inſtrumenti ruſtici nomen *eſt quo uina diffunduntur in dolia, in uſu cellæ uinariæ frequentiſſimo.* Portius Cato *ſcribit,oportere uillicum habere in inſtrumento fundi infundibula duo.* Refert Flauius Vopiſcus *in Aureliano,fuiſſe quendam bibacem qui bibere ſolebat infundibulo appoſito plus orca.* Eſt *autem orca genus uaſis.lib.3.cap.12.*

Infuſci) Nigrantis *coloris.lib.9.cap.10.*

*Ingluuies)*Albertus Magnus *doctior quàm eloquentior,*Pappam *uocat in auibus,quam* Columella *uocat ingluuiem.* Itidem Vergil.*illo uerſu,* Improbus *ingluuiem ranisq́; loquacibus implet.* A' Plinio *dicitur ſinus gutturis.* Eſt *autem capacitas gulæ patentior, qua merguntur recentia cibaria.lib.8.cap.5.*

Inire gregem) Id *eſt, coire cum grege.* Auſonius: Sic *me taurus init,ſic proxima buccula mugit.* Ouidius: Ineas *quamlibet ante uelim.* Hinc *initus ponitur pro coitu.* Plinius *tradit equos,& canes,& ſues initum matutinũ appetere.* Idem *de bobus ſcribens ait:* Conceptio *uno initu peragitur.lib.7.cap.3.*

Innotat) Inurit,*ſignat,inſcribit.lib.7.cap.9.*

*Inodare)*Plinius *pertinentia ad hanc ſententiam hæc ſcribit:* Cæterum *ut odore careant, omnia hæc iubentur*

ſeri cùm luna ſub terra ſit, colligi cùm in coitu. ſine his Menander è Græcis autor eſt, allium edentibus, ſi radicem betæ in pruna toſtam ſuperederint, odorem extingui.lib.11.cap.3.

Impicato) Pice oblinito, picare, impicare, oppicare uerba ſunt ab uno picis fonte corriuata.lib.12.cap.29.

Irim) Herba eſt laudatiſsima in Illyrico. Floret diuerſi coloris ſpecie, ſicut arcus cœleſtis, unde & nomen: natura eſt feruens.lib.12.cap.28.

Inſolatis) Inſolati dicuntur dies multo ſole, & puro intepeſcentes. Inſolari etiam eſt ſole impleri, conco quiq; lib.11.cap.3.

Ad inſtrumenti curam) Titulus eſt apud iuriſcõſultos de fundo inſtructo, & inſtrumento legato. Vbi docet Vlpianus inſtrumentum dici apparatum rerum, ſine quibus exerceri nequeat poſſeſsio. Idem ait, inſtrumenta fundi ea eſſe, quæ fructus quærendi, cogendi, conſeruandi gratia parata ſint. Triplex eſt inſtrumentum ruſticum, Vocale, Semiuocale, Mutum. Vocale, in quo ſunt ſerui. Semiuocale, in quo ſunt boues. Mutum, in quo ſunt plauſtra, ligones, falces, & alia. Hoc genus Græci uocant ἐργάλεια, γεωργικά, καὶ ἄσκευα.lib.1.cap.8.

Inſuccanda) Aſpergenda, & quodam quaſi ſucco irroranda, madefaciendáq;, lib.7.cap.4.

Iteratos tertiatos eſſe) Iterati dicuntur agri, quando ſecunda aratione coluntur, quod & offringere nuncupant, unde & iteratio. Tertiari uerè, quando tertia aratione, & tertio ſulco repetuntur, tuncq; boues lirare dicuntur.lib.2.cap.4.

Interordinium) Spatium quod eſt inter duos ordines dicitur interordinium, ſicut interuallum inter columnas,

intercolum

intercolumnium nominatur.lib.3.cap.13.

Ad intertriginem) Intertrigo corporis uitium eſt, fit autem id malum, quando femina, id eſt, coxæ interiores equitatu alia'ue de cauſa atteruntur. Græci dicunt paca=trimma. Docet M. Varro intertriginem,& intertrimen=tum ab eodem uerbo deriuari, cuius uerba ſunt hæc: In=tertrimentum ab eo, quod duo, quæ inter ſe trita, & dimi nuta, à quo etiam intertrigo dicta. M. Cato: Intertrigini (inquit) remediũ eſt, cum in uia ibis, abſynthij pontici ſur culum ſub anulo habeto.lib.6.cap.32.

Intritam) Intrita uocabulo generali dicta eſt, ab interi tu. Interdũ eſculenta eſt, ſæpius alijs rebus accommodata. Ait Terent.in Phor. Tute hoc intriſti, tibi omne eſt exe=dendum. Expoſuit Donatus hoc, inter ruſticos de alliato mortarij dici ſolere: Propriè enim, inquit, intrita dicitur huiuſmodi cibus. Alia res eſt Catonis intrita, hoc eſt, empla ſtrum ad inſitionem, cui emplaſtrationi nomen eſt maximè idonea. Pli.in 17. Sed id etiam apud ueteres Græcos inue nitur, & apud Catonẽ, qui oleam, ficumq; ſic inſeri iuſſit menſura etiam præfinita, ſecundum reliquam diligentiam ſuam cortices ſcalpro excidi quatuor digitorum longitu dine, & trium latitudine, atque ita coagmentari, & illa ſua intrita oblini: hic uidetur intrita pro fece uini poni, ſicut infrà ponitur intrita folliculorum, quibus acina uua=rum conteguntur.lib.12.cap.40.

Niſi interuaſeris) Sicuti ſuprà, ita hic quoq; corrigen=dum eſt, interraſeris. Nanq; interradi dicuntur arbores, quando rami intermedij ſuccidũtur, quoniã denſitas offi=cit, ideoq; laxioribus interuallis ſerendæ ſunt arbores, in=terradi gaudent oliuæ, autore Plin. Columel.lib.5.cap.8. & 12.cap.19.

Inula

Inula) Iulia Auguſta illuſtrauit inulam, dum ea ueſcitur quotidiano cibo. herba eſt hortenſis, amara, & per ſe ſtomacho inimiciſſima, eadē dulcibus mixtis ſaluberrima. Defectus præcipuè ſtomachi excitat. lib. 12. cap. 45.

Inurinare) Innatare, & mergi: urinantes uocant, qui ſub undis natant, quorum frequens mentio apud Plinium. Vrina, ut docet M. Varro, ex eo dicta quòd urinatur, id eſt, mergitur ad hauriendam aquam. Firmicus Maternus docet urinatores habere in horoſcopo ſydus delphini. li. 8. cap. 14.

Totius iugi) Vinearum multæ ſpecies ſunt, aliæ humiles, ac ſine palis, aliæ ſublimes, ut quæ appellantur iugatæ, ut pleræq; in Italia: quibus ſtat recta uinea dicuntur pedamenta, quæ tranſuerſa iugantur, iuga nominantur, ab eo quoq; uineæ iugatæ dictæ. Iugorum ferè ſunt genera quatuor. Pertica, arundo, reſtes, ac uites. Iugationis ſpecies duæ, una directa, altera compluuiata, hoc eſt, in lōgitudinem, & latitudinem iugata, dicta à cauis ædium cōpluuijs. lib. 4. cap. 18.

Iugario ad circumeundum) Nomine iugarij is ſignificatur, qui iungit boues, iugumq́; imponit, demittitq́;. libro 6. cap. 6.

Iugeratim) In ſingula iugera, aduerbium eſt, ea figura formatum, qua templatim, pagatim, uicatim, & alia ſexcenta hoc genus. lib. 3. cap. 3.

Fracta iuga) Genus eſt uineæ, quam uocant iugum. Fit autem cum defixis humi palis annectuntur ſingulæ tranſuerſæ perticæ, per quas prorepūt uitis pampini. Id genus iugi canterium uocant ruſtici, inde iugata uinea ſcriptoribus ruſticationis nuncupata. lib. 4. cap. 17.

Ad iuſta) Integra, & plena ſine diminutione. li. 6. c. 29.

Iuuentus) *In apibus dicitur decenter iuuentus, gens, populus, plebs, & cætera hoc genus, translatione ab hominibus facta. lib. 9. cap. 12.*

L

Labello) Nomẽ eſt *uaſis, diminutiuum à labro, de quo* M. Tullius: *Labrum ſi in balneo non eſt, cura ut ſit.* Villicus *habere debet ex præſcripto* Catonis *labrũ uinariũ, labra aquaria quinq;, labrum lupinarium unũ. lib. 12. ca. 28.*

In Lacinias) *In particulas, ut ſeparatim diſtributus, & particulatim diuiſus bene conualeſcat: uocabulum ductũ à lacinijs ueſtimentorum quæ cæſuratim ſectæ, & quaſi diuiſæ ſunt.* Infrà *ait,* Separatim *laciniæ deducantur. lib. 7. cap. 6.*

Laconicis excoquimus) Balneæ *ardentes, ne dicam calentes, fuerunt in uſu quotidiano priſcorum, quibus perſuaſiſsimum habebant in corporibus cibos coqui, & cruditatem digeri.* In *balneis erant tepidaria, caldaria, frigidaria: erant & ſudatoria, quo ex genere eſt laconicum. ubi ſudando, exercendoq; corpus, cruditatem digerebant, & appetentiam edendi prouocabant.* Scribit Vitruuius Laconicum, *ſudationesq; coniungendas eſſe tepidario, qui ſaturitate epularum immodica crudi erant, & caco ſtomachi cruditateq; laborabant: hi ad balneas confugiebant, & in ſudatorijs, laconicisq; ſudorem euocabant: ita ſtomachi cruditatem digerentes, quam epulæ copioſiores afferunt.* Cor. Celſus *docet ſudorem elici duobus modis, aut ſicco calore, aut balneo: ſiccum calorem eſſe* Laconicorum, *quæ utilia ſunt, quoties humor intus nocet, isq; digerendus eſt.* Conſimiliter Seneca *in epiſtolis moralibus carpens hunc uentricolarum morem ſic refert:* Quid *mihi cũ iſtis calentibus ſtagnis? quid cũ ſudatorijs? in quæ ſiccus*

*cus uapor corpora exhauſturus includitur, omnis ſudor per laborem exeat.*Poëtæ *Satyrici conſono ore carpentes ingluuiem helluonum, quorum deus uenter eſt, cõſimiles ſentẽtias numeris poëticis complexi ſunt.*Horatius: *Crudi tumidiq; lauemur.*Perſius: *Turgidus ſic epulis atque albo uentre lauatur.* Iuuenalis: *Crudum pauonem in balnea portas.* Igitur *Columella Satyrico morſu, & canina facundia inuectus in delitias luxurioſorũ ait,* Romanos *ſaturos cibo, potuq; diſtentos, excoquere digereréq; quotidianam epularum cruditatem in laconicis, hoc eſt, ſudatorijs, ubi ſudores digerebant, & ita apti rurſus ad ganeata cibaria, cœnasq; eſculentiores reuertebantur.* Laconicum *autem, ut* Dion *tradit, à Laconibus dictum eſt inuentoribus: quoniam nudi, unctiq; ante alios in hiſce ſudatorijs exercebantur.*Plinius *autumat id genus inſtrumenta peſſum dediſſe mores bonos, & debellaſſe corpora* Romanæ *iuuentutis.*Col. *in præfat. lib.* I.

Lacon) Autor *eſt* Pollux, *generoſas canes eſſe* Laconicas, Arcadicas, Argolicas, Celticas, Ibericas. Tradunt *antiquitus* Lacenas *canes ex uulpibus, canibusq; ꝓgenitas: & ob id uocari* Græco *uocabulo* ἀλωπεκίδας, *quaſi à uulpe uulpinares. lib.* 7. *cap.* I.

Lacuſculos) Loculos, *ſiue loculamenta diſcluſa ut unũ quodq; genus ſeorſum, ac ſeparatim reponatur.* M. Varro *loculatas piſcinas appellat in quibus generatim diſcluſi piſces continentur.* Diminutiuum *eſt à lacu, & ſignificat uas torcularis. lib.* 12. *cap.* 49.

Auium laniſtæ) Sicut *laniſta comparat familias gladiatorum, easq; edocet armorum diſciplinam, ut mox uendat munerarijs, ita per translationem dicuntur laniſtæ auiũ, qui gallinas parant, inſtruuntq; ad certamen, qui mos ho-*

dieq;

dieq; durat apud Boëmos: ubi primores præparant gallos gallinaceos pugnæ quaſi gladiatoriæ, fiuntq́; ſpõſiones precij non parui, dum unuſquiſque pecuniam largam deponit, quam aufert dominus uictoris gallinacei. Plinius refert Pergami omnibus annis ſpectaculum gallorum publice edi ſolitum, ceu gladiatorum. lib. 8. cap. 2.

Vel de lapide noxium) Serui dicũtur de lapide empti, propterea ꝙ uenales ſerui aſtabãt in lapide, foro Romano ubi præco uenales proclamabat. Hinc illud Plautinũ: In eo aſtas lapide, ubi uenales præco prædicat. M. Tullius, in oratione contra Piſonẽ, non minus ſcienter, quàm elegãter tribunos duos dixit eſſe de lapide emptos, quia mercede redempti fuerant, ut fauerent Clodio: Sicut ſerui de lapide pecunia comparantur. Labitur Merula errore manifeſtario, qui enarrans hunc locũ Columellæ exiſtimauit id totũ referendum eſſe ad eos, qui de Capitolino lapide deijciebantur, quod quàm ridiculum ſit interpretamentũ, penitusq́; ab intellectu ſcriptoris diſſentiens, quiuis uel mediocriter eruditus intelligit. lib. 3. cap. 3.

Lapſanæ) Olus eſt ſylueſtre trium foliorum, diui Iulij carminibus præcipuè iocis militaribus celebratum: alternis quippe uerſibus exprobauere lapſana ſe uixiſſe apud Dyrrhachium, præmiorum parſimoniam cauillantes. Eſt autem id, ut inquit Plini. cima ſylueſtris.

Exiguum laſeris) Virgultum clariſſimum eſt, nomine laſerpitium, quod Græci ſilphion uocant, cuius ſuccum uocant laſer, magnificum in uſu medicamentisq́;, & ad pondus argentei denarij penſum. In Cyrenaica prouincia præſtantiſſimum, unde epitheto optimo Catullus Cyrenas laſerpiciferas nominauit. Pallad. Græco uocabulo opon Cyreniacẽ appellat laſer, quaſi ſuccum Cyrenaicũ.

Galenus

Galenus quoq; opij Cyrenaici mētionē crebro facit, intelligi uolens hoc laſer: quāuis mendoſe hæc dictio legatur in codicibus impreßis. Plinius de laſere ſcripſit hæc: *Laſer ex ſilphio profluens inter eximia eſt naturæ dona numeratum: pluribus compoſitionibus inſeritur, per ſe autem algores excalfacit. Potum neruorum uitia extenuat, fœminis datur in uino. à laſere laſerpiciatum accetum dictum. lib. 5. cap. 8.*

Neq; latere) Id eſt pariete lateritio, & ſtructura ex lateribus coctis facta. Col.

In uentrem lateſcunt) Lati fiunt prægrandesq; & uentricoſi. lib. 2. cap. 10.

Lentorem) Vulgo uiſcoſitatem uocabulo barbaro appellant. Lentor dictio eſt infrequens: ſed oppidò quàm elegans, Plinianiq; ſplendoris. lib. 6. cap. 4.

Leucoia) Candida uiola hoc nomine nuncupatur: Nā Græci leucon candidum, & ion uiolam dicunt. li. 9. ca. 4.

Superpoſita libella) Norma eſt ſiue inſtrumentū quo libratores aquarum utuntur. Structuras ædificiorum, ut inquit Plinius, ad normam, & libellam fieri, & ad perpendiculum reſpondere oportet. in alia ſignificatione libella in argento ſignificat decumam partē denarij nummi. Sembella dimidium libellæ. lib. 3. cap. 13.

Liberæq;) Libera dea eſt, per cuius beneficium fœmina emißis in coitu ſeminibus liberentur, unde & nomen, quam etiam Venerem eſſe putant. Autor Auguſt. in ſexto de ciuitate dei. Quidam autumant Liberam eſſe uxorem Liberi patris, hoc eſt Bacchi: numen utriuſq; in bacchanalibus celebratur. lib. 12. cap. 18.

Ligula) Nomen menſuræ paruæ, inſtar coclearis, à linguæ ſimilitudine ligula dicta. Quidam grammatici

perti

pertinaciter contendunt lingulă dici debere potius, quàm ligulă, quos hoc diſticho taxat Epigrămatiſta, Quamuis me ligulam dicant equitesq; patresq;, Dicor ab indoctis lingula grammaticis. Plinius *lib.* 20. *Sunt qui comitialibus morbis dandum putant ligulæ menſura. Ligulam quoque dicimus uinculum calceorum, de qua* Iuuen. *Et ligulas dimittere ſolicitus.* Lingulam *dixere ueteres gladiolum oblongum in ſpeciem linguæ factum.lib.*12.*cap.*22.

Ligone) Ferramentum eſt ruſticum à legendo dictum: Nanque eo propter latitudinem id quod ſub terra eſt, facilius legitur. Vlpianus *inter inſtrumenta fundi, quæ culturæ utilia ſunt, enumerat ligones.lib.*2.*cap.*16.

Liguſtici) Liguſticum eſt olus ſiue herba hortenſis à Liguria nominatum. Plin. *in* XVIII. *Liguſticũ ſilueſtre eſt in Liguriæ ſuæ mõtibus, ſeritur ubiq;, ſuauius ſatiuum, ſed ſine uiribus: panacẽ aliqui uocant.* Apitius *cõdimentis apitianis frequenter immiſcet liguſticum.lib.*12.*cap.*57.

*Lirantur) In liras digeruntur ſulcanturq; factis porcis, de quibus ſuprà ſcripſi ſatis diligenter.lib.*11.*cap.*2.*hinc liratim aduerbium per liras.lib.*11.*cap.*3.

Muſtum lixiuum) Plinius & Græci ſcriptores protropon uocant muſtũ ſponte defluens antequã calcẽtur uuæ.

Fœminæ locis) Id eſt genitalibus & naturalibus equæ. Locos proprie appellant genitalia mulierum. Plinius: *Fœminis eadem omnia præterquàm ueſicæ iunctus utriculus, unde dictus uterus: quod alio nomine locos appellant, hoc in reliquis animalibus uuluam.* M. Cato: *Mulier ſi eo lotio locos fouebit, nunquam hi uirioſi fient.* Corn. Celſus: *Quæ locis laborat, aut difficulter partum edit, ſternutamento leuatur.lib.*8.*cap.*11.

Loculamenta) Loculi ſunt et receptacula quæ apud nos

 fiunt

ſiunt uiminea, & ordine collocantur in periſterotrophio, in quibus nidificant colũbæ. M. Varro loculatas piſcinas decenter appellat quibuſdã quaſi loculamentis diſtinctas, ubi diſpares diſcluſi piſces habentur. lib. 8. cap. 8.

Locuſtæ) *Locuſtas intelligit, quæ ſunt in genere ſectorum, quas Græci ἀκρίδας uocant, de quibus multa Plinius noſter in undecimo. Eccleſiaſtici conditores memorant olim locuſtam totam execuiſſe Aegyptum. olim à locuſtis ciuitas in Africa pulſa eſt. Aliàs locuſtæ ſunt piſces. Fuit & Locuſta fœmina uenefica, cuius Tranquillus, Tacitus, Iuuenalis commeminerunt. lib. 8. cap. 11.*

Ad lucubrationem ueſpertinam) *Ruſtici duas habent lucubrationes, easq; maximè noctibus hybernis: alteram ueſpertinam, alteram matutinam, quam antelucanam uocant: quia ante lucem euigilant. Literatis quoque conſimiles ſunt lucubrationes, magna tamen diſsimilitudine diſparatæ. Siquidem ruſtici lucubrãtes ruſticana opera efficiunt, & uilia, literati uerò diuina, & immortalia: illi corpus, hi ingeniũ exercent, illi manus mouent in canabe, & ligno & materia, hi inter chartas, & calamos ſcriptorios ſunt occupati, qua occupatiune, nihil honeſtius, nihil poteſt eſſe præſtantius. lib. 11. cap. 2.*

Optima habentur à lumbis) *Membra hominis, & partes ad alias quoq; res decenti translatione transferuntur. Nam montibus poëtæ perſæpe dant caput, humeros, pedes. Nec Columella in uitibus lumbos, & humeros, indecenter appellat eas partes, quæ ſi uitem metiaris, ut hominem obtinent uicem lumborum, & humerorum. Cùm ſimiliter Plinius dat uitibus digitos, pollices, caput, crines, alia quoq; humani corporis membra. Idem tradit ab humeris arborum ſurculos petendos eſſe ad inſitionem. Col. lib.*

lib.de arb.cap.3.

M

Maceria) Sepimento.Plautus in Truculento: Maceria illa in horto in ſingulas noctes latere fit minor. M. Varro docet maceriam in fundo eſſe fabrile ſepimentum, cuius ſpecies ſunt quatuor, quod fit è lapide, quod è lateribus coctilibus, quod è lateribus crudis, quod ex terra, & lapillis compoſitis informe.lib.de arb.cap.18.

Maceſſat) Legendum eſt maceſcat, hoc eſt, macer fiat. Plautus: Maceſco, tabeſco, conſeneſco miſer.lib.7.cap.3.

Malagmatis) Malagmata medicamenta quæ molliunt, unde & nomen.lib.6.cap.16.

Maleorum) Corrige malleolorũ.Sunt enim malleoli uocabulo apud ſcriptores rei ruſticæ frequentißimo, ſurculi uitium utrinque capitulati, & ob id malleoli nuncupati, perinde ac mallei effigiem repræſentantes.lib.3.cap.21.

Malignis lignis) A malo arbore pomifera malignum lignum dici arbitror. Plin.melinum unguentum celebrat, ex eo dictum, quòd ex malis cotoneis fit. Nam μῆλον Græcè malum appellatur.lib.7.cap.8.

Marathitẽ) Lego marathritẽ, hoc eſt, uinũ ex fœniculo cõcinnatum, quod Græci marathron uocant.lib.12. ca.35.

Maritabis) Dicuntur decentißima translatione arbores maritari, quando illis uitis copulatur. Plin. conſimiliter, Alternis, inquit, ſeruantur brachia, alternis putantur annis, ſexto anno maritantur. Horatius quoq; dixit in Epodo, Altas maritat populos.lib.de arb.cap.16.

Materiam ſubmittito) Id eſt, pampinum educato, producitoq; ad incrementum, ut mox fructum ferat. Frequens uerbum apud Columellam in hoc ſignificatu, ſicut & materia pro uirga ſiue palmite uitigineo. In ſexto ait idem,

Materiam uocamus palmitem, ea & fructum, & noua flagella bene procreat. Aliàs materiæ appellatione ſignificatur omne lignum accommodatum ad ædificandum. Ideoq; ſcribit Vlpianus: *Si cui legata ligna ſunt, ei arbores materiæ cauſa ſucciſas non deberi. & ut autor eſt* Paulus: *Perticæ & pali in numero materiæ redigendi ſunt, & ideo lignorum appellatione non continebuntur.* Hinc *materiarius uocabulo* Plautino *dictus faber tignarius, & fabrica materiaria* Plinio *nũcupatur fabrica tignaria, quam* D*ædalus inuenit.* Apud Vitruuium *uerba ſunt materiari, & materiationes.* Apud M. T*ullium ædes male materiatæ, id eſt, tignis, trabibusq; male fultæ, maleq; adminiculatæ, & ob hoc uitium facientes. lib. de arb. cap. 1.*

Matrices) Quæ fiunt matres, & progenerant, uulgò matricem uocant genitalia fœminæ, qua fœtus ipſe concipitur, continetur q;. Eruditiores *matricem ponunt pro ea quæ fœcunda eſt, & mater fit, & parit. Infrà loquens de gallinis, inquit,* Sint *matrices robuſti corporis.* Et *eſt hæc dictio in hac ſignificatione propè in uſu* Columellæ. Sue*tonius arborem appellauit matricem, ex qua planta tãtum foret.* Videor, *ſi memoria non labat, legiſſe apud* Plinium, *uno tantum in loco matricem poni pro locis genitalibus ſecundum uulgarem ſignificatum. lib. 7. cap. 3.*

Mediaſtinus) Significat *ſeruũ miniſterio ruſtico priuatim attributum, quod ſanè erat laborioſum. Sed quod in agricolatione ſit id officium mediaſtini nõ ſatis liquet, niſi accipias pro eo qui balnea curat & domum. Quidam etymon mediaſtini deducũt à medio aſtu, id eſt, ciuitate, quaſi in media ciuitate uerſetur, & mediæ urbis incola ſit, quæ ſignificatio planè conuenit cum illo* Horatiano *carmine:* Tu *Mediaſtinus tacita prece rura petebas. Quidam*

mediaſtin

mediaſtinum à medio ſtando uocari memorant, non pauci mediaſtinos tradunt dici uiliſsima quæq; mãcipia, qui abiectiſsima quæq; officia tam in agro, quàm in urbe inter ſeruos peragũt, ut omnibus pareant, nullius imperiũ detrectantes, quaſi in medio, ac propatulo ad omniũ domeſtico rum iuſsa præſto ſint. De mediaſtinis Nonius, Porphyrio, Priſcianus. *Ego re ſolerter, curioſeq; perpẽſa, uideo apud* Columellam *mediaſtinos proprie intelligi eos operarios, qui in ſtudio agricolationis uerſantur: quales ſunt occatores, ſarritores, runcatores, meſſores: hoc ſignat ipſe* Columella *ſcribens in ſecundo, poſſe ducentorũ agrum iugerum ſubigi duobus iugis boum, totidemq; bubulcis, & ſex mediaſtinis.* Nam *præter bubulcos mediaſtini ſex, qui alij intelligi poßunt, quàm hi qui reliqua opera præter aratio nem in agricolatione conficiunt, ut eſt ſarrire, runcare, occare, metere, & cætera hoc genus: ſunt autem quaſi hi in medio aratorum, & uinitorum conſiſtentes. lib. 1. cap. 9.*

Viridem medicam) *nomen eſt herbæ pabularis, de qua* Vergilius: Tunc *te quoq;, medica putres* Accipiunt *ſulci.* Columella *in ſecundo inter genera pabulorum, eximiam ſcribit eſſe herbam medicam, quòd ſemel ſeratur decem annis omnibus. lib. 7. cap. 4.*

Melicum) M. Varro: *Ad hanc rem electis maximis gal linis, nec continuò his quas melicas appellant falsò, quòd antiqui, ut thetin, thelin dicebãt, ſic medicam, melicam uo cabant, hæ primo dicebantur, quia ex* Media *propter magnitudinem erant allatæ, quæque ex his generatæ poſteà propter ſimilitudinem. lib. 8. cap. 2.*

Mellificijs) Melli *conficiendo, operiq; mellifico. libro 9. cap. 13.*

Melliſſones) Græci μελίσσας *uocãt apes, unde meliſſo-*

 nes

nes dicuntur apiaria, quæ mellaria quoque nominitant, loca uidelicet in quibus ſiti ſint aluci apum. Loca quibus paſcuntur anſeres, Græca uoce nuncupant chenotrophia, Nam χὴν dicitur anſer. Leporaria dicuntur loca quibus uidelicet lepores incluſi paſcuntur, quanquàm M. Varro leporaria intelligi uelit omnia ſepta ædificia uillæ, quæ habent incluſa omnis generis animalia quæ paſcuntur. In leporario (inquit) apri fuerunt multi. Scipio, qui puriſſimè locutus eſt, roboraria appellat uiuaria ferarum, à roboreis tabulis, quibus ſepiri ſolent. lib. 8. cap. 1.

Melimellis) Nomen eſt liquoris, compoſito uocabulo ex malis, hoc eſt cydonijs, & melle. lib. 12. cap. 45.

Menſtruus fiat) Id eſt, ne id menſe uno impendatur, abſumaturq́;, quod per totum annum ſufficere debet. libro 12. cap. 1.

Mentigo) Videtur in agnis, & hœdis mentigo id ferme malum eſſe, quod in hominibus mentagram appellant. Vtriuſque uocabuli etymon à mento eſt, quoniam ab ea parte ferè oriebatur, fœdisq́; ulceribus mentum, os, labra, obſidebat. lib. 7. cap. 5.

Multi mergis) Videntur mergi eſſe ferramenta idonea metendis frugibus, quæ à Plinio mergites appellantur, ſic ſcribente: Stipulæ alibi mediæ falce præciduntur, atque inter duos mergites ſpica diſtringitur. Notum eſt illud Maronianum, Aut fœtu pecorū aut cerealis mergite culmi. Exponunt grammatici mergites dici manipulos ſpicarum, quo intellectu an hic & apud Plinium mergi mergitesq́; accipi poſſint, æſtiment eruditi. aliàs mergus dicitur in uinea, ubi ſupra terram uitis curuatur iuxta ſuum adminiculum, à mergendo uidelicet nominatus, de quo Palladius hæc, Mergum dicimus, quoties uelut arcus ſupra terram

ram relinquitur,alia parte uitis infoſſa. Mergi poſt bien=nium reciduntur iu ea parte quæ ſuprà eſt, & in loco iu=ſtas uites relinquunt.lib.2.cap.21.

Mergis propagare) Mergus genus eſt propagationis, ubi ſcilicet uitis iuxta ſuum adminiculum curuatur, atque perducitur ad uacantem palum,à mergendo dictus. Inſtar enim arcus curuatura fit in mergo, & ex arcu euocatur materia,quæ protinus applicata ſuo pedamento ad iugum trahitur. Vitis celerrime prouenit propagata mergis, qui Columellæ maxime probantur.lib.4.cap.2.

Simile miliario) Miliarium nomen eſt uaſis: quo, ut oſtendit Cato,utebantur in trapeto. Palladius,docet altum & anguſtum formari ſolitum, qui hoc idem memo=rans quod Columella,ſic refert: Vas æneum miliario ſi=mile, id eſt altum & anguſtum,ueſpere intus cum lucer=na collocemus,& in fundo eius ponamus lumẽ accenſum, illuc papiliones conuenient, & circa lumen uolitabunt & anguſtia uaſculi ab igne proximo in terra cogentur. li bro 9.cap.14.

Patiere minime) Ad minus,ut uulgo dicitur,eloquutio=nis genus Columellæ peculiare. Plinius in eo ſignificatu dicit minimum.lib.de arb.cap.16.

Mas & fœmina aratro) Mos fuit priſcorum in con=dendis urbibus,ut conditores taurum,& uaccã ſimul iun=gerent,cincti ritu Gabino,tenentes ſtiuam incuruam, ut glebæ omnes intrinſecus euaderent,& ita ſulco ducto lo=ca murorum deſignabant, aratrum ſuſpendentes circa loca portarum.Ex hac antiquorum conſuetudine tractum eſt illud Vergilianum: Intereà Aeneas urbem deſignat aratro.Hinc Ouidius quoque ſcribit in Faſtis: Inde pre=mens ſtiuam ſignauit mœnia ſulco, Alba iugum niueo cũ

boue uacca tulit. Videtur Colum. *mutuatus eſſe hæc ex* M. Varrone *ita ſcribente, Et æs antiquiſſimum eſt, quod conſlatum, pecore eſt notatum, & quod urbs cum condita eſt, tauro & uacca qui eſſent muri & portæ definitum* Colum. *in præfatione lib.* 6.

Molitæ) *Mola contuſæ, media correpta pronunciatur molitum. lib.* 6. *cap.* 9.

Muridas & exeſas) *Quodam quaſi mucore obductas corroſasq́ȝ. Mucor peculiare uitium eſt uini. Lex uendendo uino eſt, ut neque muceat neque aceat. Proprium eſt, ut* Plinij *uerbis utar, inter reliquos liquores uino muceſcere aut in acetum uerti. Satyricus poeta dixit mucida fruſta farinæ, intelligi uolens panem cibarium prædurũ, ac mucore ſituq́ȝ inamabili obductum.* Plinius *ait gracileſcere uitem ac emucidam exire totam in fœtum niſi recidatur. lib. de arb. cap.* 6.

Mundum muliebrem) *Appellatione mundi* Muliebris *ſignificatur ornatus, quo matronæ fiunt mundiores, elegantioresq́ȝ.* Iuriſconſultus *autumat eo contineri ſpecula, matulas, unguenta, uaſa unguentaria, & ſi qua ſimilia dici poſſunt, ſeparatq́ȝ mundum ab ornatu, tanquam mulier poſſit eſſe munda, nec tamen ornata. Verùm oratores, & hiſtorici luculenti, quorum autoritas apud me in elegantia* Latinitatis *pro ratione eſt, mundum muliebrem accipiunt pro ornatu matronali, cultuq́ȝ & eo quidem precioſiſſimo, ut puta auri, purpuræ, & gemmarum.* Ero interim contentus *uno exemplo, quod ſuppetit* Liuius: Mundiciæ *ornatus, & cultus, hæc fœminarum inſignia ſunt, his gaudent, & gloriantur.* Hunc *mundum muliebrem appellauerunt maiores noſtri: quid aliud in luctu, quàm purpuram, atque aurum deponunt? quid*

quid aliud cum eluxerunt, ſumunt? Lucilius ſatyrographus mundum muliebrem non maſculino genere, ſed neutro appellauit his uerſibus: Legauit quidam uxori mundum omne penuq́;. Quod mundum, atque penum? nam quis dijudicet iſtud? lib.12.cap.3.

Muria dura) Muriam duram ſic faciunt: Dolium oris patentiſsimi aqua cœleſti replent, ſiue fontana, tum indũt ſportam iunceam plenã ſale candido, qui quandiu liqueſcet, ſignum erit nondum eſſe muriam maturam, itaq; ſubinde alius ſal tandiu ingeretur, donec in ſporta permaneat integer, nec minuatur, quod cum animaduerteris, tunc ſcias muriam habere maturitatem ſuam. Eſt aliud muriæ maturæ experimentum: Nam ubi dulcem caſeum dimiſeris in eam, ſi peſſum ibit, ſcies eſſe adhuc crudam, ſi innatabit, maturam. In alio ſignificatu muria nomen eſt exquiſiti liquoris, qui ex thymo fit præſtantiſsimus. Antipolis muria laudatur. Hinc illud epigrammatiſtæ: Antipolitani (fateor) ſum filia Thynni. Muriatica Plautino uocabulo dicuntur ſalſamenta. lib.6.cap.30.

Murinus) A' mure color murinus dici uidetur: alij à murra deducunt, quem Palladius mureum uocat, atq; inter colores equinos maximè probari: uulgo murellum uocitant. lib.6.cap.37.

Muſcantur) Muſco herba inuoluũtur, conteguntur q́; ut quodam ſeu tegumento ueſtitæ aduerſus frigora muniantur: & ne ſole findantur. lib.11.cap.2.

Mutuli) ſunt mutuli in ædificijs quædam proiecturæ prominentes in parietibus, de quibus ait Vitruuius, in quarto ſcribens: E' cantheriorum proiecturis mutulorum ſub coronis rationem inuentam eſſe, ita ferè in operibus lapideis, & marmoreis mutuli inclinatis ſculpturis deformantur

mantur. ait M. Varro mutulos præbere ſedilia auibus. Idem refert mutulos in pariete pro columbarijs eſſe ponendos.lib.8.cap.9.

N

Napinæ,rapinæ) *Id eſt,ſationes naporum raporumq;. M.Cato:Rapinam & coles rapicij unde fient,& raphanum in loco ſtercorato bene,aut in loco craſſo ſerito. Annotandum dici rapicium à Catone,prout uulgo uernacula dictione uſurpatur. Rapina in hoc ſignificatu media correpta pronunciatur.lib.11.cap.2.*

Nauus) Qui ſit nauus, cognoſces ex contrario, quod eſt ignauus. M. Tullius in Oratore: Noti erant, & naui, & nari, quibus cum in præponi oporteret,dulcius uiſum eſt,ignoti,ignaui,& ignari dicere,quàm ut ueritas poſtulabat.lib.7.cap.9.

Picis Nemeturicæ) A' loco nomen accipit,ut Nemeturica diceretur.lib.12.cap.24.

Nepa) Nepam dicunt eſſe ſcorpium, quamuis quidam cancrum dici exiſtiment. M.Tullius,Pectuſq; nepaï.libro 11.cap.2.

Nepotum fructu) Palmites in uitibus nepotes nominantur, translatione facta ab hominibus, hominumq; ſobole. Infrà quoque inquit, Nepotes natos diſcerpemus. lib.3.cap.6.

Neſotrophij) Neſotrophium nomine Græcanico dicitur locus in quo anates aluntur.Græci enim νῆσσαν uocant anatem,& τροφὴν,alimentum. Scribit Plutarchus Catonē Cenſorium aluiſſe domeſticos ægrotos carnibus neſſarum, & phaſſarum: expone anatum, & palumborum. Græcè φάσσα dicitur palumbus.

Sine nitro) Qui uult braſsicam uiridem efficere in co-

ctura

ctura adhibeat nitrum, cuius natura non multum diſtat à ſale. Hinc exijt illud epigrammatiſtæ: Ne tibi pallentes mouĕat faſtidia caules, Nitrata uiridis braſſica fiat aqua. Plinius: In coquenda braſſica nitrum uiriditatem cuſtodit. Apitius quoque inquit, ut omne olus ſmaragdinum fiat, cum nitro coquatur, olus autem ſmaragdinum pro uirenti poſitum eſt, a uirore ſmaragdi, qua gemma nihil eſt uiridius. lib. 11. cap. 3.

Nomenculationis) Nomenculaturæ, nominationisq;: uocat enim eleganter aucupium nomenculationis diligentiam illam immodicam, atq; ſuperuacaneā percenſendi nominatim uocabula omniū uitium, quarū infinitus eſt numerus, infinitæq; appellationes. de ſeruo nomenculatore ſcripſimus affatim in Tranquilli commentarijs. lib. 3. cap. 2.

Optima nomina) Id eſt, debitores. Liuius nomina impeditiora, uocat malos debitores. Apud Iuriſconſultos locutio uſitatiſſima eſt, ut nomina pro debitis, & debitoribus uſurpentur. Hinc illud Scæuolæ: Filio meo nomina ex Calēdario quæ elegerit filius meus ſibi x x. dare damnati ſunto, ſine dolo malo: & cum omnis propè ſubſtantia Calendarij x x. nominibus contineretur, quæſitum eſt, an huic filio eorum nominum electio ſit permittenda. In topicis argumenta ducuntur ex ea pecunia, quæ in nominibus debeatur. Apud Satyricum poëtam nomen hoc intellectu accipiēdum eſt in eo uerſu: Cum uenit ad dubium grandi cum codice nomen. Vbi codex ſignificat librum, ſiue Calendarium, in quo ratio accepti, expenſiq; perſcribitur, de quo ſic inquit M. Tullius: Non refert parua nomina in codice, id eſt, paruas ſummas debitæ pecuniæ, non ſcribit in codice accepti, & expenſi, in quo nomina, id eſt debitores, digerere, & diligenter perſcribere negotiatores,

rcs,

res, menſurarijq́; conſueuerunt. Illud Senecæ ſat notum: *Nunquàm magis nomina facio, quàm cum dono.* Quò ſententialiter oſtendit, debitores ueros parari liberalitate oportere. lib. 1. cap. 7.

Nomophylacas) *Vocabulum Græcum, ſiue Græcanicum eſt: quod ſignificat legum cuſtodes.* Tradunt Græci *ſcriptores, nomophylacas fuiſſe apud* Athenienſes *magiſtratum quendã, qui cogebat primores uti legibus.* Differunt *à nomothetis, nomophylaces, quoniam hi cuſtodes ſunt legum, illi conditores.* M. Tullius *in libro de legibus ſic refert,* Græci *hoc diligentius, apud quos nomophylaces creantur, nec hi ſolùm literas (nam id quidem etiam apud maiores noſtros erat) ſed etiam facta hominum obſeruabant, ad legesq́; reuocabant.* lib. 12. cap. 3.

Vini nota) *Eſt uinum primæ notæ, quod eſt generoſiſſimum, & ſecũdæ, & tertiæ notæ, id eſt, ſecũdi, & tertij loci, atq; ita gradatim prout bonitate præſtat, dicitur quæcunq; uini nota, pro, uinum quodcunq; tam nobile, quàm ignobile.* Horatius: *Chio nota ſi commixta* Falerni *eſt.* lib. 12. cap. 19.

Noxæ dedimus uelut carnifici) *Verbum eſt iuriſconſultorum, quod ſignificat tradere ſeruum nocentem ob noxam, id eſt, delictũ actori iniuriarum.* Nam *quando ſeruus deliquerat, licebat domino deditione ipſius corporis, quod deliquiſſet, euitare litis æſtimationẽ.* Detracta *noxæ deditione, dabatur noxalis actio in dominum: qui ſi deceſſiſſet, hæres eius non tenebatur, ut docet* Vlpianus, *titulo de noxalibus actionibus.* Igitur *nunc quadam decenti ſimilitudine conqueritur* Columella *rem ruſticam dedi, ac tradi peſſimis ſeruis, uelut carnificibus tanquam nocentẽ, ac peſſimè tractandam, ſicut ſeruus qui deliquerat à domino*

mino dedebatur illi, cui nocuerat: & per eam noxæ deditionem transferebatur dominium in actorem. Dedita autē noxæ mancipia à nouo domino male multari, tractariq́; ſolebant. Hinc obnoxius obligatus pœnæ dictus ob noxā, id eſt, delictum. Col. in præfat. lib. 1.

Nubilarium applicari) *Ruſticum ædificium eſt nubilarium, à nubilo aëre dictum, ſub quod totam meſſem fundi, & ſemitrita frumenta conferre ruſtici conſueuerunt, ſi repentinus imber per trituram interuenerit. Id autem nubilarium iuxta aream eſt faciendum: dicitur & nubilar. lib. 1. cap. 6.*

Numellis) *Numellæ, quarum mentio fit à Plauto, ſunt uincula, quibus quadrupedes in paſcuis deligantur, unde & nomen impoſitum eſt: ſiquidem Græca uoce* νομαὶ *dicuntur paſcua, unde & Apollo Nomius creditur eſſe cognominatus. lib. 7. cap. 8.*

Numidicam dicunt) *Diſſentit à Varrone ſcribente, gallinas Africanas à Græcis appellari Meleagrides, tanquam res una ſit, nomina tria: ut Africanæ, Numidicæ, Meleagrides pro uno, eodemq́; auitio habeantur. Sunt autem gallinæ gibboſæ uarijs plumis ſparſæ, quæ ob id à Martiale dicuntur gutteæ Numidicæ. Ab Horatio, Afra auis: de his intelligi uoluit Papinius in ſyluula: Quas udo Numidæ legunt ſub auſtro. lib. 8. cap. 2.*

O

Obeſcant) *Eſca paſcunt, ac ſaginant, ab eſca ductum uerbum obeſcare, ſicut & ineſcare. lib. 8. cap. 7.*

Opus obibit) *Peraget, adibit. lib. 4. ca. 24.*

Obligat) *Alligat, obligare uulnus eſt alligare, faſcijsq́; uinciri. lib. 11. cap. 2.*

Obſidia) *obſidionem, & inſidias, lib. 9. cap. 7.*

Obſoletior

Obſoletior) Squalidior, decoloratiorq́;.lib.2.cap.11.

Obſtetricum) Obſtetrices dicuntur, quæ præſto ſunt fœminæ parturienti, dictæ ex eo, quòd opem ferant, uel ut interpretatur diuus Ambroſius, quòd obſiſtant, ne fœtus recens editus in terram defluat. Plinius & Ariſtoteles frequenter teſtimonia citant obſtetricum, tanquam in rebus talibus peritiſsimarum: nanque diutino uſu, qui magiſter eſt optimus, exercitatiſsimæ non parum multa melius nouere, quàm medici. lib.7.cap.3.

Cum obſtipæ ſues) Obſtipum uocabulo antiquo dicunt obliquum. Solent hypocritæ triſtes, & adumbrati philoſophi incedere ceruice obſtipa, & capite obliquato. Hinc exijt illud Perſianum: Obſtipo capite, & figentes lumine terram. Horatius: Stes capite obſtipo, multum ſimilis metuenti. Scribit Sueto. Tiberium fuiſſe ceruice rigida, & obſtipa. Plinius noſter memorans & ipſe ſigna ægrotantis ſuilli pecoris, quod à Columella dicitur obſtipum, dixit obliquum: ſic enim inquit, Index ſuis inualidæ cruor in radice ſetæ dorſo euulſæ, caput obliquum in inceſſu. lib.7.cap.10.

In occatum) Occatione facta ſatum. Occare autem, hoc eſt glebas comminuere ſatores ſolent, & quaſi occidere, unde & nomen. Quidam ab occæcando occationis uocabulum dictum eſſe autumant. Occator nominatur is operarius, qui facit occationem. Iocus Plautinus hinc innotuit: Occatorem dicere debebas prius: nam ſemper occant priuſquam ſarriunt ruſtici. lib.2.cap.8.

Occidit mane) Occaſum matutinum intelligit. De quo Plinius ſcitiſsime ſcribit: cum uerò ait, Exoritur mane, ſignat ortum matutinum. lib.11.cap.2.

Tam otij, quàm negotij. M. Tullius in oratione pro

Plautio

Plautio ſic ſcribit: Etenim M. Catonis illud, quod in principio ſcripſit originum ſuarum ſemper magnificum, & præclarum putaui. Clarorum uirorum, atq; magnorũ non minus ocij, quàm negotij rationem extare oportere. E contrario dicere ſolebat Galba, neminem rationem ocij ſui reddere cogi.lib.2.cap.22.

Oculi domini) Maiores fertiliſſimum in agro oculum domini eſſe dixerant: &, ut autor eſt Ariſtoteles in Oeconomicorum primo, Perſa interrogatus quid equum maximè ſaginaret, oculus domini reſpondit. Item Libycus quod ſtercus agro foret utiliſſimum, domini inquit, ueſtigium. Huc pertinet ſcitum illud Catonis, Frons occipitio prior eſt, quo eleganter ſignificatur frontem, hoc eſt præſentiam domini, & aduentum plus prodeſſe fundo, quàm occipitium, id eſt, abſentiam atq; diſceſſum. Alibi tradit Columella oculos, & ueſtigia domini res eſſe in agro ſaluberrimas.lib.3.cap.21.

In Oeconomico) M. Tullius ſecundo de Officijs ſic refert: Has commodiſſimè Xenophon Socraticus perſecutus eſt in eo libro, qui Oeconomicus inſcribitur, quem nos iſta ferè ætate cũ eſſemus, quo es tu nunc, è Græco in Latinum conuertimus.lib.11.cap.2.

Offa) Maſſula, & fruſtum.lib.12.cap.38.

Oleaſtellum) Ab oleaſtro forma diminutionis deducitur oleaſtellum, tanquam olea hoc etiam nomine dicta ſit, quia ſimilis eſt baccæ oleaſtri, hoc eſt, oliuæ ſylueſtris. lib.12.cap.24.

Oliuitas) Oliuitatem grammatici eſſe dicunt, fruſtum oleæ. Verum, ut ego ſentio, non tam fructum oliuæ ſignificat hæc dictio, quàm tempeſtiuitatem, tempus'que oliuæ legendæ, ipſamq; collectionem tempeſtiuam, & ut ita dicam

cam uindemiam olei. Hoc docet ipſe Columella qui paulò mox inquit, *Media eſt oliuitas, plerunq; initium menſis Septembris. lib. 12. cap. 47.*

Vuæ ollares) *Scriptores uuas ollares uocant quæ in ollis fictilibus conditæ perẽnant, ſunt durabiles.* Plinius tradit uenuculam uuam ollis aptiſsimam. Hinc illud Horatianum: *Venucula conuenit ollis.* De ollaribus uuis ait Papinius in hendecaſyllabo. *Ollares rogo non licebat uuas,* Quidã creta figulina uuas illinunt, ſiccatasq́; ſole ſuſpendunt uſu diluentes cretam. Liguria uuas ſole ſiccatas iunceis faſcijs inuoluunt, Græci platani folijs inuoluunt, aut ipſius uitis aut fiſci. Ollares uuæ, hoc eſt, in ollis ſeruatæ, os ſtomachumq́; et auiditatem excitant, paulò tamen grauiores exiſtimantur fieri uinaciorum halitu. Galenus eas celebrat, putatq́; ſaluberrimas. Docet hoc in loco Columella quemadmodum ollæ fictiles parandæ ſint, quibus uuæ conditæ ſeruentur. lib. 12. cap. 43.

Velut olympionicarũ equarum) Equæ dicuntur olympionicæ quæ in olympico certamine uictrices ſunt, ſicut olympionicas uocant uictores athletas in olympijs ludis. M. Tul. Cum Rhodius Diagoras olympionices nobilis uno die duos ſuos filios uictores olympiæ uidiſſet. Apud Græcos eſſe olympionicem iudicatur propè maius & glorioſius, quàm Romæ triumphaſſe. lib. 3. cap. 9.

Itemq; onagro) Aſinus ſylueſtris dicitur onager, cuius pullos uocant laliſiones. Epigrammatiſta: *Dum tener eſt onager ſolaq́; laliſio matre Paſcitur, hoc infans & breue nomen habet.* Tradit Plinius mulum ex onagro & aſina genitum omnes antecellere. M. Varro, Aſinorum genera duo, unum ferum, quos uocant onagros. lib. 6. cap. 36.

ὀρνιθοτροφία) Græci ὄρνιθα gallinam uocant & alitem, τροφὴν

φὴν alimentum: unde ornithotrophia loca nominamus quibus gallinæ incluſæ ſaginantur. Dicũtur & ornithones generali uocabulo, ſunt auiũ receptacula, auiaria inferius lata dictione nominantur gallinaria.lib.8.cap.2.

Opacentur) Obumbrentur.lib.5.cap.3.

Operculati) Operculis tecti.lib.11.cap.2.

Opiuchos) In cœlo ſupra Scorpionem conſtitutum eſt ſydus ita figuratum, ut manibus anguem medium teneat: unde à noſtris dicitur anguifer & anguitenens, à Græcis ophiuchos, qui dicunt ὄφιν ſerpentem, καὶ ἔχω teneo. Quidam appellant ophiulcum, ab eo quod eſt ἕλκω traho, celebratior eſt prior lectio. apud Higinum fabuloſa narratio eſt quis fuerit hic anguitenens. Habet in capite ſtellam unam, in utroq; humero ſingulas. In ſiniſtra manu tres, in dextra quatuor. Totus conſtãt ex ſtellis numero uigintitribus.lib.11.cap.2.

Orbiculata) De his mentio fit à Cælio ſcribente: Malis orbiculatis eſſe paſti uidentur. Plinius autor eſt orbiculata dici ex figura orbis in rotunditatem circumacti.libro 12.cap.45.

In orcas) Vaſa ſunt fictilia quibus penora conduntur. Perſius, Menáq; quòd prima nondũ defecerit orca. Apud eundem accipitur pro uaſculo oleatorio, ſcribentem, Anguſto collo nõ fallier orcæ. Apud Plinium orca eſt bellua marina formidandæ uaſtitatis & formæ. De orcis ficarijs, id eſt quibus fici conduntur, ſic inquit Plinius in XV. At ubi ficorum copia abundat, implentur orcæ, in Aſia cadi. lib.12.cap.15.

Opimant) Pinguefaciunt, & ſaginant.lib.8.cap.9.

Orchos) Legendum orchis, ſpecies oliuæ eſt & nomẽ, orchis, ſiue orchites. Vergilius tria oliuarum genera dixit

xit illo uerſu:Orchites & radij,& amara poſia bacca.In codicibus mendoſis legitur orchades: autumāt grāmatici orchites dici à forma teſtium,qui Græcè nominātur ὄρχεις, unde & buteonē,quod genus eſt accipitris,triorchen uocant,quia ſcilicet tres numero teſtes habet.lib.5.cap.6.

Organum) Docet Vitruuius nomine organi machinas ſignificari multifariàs in architectura.lib.3.cap.13.

Origum) Ex genere caprarum ſunt origes à quibuſdam ſoli dicti contrario pilo ueſtiti,& ad caput uerſo.Iuuenalis,Et Getulus orix. Item epigrāmatiſta,Sæuus orix cōſtat quid mihi morte canum.Scribit Plinius origem eſſe unicornem, & biſulcum. Idem tradit,in Africa generari origem perpetuo ſitientē ex natura loci potu carentem, cùm mirabiliter efficax ſit ad remedia ſitientium. Nanq; Getuli latrones eo durāt auxilio, repertis in corpore eorum ſaluberrimi liquoris hauſtu ueſicis.lib.9.cap.1.

Ornithiæ)Fauoniū uentū quidā Chelidoniā uocant,ab hirūdinis uiſu,quæ Græcè dicitur χελιδών. Tūc enim incipit flare,cùm hirūdines aduentant per uer. Nōnulli appellant ornithiā ab aduentu auiū, quæ Græco uocabulo ornithes nominātur.Flant autē uenti ornithiæ,ut docet Plinio & ſeptuageſimo die poſt brumam.Ariſtoteles quoq; in ſecundo Meteororū tradit,ornithias flare poſt brumā, eſſe eteſias debiles. De eteſijs,alibi plura.lib.11.cap.2.

Ornithones)Septa in quibus aues paſcuntur,ornithones appellantur Græca dictione,ſiquidē ὄρνις dicitur auis, & gallina. Boëtius compoſuit ornithogonia, id eſt, de auium generatione. Lege Varronem,& Gellium, qui te docebunt quid ſint ornithones. Item M.Varro ornithoboſcion nominat gallinaria, hoc eſt, loca, quibus gallinæ incluſæ paſcuntur.lib.8.cap.1.

Orth

Orthociſſos) Græco uocabulo orthociſſos dicitur recta hedera, quæ per ſe rigēs ſtat ſine adminiculo. lib. 11. ca. 2.

Oſcilla lupinorum) Quæ hic oſcilla lupinorū dicitur à Columella, ea Plinius noſter uocat umbilicos, cuius uerba ſubſcripſi: quæ ſunt hæc cū uerbis Columellæ cōgruētia, Condi lupinos in fumo maxime conuenit, quoniam in humido uermiculi umbilicum eius in ſterilitatem caſtrant. Vidētur autem dici oſcilla, quaſi parua ora tertio gradu diminutionis, unde & oſcilla Vergiliana cōmode deduci poſſent, quamuis grammatici aliter enarrent, quibus non aſſentior. Quidam malunt legere oſcilla lupinorum, quaſi oſſa minutula, uocabulo ab oſſe, nō ab ore, deflexo, utrùm agricolæ ſuper hoc conſulendi. Mos fuit priſcorum, ut oſcilla fictilia, id eſt, imagunculæ, & ſigilla uenderentur, quæ homines pro ſe, & pro ſuis capitibus in ſacellū Dis offerrent, in feſtiuitate ſigillariorum. lib. 2. cap. 10.

Oues ueſtire) Hinc pellitæ oues dictæ, quale erat pecus Tarentinum, de quibus ſuprà diximus. lib. 2. cap. 22.

Oxygalam) Docet Plin. oxygalam appellari butyrū quod in ſummo fluit, et ſupernatat, cui additur exēpto ſal: fit et oxygala alio modo, uidelicet, recens lac cum acido lacte miſcetur, aceſcitq́; , quod & utiliſſimum ſtomacho. Græcè dicitur ὀξὺ acetum, καὶ τὸ γάλα, lac, inde copulatis dictionibus fit oxygala. Galenus meminit caſei, quem oxygalacticum appellat. Nūc noſter Columella plurimis condimentis docet oxygalam fieri. lib. 12. cap. 8.

Oxymelli) Fit uinum ex aceto, & melle quod oximel uocauerunt uoce Græcanica. Nam ὀξὺ dicitur Græcis acetū, & μέλι mel. Fit autē oxymel hoc modo: Mellis decem libræ cum aceti heminis quinq;, hæc decies ſubferuefaciūt, atq; ita ſinūt inueterare. Themiſon ſummus autor,

 damnauit

damnauit oxymel,& hydromel. Eſt *autem hydromel uinum ex aqua & melle confectũ,unde & nomẽ. Celebrãt autores & omphacomel, quod ſit ex uuæ ſemiacerbæ ſucco,& melle ſortiter trito,unde & nomen,Græcè enim* ὄμφαξ *dicitur uua acerba,&* ὄμφακας *uocãt uuas, & fructus immaturos.* Hinc *omphacium oleum dictum,quod ex oliuis acerbis quas drypas uocant,ſit: & omphacium ex uua,quod uulgò agreſte nominitant.lib.17.cap.95.*

Oxyporum) Condimenta,*quibus ineſt acetum, quæq́; aceto diluuntur,generali uocabulo uocãt oxypora.*Græcè *enim acetum dicitur* τὸ ὄξος. Ex *codẽ genere eſt oxybaphon, quaſi dicat,intinctus aceti : quanquàm oxybaphon uas quoq; ſit acetũ continẽs,ut docet* Suidas.Oxy*baphi meminerunt* Ariſtophanes,& Pollux.Plin.*in* xx. *differens de fœniculo ſic ſcribit:* Idipſum *condimentis propè omnibus inſeritur,oxyporis etiã aptiſſimè.* Ex *eodem quoq; genere eſt oxygarum : ſic enim uocant liquamen gari cum aceti mixtura conditum.*Plinius *in* xxxi. *docet liquoris exquiſiti genus eſſe,quod garon uocauere, quod olim cõficiebatur ex piſce,quem* Græci *garon uocabãt,unde & nomẽ.* Poſteà *ex ſcombro piſce laudatiſſimũ factũ eſt,appellabátq́; garũ ſociorũ.* De *oxygaro ait* Epi*grãmatiſta:*Inter *lactucas oxygarũq; liber. li.12.cap.56.*

P

Ex *uetere palma*) Nomine *palmæ uitem ſignificari ſuprà annotauimus. lib. 3. cap. 17.*

Vitis *paletur*) Palis *adminiculetur,& pedamentis fulciatur. lib. 11. cap. 2.*

Paleæ) Membranas *illas intellige quæ ſub gutture gallorum ſunt pendulæ tanquã quædam palearia.* M. Varro,Palea *rubra ſubalbicanti.lib.8.cap.2.*

Palmipedalis deponi) Dicitur *malleolus palmipedalis, qui habet longitudinem pedis,& palmi.* Palmum *autem conſtare digitis quaternis docet* Vitruuius.Pes *conſtat ex palmis quatuor,hoc eſt,digitis ſexdecim.* Cubitus *ex ſex palmis,id eſt,digitis 96. lib. 3.*

Palmas relinquito) Vitis *ut docet* M.Varro,*dicta pa= rilema eſt,à pariendo,deinde immutatis literis palma.lib. de arb. cap. 10.*

Pāpinare) Vineā *pāpinare, & pāpinos ſuperuacuos detrahere.*Arbuſta *pāpinari nō eſt moris.* Nam,*ut inquit elegāter* Plinius *noſter,plurimæ arbores amputari ſibi uo lunt oneroſa,& ſuperuacua:ſicut nos unguē,& capillū.* In *pampinatione nō hos oportet pāpinos detrahere, qui cum uua ſint.lib.13.ca.10.hinc pampinator. lib.4.ca.17.*

*Pampinarius palmes)*Duo *genera palmitū:quod è du= ro exit,materiamq; in proximū annum promittit, pampi narium uocatur,alterum fructuarium. lib. 5. cap. 6.*

Nec *pandantur)* Curuētur.*pandere & pandare uide= tur uſurpatum in eadē ſignificatione pro curuari.* Vnde *pandationes dictæ curuationes.* Plinius : Facile *panditur iuglans.*Vitruuius *in* II. Vlmus *& fraxinus non habent rigorem,& celeriter pandāt.*Idem *in* VII. *Cum ſolidus erit contignationibus areſcētibus, aut pandatione ſiden= tibus.lib.4.cap.17.*

Panxeris) Plantaueris,*à pango.lib.11.cap.2.*

Cum rationibus paria facere) Id *eſt, ratio accepti ex= penſiq; bene conueniat,ut quantum pecuniæ acceperit à domino,tantum reddat, eloquutionis genus perquàm fa= miliare eruditioribus. lib. 1. cap. 8.*

Parilibus) Parilia *appellant diem uigeſimum primum menſis* Aprilis *quo* Roma *condita eſt,quæ & palilia no=*

minãtur à Pale dea paſtorũ. Solinus autumat parilia dici quaſi a partu Iliæ, uidelicet Romulo & Remo cõditoribus urbis Romæ. Feſtus Pompeius ſic ſcribit, Parilibus Romulus urbẽ condidit, quem diem feſtũ præcipuè habebant iuniores. Plinius tradidit ſidus ſucularũ uulgo appellatum eſſe palilicium, quoniã exoriuntur undecimo Cal. Maij quo urbis Romæ natalis eſt. Probus grammaticus docet parilia dici per literam tranſpoſitam, quæ ſi ſuo loco poneretur, palilia diceretur. lib. 7. cap. 3.

Et parta) Noue poſitum pro fœta, & ea quæ peperit. lib. 7. cap. 4.

Paſtinationis officium) Paſtinare in cultura uinearum uerbum frequens pro eo quod eſt fodere, & repaſtinare, refodere. Paſtinatus Plinio eſt nomen quarti ordinis pro paſtinatione: dicitur autem à paſtino, quod ferramentum eſt bifurcum, quo ſemina panguntur, Paſtinator, ipſe foſſor nuncupatur. lib. 3. cap. 11.

Pauicula) Inſtrumentum eſt à pauiendo dictum. Eſt enim pauire ferire, percutere, ſolidare, unde pauimenta nomen acceperunt. Cato Portius, Comminuito terram pauicula, aut cylindro coæquato. lib. 11. cap. 3.

Pauſeam) Genus eſt oliuæ quæ & poſea nominatur, cuius meminit Maro illo uerſu, Orchites & radij & amara pauſea bacca. lib. 12. cap. 7.

Pecuarius) Cuſtos pecoris, quem & paſtoralem uocant. lib. 7. cap. 12.

Vnum hoc diuitiarum genus) In decretis canonicis ex diui Auguſtini autoritate ſic ſcriptum legimus: Quicquid antiqui habebant, in pecoribus habebant, unde pecunia quoq; appellata eſt. Subſcribit huic opinioni Ouidius illo uerſu: Hinc etiam locuples, hinc ipſa pecunia dicta eſt

cta eſt. Plinius uerò autumat pecuniam à nota pecudum eſſe appellatam, qua primum ſignatus eſt nummus. Donatus Vergilianus commentator autumat pecuniam, ideo à pecore dictam, quia antiquitus fiebat ex corio bubulo. Inde apud ſcriptores nummi ſcortei nominantur ex corio facti. lib. 6. in præfatione.

Pedandæ uineæ) Id eſt, pedamentis ſiue palis muniendæ. Dicimus palum, pedamen, pedamentum, ſtatumen, ridicam pro adminiculo atque fulcimento, quo uitis innixa recta conſiſtit. libro 4. capite 13.

Herba pedicularis) Alia eſt herba quam pulicarem uocant, quæ Græce dicitur pſyllion. Habet enim ſemen ſimile pulici, unde & nomen ψύλλος Græca uoce pulex dicitur. lib. 6. cap. 30.

Pediculos) Petioli, pedicini, pediculi dicuntur, quibus fructus in arboribus continentur, quaſi parui pedes. libro 12. cap. 44.

Pelamis) Ex thynno naſcitur cordyla, quæ à limo pelamis incipit uocari, quaſi lutaria ac limoſa: ubi annuum tempus exceſſit, appellatur thynnus. lib. 8. cap. 17.

Peragere laboris ſui penſum) Translatio ſumpta ab ancillarum miniſterio, quibus dominæ dant penſa per ſingulos dies abſoluenda, nec antequàm abſoluatur ullum datur laxamentum. M. Varro conſimiliter: Quoniam nos noſtrum penſum abſoluimus. Et Plautus: Meum penſum lepide accurabo. lib. 3. cap. 10.

Serum percolari) Liquorem lactis quodam quaſi colatorio eliquari defæcariq;. Vergilius: Paſce ſero pingui. lib. 7. cap. 8.

Periſterones) περιστερὰ dicitur columba: unde periſtereonas uocant columbaria, quæ & periſterotrophia nominantur:

nantur: quamuis propriè columbaria dicãtur nidificia columbarum, quæ ſingulis paribus fiunt intra periſterotrophion, quæ, ut docet M. Varro, debent eſſe rotunda in ordine crebra, ita ut ſingula habeãt os quò introire, & exire poßint. Periſtereos uocatur herba, caule alto, ſoliato cacumine, columbis admodum familiaris, unde & nomen: hanc habentes negant latrari à canibus. lib. 8. cap. 1.

Nec perlibrata) Id eſt, non ad libellam æquata, nec uelut ad normam æquabiliter complanata. M. Varro conſimiliter inquit, Campeſter locus, is eſt melior, qui totus æquabiliter in unam partem uergens, quàm is qui ad libellam æquus. lib. 2. cap. 2.

Peroſæ) Odio habentes. lib. 8. cap. 11.

Perticalis ſalix) Duo ſunt genera ſalicum: ſunt uiminales, ex quibus uimina fiunt, & uincula. Sunt perticales, ex quibus perticæ cæduntur. Viminalis ſalix eſt humilior, perticalis ſublimior. lib. 4. cap. 31.

Velut petum) In oculis peti dicuntur modicè deprauati. Id quod cum uenuſtate potius quàm dehoneſtamento. Vnde Venus oculo peto eſſe traditur iuxta illud Ouidianum, Minerua flauo numine, Venus peto. Apud Horatium in Sermonibus, Strabonem appellat petum pater. Hinc Romæ fuerunt cognomina Petorum. Hinc petum accipe pro bono, & lepido: tanquam uocabulum hoc tractum uideri poßit à uerbo Græco πέταμαι, quod uolare ſignificat. Nam ex uolatu auium ſigna obſeruãtur proſpera, & optabilia. lib. 6. in præfat.

φαγεδαίναι) Phagedænæ ſunt ulcera, quibus Plinius remedia multa oſtendit efficaciſſima. Item phagedænas uocant homines ſine fine eſurientes. lib. 9. cap. 13.

Pyctes) Gallinaceum pugnatorẽ ſcitè uocant pycten, quaſi

quaſi pugilem, & in pugna athletica certantem. πύκτης Græce pugil nominatur. Vnde & pyctale certamen appellatum quod inter pictas fit. Dictio quidem Græca eſt, ſed noſtris quoq; uſitatiſſima. Firmicus Maternus ſcribit leporis ſydus in horoſcopo facere pictas macherarios. Heliogabalus, autore Lampridio, gladiatores ante conuiuium pugnantes ſibi, & pyctas frequenter exhibuit. libro 8.cap.2.

Pinſiti allij) Allium pinſitũ intellige id, quod uulgo dicitur piſtum, & molitum. lib.6.cap.6.

Piperis albi) Tria piperis genera celebrãt ſcriptores, album, nigrum, longum. Arbores quæ gignunt piper, iunipero ſunt ſimiles, ſiliquæ toſtæ ſole faciunt id, quod uocatur piper longum. Hoc toſtum ſolibus fit nigrum, & rugoſum, quod gratius eſt. Hinc illud Perſianum: Rugoſum piper, & pallentis grana cymini. Apud Horatium, ait Catius ganeæ magiſter, Ego fecem primus & alec, Primus & inueni piper album. Galenus in ſimplicibus piper album docet feruentis eſſe naturæ. lib.12.cap.56.

Pipiant) Vocem emittant. Gallinæ dicuntur pipire ſicut oues balare, ſues grunire. Pipatio dicitur clamor plorantis lingua Oſca. lib.9.cap.5.

Piſcis auſtrinus) Duo ſunt in ſignifero piſces: alter notius, ſiue auſtrinus nominatus, quia ad auſtrum ſpectat: alter boreus, quia ſpectat ad polum arcticum, & regionem borealem. Coniunctio horum piſcium nodus uocatur. lib. 11.cap.2.

Paſtinale) Lego piſtrinale à piſtrino. Nam & Plautus, piſtores uocat ſcrophipaſcos, tanquam ſcrophas in piſtrino paſcentes. lib.7.cap.9.

Pollentia) Nomen eſt ciuitatis ciſalpinæ, quæ cenſetur

uelleribus fuſci coloris. Hinc illud Silij, Fuſciq; ferax Pollentia uilli. *Epigrammatiſta quoq; celebrat lanas* Pollentinas.*lib.7.cap.2.*

Thuris polline) Farinam ſine flore autumat Plinius pollinem in tritico appellari, quod in ſiligine uocant florem. Hinc pollinctores dicti, cōfectores pollinis. Hinc pollinaria cribra, ſiue excuſſoria farinaria. lib.6.cap.29.

Pondo libras) Quod genus locutionis frequentiſsimũ eſt apud ſcriptores, ut pōdo ponatur pro libra: unde ueteres autore Quintiliano, dixere duapondo, & trepondo, pro duabus, & pro tribus libris. Interdũ pondo, pro pondere uſurpatur. Liuius: Corona libræ pondo. lib.6.cap.6.

Imporcatũ occabimus) Sunt porcæ in agris elata terra inter duos ſulcos, ab eo dictæ, quòd frumentum porriciat. Nam cùm ſic aratum eſt, ut inter duos latius diſtantes ſulcos medius cumulus ſiccam ſedem frumentis præbeat, ea porca eſt. Ruſtici eaſdem liras uocant. Hinc imporcatum ſemen eleganter dictum per porcas ingeſtum: apud Plinium legimus, porculeta uocari ab Vmbris, & Marſis interualla intermiſſa ad uicenos pedes, inter binas uites arationis gratia. Idem porcellas uocabulo diminutionis appellat. Autumant grammatici, porcas in agris dictas eſſe, quòd porriciant, id eſt, prohibeant aquam frumentis nocere, uel quòd porrigent frumentum. Menſura autem porcæ, eſt in longitudine c x x v. pedum, in latitudine x x x. lib.2.cap.10.

Porculatoris) Porculator proprie is dicitur, qui curat porcellos lactentes. Porculatio nutricatus porculorum. libro 7.cap.9.

Porri caput) Id genus porri intelligit, quod uocant capitatum, ad differentiam eius, cui ſectiuo nomen eſt. Cui

autorit

autoritatem dedit Nero, uocis gratia ueſcens eo ex oleo omnibus diebus per menſes æſtatis. Antiqui uolẽtes *facere capitatum porrum, ſilice, uel tegula ſubiecta capita dilatabant. lib. 11. cap. 3.*

Sicut preciæ) De his Vergil. Purpureæ, preciæq;. Exi- *ſtimat Seruius dici precias, quaſi præcoquas, ex eo, quòd citò matureſcunt, et ante alias ſale coquuntur. lib. 3. ca. 2.*

Præſidiarij malleoli) Qui *quaſi in præſidio relinquũtur, uitiumq́; tutela, quales ſunt fructuarij.* Eſt *in uite palmes, quem quidam cuſtodem, alij recem, nonnulli præſidiarium appellant: à* Columella *alibi ſubſidiarius quoque nuncupatur. lib. 4. cap. 16.*

Primas tribuerunt) Honeſta *locutio, ut primas tantum abſoluteq́; dicamus pro primatum, & primum locum, ac primas partes, nec opus eſt addere partes.* Sic plerique *omnes ex ueteribus ſcriptoribus, qui purè, munditer,* La- *tinè, ſcribere cõſueuerunt.* Quintilianus: *Secundas confeſſione plurimorũ* Philetas *occupauit.* M. Tullius *loquendi norma, & ſcribendi lex ſic inquit*: Huic *primas dediſſe* Demoſthenes *dicitur, cùm rogaretur, quid in dicẽdo eſſet primùm, huic ſecundas, huic tertias. lib. 2. cap. 17.*

Procyon) Horatius *ait in carminibus*: Iam Procyon *furit.* Dicitur *hoc ſydus Græca uoce procyon, quaſi ante canem exoriens: de quo* M. Tullius: Ante *canem procyon* Graio *qui nomine fertur.* Hoc *ſydus, ut autumat* Plinius, *apud* Romanos *non habet nomen, niſi uelimus intelligi caniculam, hoc eſt, minorem canem: exoritur cum* Leone, *ut docet* Higinius. *lib. 11. cap. 2.*

Prodromi) Eteſias *uentos ſignificat, qui prodromi uocantur, ex eo, quòd præcurrunt, anteceduntq́; ortum caniculæ.* Ioannes Baptiſta *dictus eſt prodromos, tanquam*

præcurſor

præcurſor domini. lib. 11. cap. 2.

Productiſsimum) *Longiſsimum , proceriſsimumq́;. libro 3. cap. 10.*

Progemmet) *Gemmas emittat. lib. 4. cap. 24.*

Proluuie) *Stercore.* Verg. *Fœdiſsima uentris Proluuies.lib.8.cap.3.*

Rebus promercalibus) Promercales res *dicuntur,quæ uenales inter mercimonia proponuntur.Sicut à* Suetonio *promercale aurum dictum, ab* Aulo Gellio, *promercalia, quæ uenui ſubijciũtur.* Deniq; *quicquid pro merce diſtrahitur,id promercale dici poteſt.Alibi ait* Columella *conſimiliter pecuniam neq; in pecore , neq; alijs rebus promercalibus occupet.lib.1.cap.8.*

Proritet) *Inuitet,incitet,allectet.lib.3.cap.2.*

Non prouinciale,ſed Italicus ager) *Attendẽda eſt elegantia ſcriptorum celeberrimorum , qui regiones omnes præter Italiam prouincias appellãt, & homines bifariam partiuntur,in Italicos,& prouinciales.* Plinius *in Epiſtolis:Italicus eſt,an prouincialis.Infrà* Columella *duo genera facit arbuſtorum,alterum Italicum , alterũ prouinciale,quaſi dicas,externum,& peregrinum.lib.3.cap.3.*

Pulicoſæ) *Quam pulices infeſtant : ſic & pediculoſus dictus plenus pediculorum.lib.7.cap.13.*

Pullationem)*Pullorum prouentum,fœturamq́;,& educationem.lib.8.cap.5.*

Pulleſcit) *Soboleſcit,& pullulos , fœtusq́; progignit: interdum uitis luxuria ſe conſumit.lib.4.cap.21.*

Pullicies)*Pro pullis,& pro prouentu, & fœtura pullorum.lib.8.cap.11.*

Pullula terra) *Coloris nigri,quem pullũ uocãt.*Pulligo Plinio *eſt nigritia quædam lanarum Tarentinarum,propè pe*

pè peculiaris, declinans in fuluum colorem. lib. 2. cap.

Ouem pulmonariam) Pulmone laborantem: in cuius pulmonibus uitium eſt. Græco uocabulo peripneumonici dicuntur, hi quos pulmo male habet, & qui Latina uoce pulmonarij nominantur. lib. 7. cap. 5.

Pulmonariæ) Pulmõis uitio laborãtis, hoc eſt, peripneumonicæ, prout Græco uocabulo nominãtur. li. 7. ca. 10.

Pultarios) Vaſcula ſunt, à pulte dicta: apud Cor. Celſum frequens eſt mentio uaſculi pultarij. lib. 12. cap. 43.

Vberior puluerationibus) Plinij uerba ſunt huic ſententiæ mirè congruentia, quæ ſubſcripſi. Tranſpadanis cineris uſus adeo placet, ut anteponant fimo iumentorum: ſunt qui puluere quoq; uuas ali iudicent, pubeſcenteſq; puluerent, & uitium, arborumq; radicibus aſpergant, quod certum eſt Narbonenſi prouinciæ, & uindemias certius ſic eo coqui, quia plus puluis ibi, quàm ſol cõfert. lib. 4. cap. 28.

In puluinis) Puluinos per trãslationem appellat partes illas in areolis hortorum, & uinearum cultura molliores, eminentioreſq;, & quædam quaſi dorſa, quibus perinde ac puluinis molliter ſemina diſponuntur. lib. de arboribus. cap. 10.

Pumiles) In omni genere animalium ſunt pumiliones, atq; etiã inter uolucres, ut docet Plin. Dicimus pumilos, & pumiliones. Papinius in ſyluis: Mirantur pumilos ferociores. Sunt autem pumili, ſiue pumiliones breuis ſtaturæ animantes, nam Græca uoce, uulgo quoq; uſitatiſsima dicuntur. Aul. Gellius aſſerit nanum Latinam eſſe dictionem. Hinc illud, Et me genij nana per ſalicta bigis rheda rapit citata nauis. lib. 8. cap. 2.

Fuerit puſiloſa) Ouis dicitur puſiloſa, quã infeſtat ſacer

cer ignis, quã puſulam uocăt paſtores. Vnde à puſula pu-ſiloſa deducitur. lib. 7. cap. 5.

Q

Quadratas) *Quadrata corporis ſtatura dicitur erudi-tis, quæ neq; longa, neq; breuis ſit, ſed in meditullio po-ſita. Veſpaſianus imperator fuiſſe fertur ſtatura quadra-ta. Quadratũ canem probat infrà Columella, melioremq́; ait eſſe, quàm longum aut breuem. lib. 7. cap. 9.*

Quadrifidas ridicas) *Tanta eſt craßitudo, et robur ta-leæ, ut ſcindi poßit in quatuor partes, et quaterna peda-menta, ſiue ſtatumina, ſiue adminicula, quæ & ridicæ uo-cantur. Conſimiliter inquit, poëta: Quadrifidasq́; ſudes. lib. 4. cap. 33.*

Sint quala) *Vaſa ſunt uiminea in ſupellectile ruſtica. quaſillum diminutiuo uocabulo appellant uas lanificijs aptum, qui & calathus dicitur, in quo penſa mulierũ, & trama uoluuntur. Horat. Tibi qualũ Cythereæ puer ales. Priſci Thalaßionem uocauerunt. Apuleius: Qualum pa-nis rumigabam. Præcipit Cato, ut uillicus habeat in in-ſtrumento ruſtico uiginti quala ſatoria, uel alueos qua-draginta, quibus frumenta quæ ſerimus, continent ſato-res. lib. 7. cap. 3.*

A' Quinquatribus) *Quinquatria ſunt feriæ quinque dierũ dicatæ Mineruæ, quæ menſe Martio celebraban-tur. Quidam autumant Quinquatrum unum tantum diẽ feſtum eſſe ex eo dictum, quòd poſt diem quintum Iduum celebraretur, ſicut ſexatrus dictus, poſt diem ſextum Idus celebratur, & ſeptimatrus poſt diem ſeptimum. De quin-quatribus Ouidius in Faſtis copioſe perſcribit. Meminit & Horatius illo uerſu, Ac potus puer ut feſtis quinqua-tribus olim. lib. 11. cap. 2.*

In quincuncem diſponunt) In diſponendis arboribus & uineis, maximè laudata eſt quincuncialis ordinum ratio, utpote quæ non ſolũ perflatu utilis ſit, uerũ & aſpectu grata, quocũq; intueare in ordinem ſe porrigẽte uerſu. M. Tullius: Cum autẽ admiraretur Lyſander & proceritates arborum, & directos in quincuncem ordines. Quintil. Quid illo quincunce ſpecioſius, qui in quancunque partem ſpectaueris, rectus eſt, ſed protinus id quoq; prodeſt ut terræ ſuccum æqualiter trahat. lib. 3. cap. 13.

R

Radula) Inſtrumentum eſt à radendo dictum, quo utebantur in radenda ducendáq; pice doliorum, unde & nomen. Hinc docuimus apud Plinium radulanã appellari picem, propterea quòd radula raderetur ex dolio, ducereturq; : quãuis uiri alioquin eruditi rabulanã legendũ eſſe cõtendãt. Verba Plinij ex libro quartodecimo hæc ſunt. Italiæ in parte aliqua radulana pice ac reſina cõdire muſta uulgare eſt ei prouincijsq; finitimis. lib. 10. cap. 18.

Ramices) Rami & perticæ. Aliàs ramex morbus eſt, de quo Celſus, Plinius, Plautus, omnes. Vnde ramicoſi infantes dicti. lib. 9. cap. 1.

Rapiſtri) Videtur poſuiſſe rapiſtrum pro rapo, quod & rapitium & rapinam appellant. lib. 9. cap. 4.

Ratiocinio) Ratiocinium dicitur ſupputatio, computum, calculatio: Ratiocinator, calculator, apud Plautum ait trapezita. Beatus uideor, ſubduxi ratiunculam, expeditiſſimum ratiocinium, intellige ſupputationem facilem & explicatam. lib. 5. cap. 1.

Bonis ac malis rationibus) Ad hunc intellectum uidetur referri poſſe illud Plinianum, Quonam modo utiliſſime coluntur agri? ex oraculo ſcilicet malis ac bonis. Verum

rum atavi malorũ nomine intelligere uoluere uiliſsimos, ſummum enim prouidentiæ illorum fuit, ut quàm minimum eſſet impendij.lib.4.cap.3.

Rauidi) Rauus color eſt ſubniger ex nigro fuluo cõmiſtus. M. Varro conſimiliter præcipit gallos eligi oportere oculis rauis aut nigris. Ab Horatio lupa raua dicitur ob colorem. Feſtus Pompeius ſcribit raui coloris eos appellari, qui ſunt inter flauos & cæſios, quos Plautus appellat rauiſtellos. Quis (inquit) rauiſtellus qui uenit? Atqui in Plauti Epidico non omnes legunt rauiſtellus, imò plures grauaſtellus. Eſt autem grauaſtellus ſenior à grauitate dictus, quam lectionem nos probamus, & probat idem ipſe Pompeius in dictione grauaſtellus.lib.7.cap.2.

Regelatur) À gelu reſoluitur: & caleſcit. Martialis Regelare, nec te peſtilentia poſſet. Seneca de ipſo loquẽs ait, Vix media regelatur æſtate.lib.1.cap.4.

Regiona) Legendum regia. Plinius, Præſertim cum magnitudine copiam olei non conſtare indicio ſint, quæ regiæ uocãtur, ab alijs maiorinæ, & ab alijs phauliæ grandiſsimæ alioquin, minimo ſucco, hoc idem monſtrat Columella eodem capite.lib.6.cap.6.

Renouellatur) Reparatur, rurſusq; nouella fit. Nouelletum dicitur iurecõſultis nouella uinea.lib.de arb.cap.6.

Repaſtinabis) Reſodies, uerbum ductum à paſtino, quod eſt ferramentum bifurcum, quo ſemina panguntur, unde etiam repaſtinari dictæ ſunt uineæ, quæ reſodiebantur: conſuetudo repaſtinare uocat quidquid emoti terreni uinetis præparatur.lib.de arb.cap.1.

Repubeſcere) In priſtinam pubertatem, iuuentutisq; florem reuerti, conſimile eſt repueraſcere, & reuireſcere. lib.2.cap.1.

Repull

Repulleſcentem) Reſurgentem, ſubnaſcentem, & nouellis pullulis, palmitibusq́; exilientem. lib. 4. cap. 24.

Reteri) Repoliri, uentilari. lib. 2. cap. 2.

Retorrida) Quaſi exuſta, & amiſsis uiribus intempeſtiuiter ſeneſcens. Seneca: Mutij manum retorridam appellat, quam ille, ut notiſsimum eſt, iniectam flammis torrere non dubitauit. In arboribus ea dicuntur retorrida, quæ non adoleſcunt, quæ quaſi torrida occalleſcunt, quæ ſcabra ſunt, fructumq́; non ferunt. Aulus Gellius homines retorridos ſcitè dixit & eleganter. Retorreſcere dicuntur uites, quando non proſiliunt, neq; adoleſcunt legitimo incremento. lib. de arb. cap. 17.

Reſecem ſubmitti) Pampinum reſecem uocat, qui reſectus, reciſusq́; melius prouenit, fitq́; fructuoſior, à reſecãdo reſecem deriuamus. Summittere autẽ eſt educare, alereq́; ad incrementum, quod uerbum eſt apud Columellam in hoc ſignificatu frequentiſsimum. lib. 3. cap. 10.

Occupandum erit reſtibile) Inter reſtibilem agrum, & noualem hoc intereſt. Reſtibilis dicitur, qui nunquàm interquieſcit, ſed reſtituitur, ac ſeritur quotannis, ut quotannis reddat fructũ. Noualis uerò eſt, qui intermittitur, & alternis annis ſeritur, à nouando dictus. Reſtibilẽ fœcunditatem dixit Plinius, intelligi uolens eã, quæ intermiſſa reſtituitur in fœminis, quæ parere deſierint. M. Varro, In olynthia quotannis reſtibilia eſſe dicũt. li. 2. cap. 10.

Reuerentiam) Attende nouo modo poſitam eſſe reuerentiam, pro deſperatione, & formidine, tanquã reuereamur, ac reformidemus diſcere ſcientiam ruſticationis propter uaſtitatem rei. lib. 11. cap. 1.

Ricini) Vermiculi ſunt infeſtantes capita canũ, & maximè aures. Eſt & uermiculus alius in lingua canum, qui

uocatur à Græcis Lytta,*quo exempto infantes catuli,nec rabidi fiunt,nec faſtidium ſentiunt.lib.7.cap.13.*

Aut ridicrã) Legendũ ridicã. *Eſt enim ridica pertica, ſiue pedamentũ robuſtum,quod optimũ in uineã è quercu ac iunipero aſſerri ſolet.* In Hiſpania *uineæ ſunt humiles,ac ſine ridicis,ut docet* M.Varro.*lib.4.cap.12.*

Roſtellis)*Puſillis roſtris,uocabulum eſt diminutiuum. lib.8.cap.5.*

Colore rubeo)Dic *rubro,quoniam rubeus exploditur à Latinitatis elegantia:legitur tamen frequenter rubeus. lib.6.cap.1.*

Amat rubricam) Plinius *ex denſiore terra rubricam maximè amat.* Eſt *autem rubrica terræ genus rubicundo colore:unde & nomen.* Hinc *rubricoſus deducitur.* Cato, *Lentem,inquit,in rudeto,& rubricoſo,qui herboſus non eſt,ſerito.* Plin.*præcipit ex autoritate* Catonis,*in rubricoſo ſolo ſerendũ eſſe adoreum far.* Aliàs *rubrica ſignificat pigmentum,ſiue colorem natiuum.* Lemniæ *rubricæ palmam dabant,ita nominatæ ab inſula* Lemno,*in qua naſcebatur.* Hæc *eſt antiquis multum celebrata, nec niſi ſignata uenundabatur: unde & ſphragidem appellauere:* Græco *uocabulo* σφραγὶς *dicitur ſigillum ſignatorium.* Hinc *gemmas quoque quaſdam ſphragidas uocant celeberrimi ſcriptores,quoniam optimè ſignant.* Galenus *libro 10.* Simplicium, *refert ſe in inſulam* Lemnon *nauigaſſe cauſa contemplandi hanc rubricam* Lemniam: *docetq; planius,& apertius,quod* Plinius *ſubobſcurè dixit, & breuiter cur ſphragida appellauerint:* Sacerdos Dianæ,*inquit, rubricam* Lemniam *reuerenter accipens, curioſeq; perpurgans ſignat ſigillo* Dianæ *impreſſo,ita ſignata uenundatur.lib.2.cap.10.*

Rudicula) Virga, diminutiuum uidetur factum à rude gladiatoria, à qua rudiarij dicti, de quibus copioſè annotaui in tertio Suetonij commentario. Plinius ait, lanas in quodam uſu medico adhiberi non curatas rudiculis, hoc eſt, ut ego interpreter, non excuſſas, agitatásq; uirgis à batuentibus, ſicuti Bononiæ lanas quotidie curari conſpicimus, uel potius audimus; fit enim crepitus ſonorus ex percuſſu rudicularum. Scio aliter locum illum Plinianum & legi, & explicari ab eruditis, ſed mihi commodior uidetur lectio, & intellectus purior quem retuli. frequens eſt mentio rudicularum apud eundem Plinium in hoc ſignificatu. lib. 2. cap. 45.

Ita conſtitutum ſuprà) Videtur legendum in conſtitutum Rumponitum, ſiue Rumpotinetum; genus arbuſti Gallici: ut hoc eodē capite docet Columella, qui mox ait, Arboribus rumpotinis frumentum nō inſeritur. M. Varro tradit traduces à quibuſdam rumpos appellari, ubi ex arboribus in arbores traductis uitibus uinea fit. lib. 5. ca. 5.

Ruſtici) Caſtor oxymyrſinē myrti folijs acutis, ex qua fiunt ruri ſcopæ, ruſcum uocauit; de quo poëta, Horridior ruſco. lib. 7. cap. 10.

Rutabulo) Inſtrumenti nomen eſt, quo etiam utebātur ad coquendos panes: inuenitur poſitū & pro uirili membro. Portius Cato præcipit, ut uillicus habeat rutabulum unum. lib. 12. cap. 21.

S

Sacer ignis) Malis ulceribus annumerari ſolet ſacer ignis, cuius duæ ſunt ſpecies. Alter eſt ſubrubicundus exaſperatusq; per puſtulas continuas, exiguasq;, in quibus ſemper ferè pus, et ſæpe rubor cum calore ſerpit. Alterum genus eſt in ſumma cutis exulceratione, ſed ſine altitudi-

ne latum,ſubliuidum. Omnis ſacer ignis difficilimè ſaneſcit. Græci ὕδωρ νόσον uocant. Vergilius docet ſacro igni pecudes infeſtari,cùm inquit, Contactus artus ſacer ignis edebat.lib.7.cap.5.

Sagaſq;) Fœminæ ſunt diuinatrices, & ariolæ, dictæ, quaſi ſatis agæ,de quibus eſt illud poëticum, Polluta eſt magico ſaga miniſterio. Piatrix quoque alio uocabulo dicebatur,quæ expiare erat ſolita, Sagis clangoribus æther,ait Statius Papinius:Exponit commentator ſagis, id eſt,diuinis.Vnde & præſagia prædiuinationes dici autumat.Aliter ſentit Cicero.lib.1.cap.8.

Sagitta) Inter ſidera eſt ſagitta, quam Herculis fuiſſe fabulantur, qua aquilam interfeciſſe dicitur exedentem iocinora Promethei.lib. 3.cap.17.

Salaciſſimos) Libidinoſiſſimos & rei Veneriæ appetentiſſimos. Caudam ſalacem dicit Horatius genitalia. Bulbos ſalaces,epigrammatiſta,quia extimulant libidinē. Homo ſalax dicitur ad rem ueneream propenſus & uelidus.lib.8.cap.2.

Velut ſalebras retardante) Legendum ſalebra per ablatiuum tanquā aſperitas illa tortuoſæ uitis,& curuæ,quāſi ſalebroſa retardet curſum humoris terreni, nec ſinat alimenta ob flexum permanare ad ſummum uitis faſtigium. lib.4.cap.20.

Salgamis) Salgama dicuntur obſonia & penora conditiua, quæ longæ uſionis cauſa conduntur ferè in fictilibus,interdum ſicca ſæpe cū liquamine & iure, quæ mox cum opus eſt,promuntur ad uſum edendi. Inde ſalgamarius dictus,qui ſalgama ſcitè concinnat. Auſonius: Salgama non hoc ſunt,quod balſama. In Codice imperatorio libro 12.legimus ſalgami nomine cōtineri culcitrā, lignū, oleum

oleum. Sed cum omnis latinitatis elegantiâ procul ſit ab id genus ſcriptoribus, uocabulorum ſignificatio ab eis petenda non eſt, in quorum caſtra nonnunquam tranſeo, nõ ut transfuga, ſed ut explorator. Vis ſcire quæ ſint ſalgamæ? nimirum ea ſunt quæ deinceps toto hoc uolumine Columella demonſtrat, qua conditura conficiãtur ac ſeruentur. exempli cauſa, olera, poma, pyra, fici, uuæ, & alia id genus compluſcula. In ſalgamis condendis frequens eſt uſus aceti, ſalis, muriæ, mellis, aquæ mulſæ, defruti, aliorumq́; liquaminum. lib. 12. cap. 4.

Saliuandum pecus) Saliuato potionandum. Saliuatum quod à quibuſdam ſaluiatum dicitur, potionis eſt genus quo in ueterinis iumentisq́; maximè utuntur ueterinarij, hoc eſt medici ueterinorum. Sunt autem ueterina animalia quæ uehere poßunt. Saliuatum à ſaliua quaſi ſucco dictum uidetur. Qui ſaluiatum legere mauult, à ſalina ſiue ſale nuncupationem trahit. Saluiati Plinius quoque commeminit, & inferius à Columella dictum eſt, per uuam lactè ſaluiatur. lib. 6. cap. 5.

Salſamentarijsq́;) Salſamentaria appellant uaſa, quibus ſalſamenta condi ſolent. lib. 2. cap. 10.

Nucibus ſapineis) Eſt unum genus nucis pineæ ſapineum nomine nucleorum cute uerius quàm putamine adeo molli, ut ſimul mandantur. lib. 12. cap. 5.

Sardineam) Nomen piſcis uilioris, exiſtimo eum eſſe quem uulgus uernacula lingua ſardelam appellat. libro 8. ca. 17.

Samera) Annotauimus in ſuperioribus ſameram ſiue ameram dici ſemen ulmorum. lib. 7. cap. 6.

Sanſam) Sanſa dicitur oßiculum oliuæ, Græci πιτυρίς uocant. lib. 12. cap. 49.

Sarranæ uiolæ)Epitheton eſt poëticum,ſiquidem poëtis ſarranus color eſt purpureus, à Tyro quæ olim dicta eſt Sarra.Verg.Sarrano dormiat oſtro.lib.9.cap.4.

Cura ſarritionis)Sarrire eſt ſarculo, quod ferramentũ ruſticum eſt,aperire ſegetes,& terram permouere ad herbas perimendas,& rubiginem propulſandam,unde ſarritio & ſarritor dictus operarius ſarritionis,& ſarritoria opera,& ſarritura,id eſt ſarritio & foſſæ.lib.2.cap.12.

Saxatilis notæ)Piſces ſaxatiles uocant quòd in ſaxis ac petris ſtabulentur:medici recentiores petrinos appellant,eosq; maximè probant.Scribit Cor.Celſus ſaxatiles piſces eſſe leuiores in eſca.lib.8.cap.16.

Latentibus ſcamnis) Agricolæ uocant ſcamna glebas grandes,quæ ſolent excitari prima aratione:cum in proſciſſo crudum ſolum,immotumq; relinquitur, quod cauendum eſſe præcipit lex ruſticationis.Hinc illud Plinianum: Scamna inter duos ſulcos cruda ne relinquãtur,glebæ ne exultent.Scamna quoq; dicuntur in arboribus ramorum, quaſi ſedilia, ſicut & tabulata.lib.2.cap.4.

Scandulæ)Paulo ſuprà aſſerculos dixit, intelligi uolẽs aſſeres modicos,& graciles:nunc ſcandulas uocat conſimili ſignificatu.Et,ut in Commentarijs Apuleianis annotauimus,uidentur dici ſcandulæ à ſcandendo: quoniam ad tectũ ſcãdulare gradibus aſcendimus.Eſt autem ſcandulare tectum ſuperior pars domus,quæ tegulis eſt proxima. Scribit Plinius,Vrbem Romam ſcandula fuiſſe contectam uſq; ad bellũ Pyrrhi.Scandulæ è robore aptiſſimè fiunt, alijsq; arboribus glandiferis.lib.7.cap.3.

Scapus aſphodeli)Plinius frequenter ponit ſcapũ pro ſtipite plantæ,& caule.Eſt autem Aſphodelus herba,Heſiodi præconio celebrata, cuius mentionem & Homerus

fecit.

ficit. Manditur & ſemine toſto, & bulbo, ſed hoc in cinere toſto, dein ſale, & oleo addito, folium habet oblongum, & anguſtum. lib. 9. cap. 4.

Scarificatione) Scarificatio ſunt minutæ cutis inciſuræ, qua in cucurbitulis quoq; imponendis utimur: eſt & ſcarificatio utilis arboribus, cùm inciſuris perpetuis laxāt corticem, uelut cutem, acie falcis, & ita dilatæ cicatrices renato corpore explentur, fiuntq; arbori ſalutares. Nam magna ex parte ſimilis hominum medicina, & arborum eſt. Apud Plinium perperam legitur caprificatio, pro ſcarificatione. lib. 6. cap. 12.

Scaurorum) Lege ſcarorum. Sunt enim ſcari piſces, qui ſoli dicuntur ruminare, & herbis ueſci. Scaro olim datus eſt principatus inter piſces, de quo Martialis: Hic ſcarus æquoreis qui uenit obeſus ab undis, Viſceribus bonus eſt, cætera uile ſapit. lib. 8. cap. 17.

Scœnum) Græci σχοῖνον uocant iuncum: opinor hoc in loco intelligendum eſſe de iunco illo odorato, cuius meminit Plin. in 12. qui gignitur iuxta montem Libanum. Tradunt iuncum quoq; odoratū in Campania inueniri. Idem Plinius in compoſitione unguentorū adhibet & iuncum. Eſt aliud quoddam genus iuncorū, quod à Græcis oxyſchœnon uocatur, ſed nihil ad hunc intellectum. Præterea ſchœnus nomen eſt mēſuræ, ut placet Eratoſtheni, ſtadia quadraginta cōtinet. Alij XXXII. ſtadia ſingulis ſchœnis dedêre. Barbarorū gentes itinera metiuntur partim ſchœnis, partim paraſangis, ut Perſæ: partim leucis, ut Galli: partim ſtadijs, & paſſibus, ut Romani. lib. 12. cap. 20.

Σκύλαξ) Nomen cani accōmodatum: dicitur enim σκύλαξ Græcè catulus. Scribit Pollux in quinto Onomaſtici, τροφὴν ἐᾶν σκύλαξι ἐκ τῶν μητέρων γάλα, id eſt, alimentum

ii 4 eſſe

eſſe catulis maternum lac.lib.7.cap.12.

Scyllam legito) *Scylla ſpecies eſt cæpe, ſiue bulbi, à qua acetum ſcylliticũ dictum.* Accommodata *eſt medicaminibus.* De lino *quoque ſcyllitico, quod cum ſcylla fit, mentio fit à* Palladio,*& ſcylliticum acetum, quod oculorum aciem exacuit.lib.12.cap.33.*

Sine ſcipionibus) Plinius *dixit apertius ſine ſarmẽtis: infrà quoq; ait,* Modicè *ſeparatis ſcipionibus, ſcipiones uidelicet uſurpans pro racemis ligneis, & ſcapis, quibus uuæ continentur, & acina inhæreſcunt.lib.12.cap.39.*

Non ſcobem, ſed ramenta) Scobis *nomine ſignificatur illa minuta tritura, quæ ex ſectione ſerræ, & terebratione terebræ decidit in terram.* Inde *ſcobina dicta, quæ lima fabrilis eſt, & inſtrumẽtum.* Iuuenalis: *Semodio ſcobis hæc etenim dat ſeruulus unus.* Item Horatius: *Vilibus in ſcopis, in mappis, in ſcobe quantus Exiſtit ſumptus.* Ouidius *in obſceno carmine:* Quam *pro ſanguine puluerem, ſcobemq;,* In *uenis medici putant habere.* Ramenta *uerò ſunt fruſtula paulò craßiora, maioráq;, & quaſi reciſamenta.* Plinius *ait uuas in ſcobe, ramẽtis'ue abiectis populi, fraxini, utiliter ſeruari.* Deſcobinata *crura uocabulo priſco dixit* M. Varro, *pro ſaucijs, abraſis, deſectis.li.de arb.ca.6.*

Scopula) Diminutiuum *eſt ſcoparum.* Scoparius *dicitur, perquàm eleganti uocabulo conuerritor, hoc eſt, miniſter, cuius miniſterium eſt ſcopis pauimenta conuerrere: quod maximè fit à prandio, & à cœna.lib.12.cap.8.*

Minus ſcrupuloſè) Vt *ſit aduerbium, hoc eſt, minus diligenter, minuſq; ſollicitè.lib.9.cap.8.*

Secundæ) Membranas *intelligit quæ fœtum ſequũtur, uulgò ſecundinas uocant,* Græco *uocabulo ὕστερα apud* Plin. Ad *ſecundas innumeræ ſunt medicinæ. lib.7. cap.7.*

Ruſtici

Ruſtici ſedum appellant) Democritus *ſemina omnia ſeri iubet, medicata ſucco herbæ, quæ appellatur à Græcis aizoon, id eſt, ſemper uiua. Alij buphthalmon uocant, quaſi oculũ bouis. Alij zoophthalmon. Sunt qui ambroſiam.* Latini *ſedum appellant, aut oculum, aut digitellum: naſcitur in tegulis, ſeriturq; in uaſculis fictilibus. li. 2. c. 9.*

Semiformes) *Semiformati, nondum perfecti, neque toti partibus ſuis conſummati. lib. 8. cap. 5.*

Seminarium) In *agricolatione ſeminarium eſt quædã quaſi nutrix nouellarum plantarum.* Significat *enim locum, in quo plantaria adoleſcunt: ut mox illinc translata migrent in ſuam ſedem.* Natura *enim arborũ, ſicut hominum auida eſt nouitatis, & peregrinationis.* Et *cùm nutrix ſæpe indulgentior ſit, quàm mater: melius plantæ in ſeminario proueniunt, quod ſuccoſum, elapidatum eſſe debet, minimeq; rimoſum.* Nunc *Col. docet, quale ſit eligendum, parandumq; uitibus ſeminarium, quod à* Plinio *quoq;, cæteriſq; perſcribitur. lib. de arb. cap. 1.*

Seminis, ac decumanis diſtinguere) Emendo *ſemitis, uel ſemitanis, ut ea forma dicat ſemitanos ſulcos, quã decumani nũcupãtur.* Plinius *hoc idem ſcribens, dixit, oportere uineas quintanis ſemitari, hoc eſt, ut in quinto quoq; palo ſingulæ iugo paginæ includantur.* Igitur *quod à* Plinio *dictum eſt ſemitari uerbo elegantiſſimo, id à Col. dicitur ſemitis, ſiue ſemitanis diſtingui.* Decumanus *uerò limes uocatur, qui ſecat agrũ ab exortu, ad occaſum: ſicut cardo appellatur limes per agrum currens, à ſeptentrione ad meridiem (oportet ut* Plin. *uerbis utar) uineas limitari decumano. lib. 3. cap. 20.*

Sentem canis) Palladius *hoc idem referens ait: Alij ſpinarum plantas, & ſemina in munitione diſponant, ſed*

melius erit rubi ſemina,& ſpinæ,quæ rubus caninus uocatur,matura colligere,& cum farina erui ex aqua maceratæ miſcere,funes dehinc ſparteos ueteres hoc genere mixtionis ſic inducere,ut intra funes ſeruentur uſq; ad uerni temporis initia.lib.11.cap.3.

Seriæ)Vaſa ſunt fictilia.Perſius:Crepat argenti mihi ſeria dextro Hercule.Idem:Seriolæ ueteris metuens deradere limum.Terentius:Releui dolia omnia,ſerias omneis. lib.12.cap.18.

Seſquicullearibus)Dicuntur ſeſquiculle aria dolia,quæ continent culleum unum cum dimidio. Eſt autem culleus capax uiginti amphorarũ,ut indicat Plinius,in 14. quod & Priſcianus euidenter oſtendit,his uerſibus: Eſt & bis decies, quem conficit amphora noſtra Culleus, hac nulla eſt maior menſura liquoris. Aliàs culleus dicitur ſupplicium parricidarum:de quo in ſecundo cõmentario Suetonij copioſè perſcripſimus.lib.12.cap.18.

Seſama)Lego ſeſama.Præcipit Col.in ſecũdo, ſeſama ab æquinoctio autumnali eſſe ſerenda. Hinc oleũ ſeſaminum dictum eſt,& alterum genus ſeſamodes. lib.11.ca.2.

Seſquiopera) Significat ſeſquiopera, integram operam,& dimidiam, & hæc particula in omni ferme compoſitione habet talem intellectum, ut ſignet totum illud, de quo agitur,eiuſq; dimidium, ut ſeſquidigitus dicatur unus digitus,& dimidiatus, itidem ſeſquihora, ſeſquipedalis,ſeſquicyathus,ſeſquimodius. M. Varro tradit annũ diuidi in octo ſeſquimenſes, ut ſingulis ſeſquimenſibus integer mẽſis,& dimidiatus attribuatur.Libro nouiſſimo Columellæ, dolia ſeſquiculearia nuncupantur,quæ uidelicet unius cullei cum dimidio ſint capacia.Seſquiplagam dixit Tacitus,intelligi uolens non unam tantum plagam

ſuffeciſſe

ſuffeciſſe ad hominē obtruncandum,ſed opus quoq; fuiſſe dimidio ſecundæ plagæ.lib.2.cap.83.

In ſeſquipede) Altitudine ſeſquipedali, hoc eſt, pedis unius & dimidiati.lib.4.cap.9.

Seſtertium) In menſuris ſeſtertium accipe pro duobus pedibus,et dimidio,ſicut in nummis continet duas libras, & ſelibram.lib.de arb.cap.1.

Sextula) Aeris minima pars eſt, ſextula ex eo dicta, quòd ſit ſexta pars unciæ. M. Tullius in oratione pro Cecinna: Fecit hæredē ex deuncia, & ſemiuncia Cecinnam, ex duabus ſextulis M. Fulcinium libertum ſuperioris uiri. Erutio ſextulā aſpergit. Priſcianus in opuſculo metrico: Sextula quæ fertur,nam ſex his uncia conſtat.lib.5.cap.1.

De ſiccaneis) Siccanea dicuntur,quæ gaudent ſiccitate,ſicut ediuerſo rigua,quæ humore lætantur. Pratorum duo ſunt genera,alterum ſiccaneum,alterū riguū. Quod ſiccaneum uocat,ſuapte natura fœnum progignit. Riguum uerò irrigatione eſt refouendum, & humoris pabulo ſaginandum. Λιμῷ οἴκτιστον θανεῖν, id eſt, fame mori, miſerrimum eſt. Liuius conſimiliter: Maiorem partem militum fame,ac frigore,quæ miſerrima mortis genera ſunt, amiſiſſet.lib.2.cap.2.

Sicilicus) Autore Priſciano, Sicilicus eſt dimidium ſextulæ. Quidam autumant ſicilicum eſſe ſemiunciā,ex eo dictum,quòd ſecet unciam. Verū Feſtus Pompeius docet,nō dimidium unciæ,ſed dimidium ſemiunciæ, dictum quòd ſemiunciam ſecet,tanquam ſit quarta pars unciæ, quod uerius eſt: Nā ipſe Columella ſubmonet in ſicilico eſſe ſcrupula ſex,in ſemiuncia XII.ut indubitanter credat ſicilicū eſſe dimidium ſemiunciæ. Plinius ſcribēs de lunari ratione inquit: Quintadecima tota ſupra terras noctu erit,eadēq;

ſub

ſub terris tota die, ſextadecima ad primæ horæ nocturnæ dextantem ſicilicum ſub terra aget. lib. 5. cap. 1.

Prata ſicilire) *Vt Plinius docet, ſicilire eſt falcibus conſectari in pratis, quæ fœniſeces prætericrunt. Arbitratur M. Varro dictum uerbum eſſe à ſectione. lib. 2. cap. 22.*

Signinum opus uocant, *ut docet Plinius, quòd ſit fractis teſtis tuſiſq́;, ut firmius duret, quo genere etiam pauimenta ſunt excogitata. lib. 8. cap. 15.*

Silenti luna) *Id eſt in coitu lunæ cum ſole, quem diem alij interlunium: alij ſilentis lunæ appellant, Varro intermenſtruum, Firmicus ſynodicam frequenter. Colu. libro 2. cap. 10. Sic, ſilentis ſpiritus diem, apud eundem lib. 3. cap. 19. id eſt, dum cœlum ſilet, cum ſerenum eſt, & tranquillum. Silent quoq; herbæ, & uirgæ, dũ non germinant. Silent uineæ quando non progemmant, hoc eſt, gemmas oculosq́; non parturiunt, ſed quaſi ſilentes quieſcunt manentq́; immobiles: ſic diem, cœlum, ſurculum quoq; ſilentia apud eundem inuenies.*

Veluti ſiphones) *Siphones & per diminutiuum ſiphunculi dicuntur fiſtulæ, quibus liquor incluſus emicat, exilitq́; in ſublime. Plinius tradit aquã meantẽ per uenas terræ pondere expreſſam ſiphonum modo emicare. Cor. Celſus præcipit ſtomacho laborantibus bibere per ſiphonem, hoc eſt, fiſtulam tenuem, duos tres'ue cyathos. Satyrographus quoque per translationem decenter dixit, & mordaciter, Effigieq́; deæ longis ſiphonibus implent. Verbum eſt Græcorum σιφωνίζειν, quod eſt euellere, educereq́; liquorem. Ariſtophanes abuſiuè dixit. σιφωνίζειν σιφωνίζωμεν τὸν σποὸν. lib. 3. cap. 10.*

Sitienti ſolo) *Sicca terra. Plinius lunam ſitientem dicit, intelligi uolens ſiccam. lib. 2. cap. 8.*

Nari

Naribus reſimis) Simus ut docet Suidas, opponitur γρυπῷ, id eſt, adunco, ſicut ergo γρυπὸν Græci uocant habentem aduncum naſum, ita econtrario σιμὸν dicunt cuius naſus eſt depreſſius. Simas capellas dixit poëta: à ſimo roſtro delphines ſimones appellantur. À ſimo reſimum, & ſubſimum traxere nuncupationem. Sunt autem nares reſimæ, reduncæ depreſſæq;, quales in parandis bobus maximè ſpectantur. M. Varro ſcribens de canibus, inquit, Eſſe debent labris ſubnigris aut rubicundis, neq; reſimis ſuperioribus, neq; pendulis ſubtus mento ſuppreſſo. Idem boues probat, qui ſint ſubſimi, hoc eſt, ut ego interpretor dorſo depreſſo, & ſubſidente. lib. 6. cap. 1.

Seu ſpinoſus) Dic ſpionius. Eſt enim uitis ſpionia multò larga, & amplitudine uuarum, quàm numero fertilior. lib. 2. cap. 21.

Sinū lactis) Nomen eſt uaſis, de quo poëta: Sinū lactis, & hæc tibi liba Priape quotannis. Plautus in Curgulione: Cede puere ſinum. Tradit. M. Varro ſinum dici à ſinu, quòd cauum ſit poculum. lib. 7. cap. 8.

Solſtitiales ſpinas) Diſpice nūquid faciat pertineat'ue ad Plautinum ſenſum, ſpina hæc ſolſtitialis. Nanq; apud Plautum in Pſeudolo ſcriptum legitur, Quaſi ſolſtitialis herba pauliſper fuit, repentè exortus ſum, repentinò occidi. Plinius ſignificare uidetur ſolſtitialē herbā dici ſolſtitio uel prouenientem uel florentem, ut ſit nomen non unius tantum herbæ proprium, ſed cuilibet herbæ accommodatum naſcenti per ſolſtitium. Sic enim ſcribit lib. 26. Codurdon herba ſolſtitialis, flore rubro, ſuſpenſa in collo comprimere dicitur ſtrumas. Conſimiliter ſpinas ſolſtitiales exponere poteris ſolſtitio progenitas ac uigentes. Corn. Celſus herbam ſolarem uocat heliotropion, quia

circumagi

circumagitur cum ſole.lib.3.cap.18.

Solea ſpartea)Calceamento iunceo & molli, à ſparto quæ Iberica herba eſt.Apuleius Helcij ſpartæ meminit. lib.6.cap.12.

Spartæq;) Sunt uaſa iuncea, à ſparto dictæ, ex quo fiunt.Eſt autem ſpartum genus iunci ſiue herbæ Ibericæ, de quo multa Plin. lib.undeuigeſimo. Autumant grammatici ſportas quoque dici ab hoc ſparto, quaſi ſparteas. lib.11.cap.2.

Specularibus integi)Vt inquit Epigrãmatarius poëta, Specularia puros Admittunt ſoles & ſine fece dies.Sunt autẽ lapides ſpeculares candidi atq; translucẽtes, olim in Bononienſi agro effoßi,& quibus fiunt munimẽta quaſi quædam fructuũ precioſißimorũ, ut incluſi ſpecularibus admittant ſolem,ne infeſtentur uento uel hymbre. Tiberius Cæſar cùm mira uoluptate cucumeres expeteret,commentus eſt ut nullo non die ſibi contingerent. Nanq; penſiles eorum hortos promouebant in ſolem rotis, rurſusq; hybernis diebus intra ſpecularium munimenta reuocabant.lib.11.cap.3.

Spica uirginis)Nomen eſt ſyderis,antiqui ſpicum neutro genere dixere,hinc illud:Spicum illuſtre ferens ſplendenti corpore uirgo.lib.11.cap.2.

Spondylis)Nomen eſt piſcium,aliàs ſpondylos uocamus uertebras & nodos in ceruice, & ut autor eſt Pollux,τράχηλ☉,id eſt,ſpina hominis conſtat ſeptem ſpondylis.Appellantur & ſpondilia.lib.8.cap.16.

Σταφὶνής)A' Plinio dicitur hæc uua aſtaphis agria,quã taminiã aliqui uocant falsò,ſuum enim genus habet,ualet ad pituitam,unde à quibuſdam dicta pituitaria,Græco uocabulo agria ſtaphyle dicitur uua ſylueſtris.lib.8.cap.5.

Per

Per ſtatumina) Pedamẽta, palos, adminicula. li. 5. ca. 3.

Sæpe etiã ſtiua) Pars aratri eſt, de qua Vergilius: Stiuaq; quæ currus à tergo torqueat. M. Var. Stiua, inquit, à ſtando dicta, in qua tranſuerſa regula eſt dicta manicula, eò quòd manu bubulci tenetur. lib. 5. cap. 3.

Simplici ſtolone) Plin. ſtolones in arboribus appellat fruticationẽ inutilẽ. Vnde & ſtolonũ Liciniæ genti inditum cognomen. M. Var. planiſsimè ſcribit de ſtolonibus, cuius uerba ſubſcripſi, quæ ſunt hæc: Nã Stolonis illa lex, quæ uetat plus quingenta iugera habere ciuem Romanũ, & qui propter diligentiam culturæ ſtolonũ confirmauit cognomen, quòd nullus in eius fundo reperiri poterat ſtolo, quòd effodiebat circum arbores radices, quæ naſcerẽtur ex ſolo, quos ſtolones appellabant. lib. 5. cap. 8.

Ciceris) Cùm cicer inter legumina numeretur, nõ inter olera, exiſtimo legẽdũ ſiſeris. Eſt autẽ ſiſer herba hortenſis, cui generoſitas præcipua eſt in Germania, ineſt lõgitudine neruus, qui in decoctis extrahitur, amaritudinis tamẽ magna parte relicta, quæ mulſo in cibis temperata, etiam in gratiã uertitur. Siſer nobilitatum eſt à Tyberio principe, id genus oleris mirè expetente. de hoc intellexit Verg. in Moreto ſcribẽs, Hic ſiſer et capiti debẽtes nomina porri. In codicibus impreſsis uulgò legitur cicer, ſicut hic quoq;, cùm utrobiq; ſiſer legendum ſit. lib. 11. cap. 3.

Stringere arbores) Decerpere, ſecare, & colligere. Verg. Sed tamẽ & quernas glandes tũ ſtringere tempus, Hinc ſtricta olea dicta, quæ manu colligitur. lib. 6. ca. 3.

Strigoſum habitũ) Strigoſus apud ueteres morbus dicitur iumentorum, qui corpora ſtringit aut fame, aut alia uitij cauſa, quaſi ſtringoſus. Aulus Gellius ſtrigoſum appellat equum emaciatum, & male curatum. Liuius tradit,

equos ex itinere uiſos eſſe ſtrigoſiores,hoc eſt,macriores, attenuatioresq́;.lib.6.cap.36.

Strumoſis) Struma morbus eſt,cui propè peculiariter obnoxij ſunt ſues:unde & à Græcis χοιράδες uocãtur:uulgo ſcrophulas uocãt à ſcrophis, quæ illis maximè infeſtantur. Plin. Obnoxij ſunt ſues morbis anginæ maximè & ſtrumæ. Eſt & ſtruma, ut docet Cor. Celſus, tumor, in quo ſubter concreta quædã ex pure, & ſanguine, quaſi glãdulæ oriuntur, quæ præcipuè fatigare medicos ſolẽt, nec unquam facilè matureſcunt, maximè in ceruice,ſed etiam in alis & inguinibus,& in lateribus.lib.7.ca.10.

Subluuies,atq; intertrigo)Videtur ſubluuies eſſe exulceratio in pedibus ouiũ naſcens,quãdo ſcilicet ab ungula cutis reſoluitur,in homine reduuiã dicũt.Luere enim ſoluere eſt, quaſi ſubtus ſoluatur corium. De intertrigine, quæ ex intertritu naſcitur,ſuprà ſcripſi.lib.7.cap.3.

Subinde)Frequenter,aliàs,mox,deinde,& itidem.lib.6.cap.2.

Submittere prolem) Educare,producere,propagare. lib.7.cap.9.

Subrumentur)Sub mãmam mittantur, ſubijciantur&q́;, antiquo nanq; uocabulo mãma dicitur rumis, unde agni & hœdi ſubrumi uocantur,qui ſub rumis, id eſt, mammis adhuc habentur.Hinc uerbum ſubrumari, quod ſignificat ſub mammam ſubijci.Hinc rumina dea,& ruminalis ficus,quòd ſub ea arbore lupa rumam,id eſt,mammã Romulo & Remo dederit.lib.7.cap.4.

Velut quibuſdã ſubſtructionibus)Plin.Cic.cæteri ſubſtructiones inſanas uocãt ædificia enormia,ſumptuoſa,et ĩpendijs propè regalibus extructa.Hic ſubſtructiones intellige aceruos lapidũ in unũ locũ congeſtorũ,inſtar ſub-

ſtructio

ſtructionũ quibus ædificia magna conſurgunt.lib.1.cap.2.

Suculæ celantur) In capite Tauri ſunt ſtellæ numero VII.quas noſtri ſuculas uocãt,Græci hyades nomine pluuio. Nam Grecæ ὕειν dicitur pluere.Hæ autem ſtellæ cum oriuntur,& occidunt,tempeſtates, pluuias,largosq́; hymbres cient. Imperiti arbitrantes dici hyadas à ſuibus, qui Græca uoce ὕες nominantur,à ſimilitudine nominis Græci appellauere ſuculas, ſiquidem ſus per diminutionem dicitur ſucula.Hinc iocus ille Plautinus: Quin tu in directa cum ſucula,& cum proculis.Plinius tradit id ſidus uulgò appellatum eſſe palilicium,quòd celatur ueſperi circa Palilia, qui dies feſtus eſt,uigeſimus primus menſis Aprilis, idemq́; urbs Romæ natalis.lib.11.cap.2.

Suffitas)Fumigatas, & quodã quaſi ſuffumine medicatas. Verg.inquit: At ſuffire thymo. Apud Plinium frequenter legitur ſuffitus,ſuffitiones,ſuffimenta. Apud Ouidium: Sanguis equi ſuffimen erit.lib.9.cap.14.

Suffragines coronæ) Sunt in cruribus poſterioribus quadrupedum ſuffragines,quibus pedes inflectuntur. Dici ex eo uidentur,quòd ſubter frangantur. Plinius tradit, aues curuare ſuffragines in poſteriora: quibus uerbis planiſsimè demonſtrat ſuffragines dici illam in cruribus partem, quæ humani poplitis modo curuatur. Hinc ſuffraginoſa mula, cuius ſuffragines morbo infeſtantur. Corona autem pars eſt pedis in brutis animalibus. Hinc ſuffraginoſus,laborans ſuffraginibus.lib.6.cap.14.

Suffriatur) Inſpergitur. ſuffriare,infriare,perfriare ex eodem fonte manantia uerba, ſignificant minutim cõterere, & quod uulgò dicitur puluerizare, & inſpergere. lib.9.cap.35.

Vitem ſupplantato)Vitẽ ſupplantare eſt quaſi explan-

tare, deluxare, atque proſternere, ſicut in palæſtrico curuliq́; certamine luctantes ſupplantant aduerſarium, & curſor curſorem, ſubductisq́; pedibus arietant ad terram, quod Græcè dicitur ὑποσκελίζειν. M. Tull. *tradit, quòd qui ſtadium currit, nullo modo debet ſupplantare eum, qui cum certet.* Dixit Plin. *uuas ſupplantat, pro eo quod eſt, lædit, conuellit, atq; delumbat. lib. de arb. cap. 7.*

Suppuratio) Apoſtemata Græci uocăt, *noſtri ſuppurationes.* Fit *& ſuppuratio, quãdo ex ulceribus manat pus, hoc eſt, ſanies. Suppurare dicuntur ulcera, quando peruenerunt ad maturitatem, & emittunt pus. lib. 6. cap. 11.*

Supputari) Putari, *decidiq́; ferro. lib. 4. cap. 33.*

Surcularis terra) Ad *ſurculos progenerandos idonea. lib. 3. cap. 11.*

Suſpirioſæ) *Græcis uocabulis aſmatici, dyſpnoici, orthopnoici appellantur, quos noſtri ſuſpirioſos appellant. uitium eſt, proueniens ex difficultate ſpirãdi. Agere animã, dici ſuſpirium poteſt, ut tradit* Seneca. De *ſuſpirioſis crebra mentio apud* Plin. De *dyſpnœa, & orthopnœa ſcribit* Galenus, *ſed recentiores medici perperam pronunciantes uitiant elegantiam atticiſmi. lib. 6. cap. 38.*

T

Superius tabulatum) Tabulata *in arboribus ſunt ordines ramorum, de quibus ait poëta: Aſſueſcant ſummasq́; ſequi tabulata per ulmos: quem locum enarrans* Seruius, *ait:* T*abulata ſunt rami effuſiores, & in plana tendentes, non ad altiora creſcentes. Sunt in arboribus ima, & ſumma tabulata ramorum.* Plinius *docet, tabulata ulmorum ab octauo pede altitudinis dilatari in collibus, ſiccisq́; agris, à duodecimo in campeſtribus, & humidis. lib. 12. cap. 5.*

Tamaricis) Tamarix *eſt, quam & myricen uocant,*

quæ ad

quæ ad lyenem præcipua eſt, ſi ſuccus eius expreſſus in uino bibatur, adeoq; mirabilem eius antipathiam contra ſolum hoc uiſcerum faciunt, ut affirmēt, ſi ex ea factis alueis bibant ſues, ſine lyene inueniri: & ideo homini ſplenetico cibū, potumq; dant in uaſis ex tamarice factis, uulgus infelicem eam arborem appellat, quoniam nihil ferat, nec ſeratur unquam. lib. 7. cap. 10.

Tanagrici) A' *Tanagra ciuitate* Bœotiæ, *quam* Home*rus uocat* Γραῖαν, *quæ & prius, ut docet* Stephanus, *uocabatur* ποιμανδρία. *Tanagrici galli autore* Varrone *ſunt ſine dubio pulchri, & ad præliandū inter ſe maximè idonei: ſed ad partus ſunt ſteriliores.* Plinius *de gallis gallinaceis loquens ait: patrias nobilitauerunt* Rhodū, *ac* Tana*gram.* T*anagreæ meretricis meminit* M. Tul. *lib. 8. cap. 2.*

Diſsimilē rationē poſtulat Tarentinū atq; hirtum) In *genere ouium ſumma dignitas fuit Tarētinis ouibus, quæ propter bonitatē lanæ pellibus integebātur, ne lana inquinaretur.* Hinc Plin. *noſter id genus ouiū elegantius uocat tectū, cum operimētis tegeretur, & à* Varrone *pellitæ nominantur: de quibus intellexit* Horatius *illo ſapphico uerſiculo:* Dulce pellitis ouibus Galeſi Flumen. Igitur *cum Tarentinū pecus ſit ex omnibus molliſsimū maximeq; hirtum, hoc eſt, lanigerū atq; uilloſum, nullamq; domini, aut magiſtrorū inertiam ſuſtineat, deſiderat curam maiorē et rationē longè aliā in paſtione, quàm faciat reliquū ouiaricū pecus.* Illud *adnotandū,* Tarentum *Sabinorū lingua molle ſignificari: unde quidam* T*arentinas oues & nuces dici autumāt, quia ſunt molles.* Hinc Horatius *optimo epitheto uidetur dixiſſe,* Et molle Tarentū. *Ouiū* Tarentina*rum tanquā elegantiſsimarū meminit* Plaut. *in* Truculēto, *his uerbis:* Argētum *meo qui debebat patri, qui oues* Ta-

rentinas

rentinas erat mercatus de patre, quærit patrẽ. Columella.

Porrum Tarentinum) De hoc ait Epigrãmatiſta: Fila Tarentini grauiter redolentia porri Ediſti quoties, oſcula clauſa dato. lib. 8. cap. 11.

Tarteſiaci) Tarteſos oppidum eſt Hiſpaniæ: unde Tarteſiacum pelagus dictum. In eo generoſæ murænæ naſcuntur. Vnde à Varrone laudatur muræna Tarteſia. Apud Aulum Gellium mendoſe legitur muræna Tarſeſia, quaſi à Tarſo oppido Ciliciæ dicta, cum legendum ſit Tarteſia à Tarteſo oppido Hiſpaniæ. Autumat Strabo ueteres Betim fluuium nominaſſe Tarteſum. Nonnulli Tarteſum Carteiam appellant. De Tarteſo Silius: Tarteſos ſtabulanti conſcia Phœbo. lib. 6. cap. 16.

Tectum pecus) Id genus ouium ſignat, quod propter lanitij elegantiam operimentis tegitur, & ob id tectum pecus nominatur. Horatius id genus oues pellitas appellat illo ſapphico uerſiculo: Dulce pellitis ouibus Galeſi Flumen. lib. 7. cap. 2.

Palmeis regentibus) Legendum eſt tegetibus: ſignificat enim tegetes ex folijs palmarum contextas adhiberi ſolitas ad uineam adumbrandam per cynocaumata, ſic enim uocantur calores æſtuoſi caniculæ. M. Varro appellat tegeticulas canabinas, ex canabe factas. lib. 6. cap. 3.

Temporius) Tempeſtiuius, maturius aduerbium eſt, cui opponitur ſerius. Hinc Ouidianũ illud, Modò ſurgit eoo Temporius cœlo, modò ſerius incidit undis. lib. 8. cap. 4.

Terebratione) Id eſt, illius inſitionis quæ fit terebra, de qua ſic inquit Cato: Terebra uitem quam inſerere uoles pertundito; eò duos ſurculos uitigineos quod genus eſſe uoles inſertos obliquos arcito ad medullam, & cætera. lib. 4. cap. 29.

Termi

Termitibus) Termites ſunt ramuli arborum maximè oliuarum, quod Porphyrio docet enarrans illud Horatij, Nunquam fallentis termes oliuæ. Aul. Gel. ramuſculos palmarũ termites appellat, his uerbis, Spadica Dorici uocãt auulſum è palma termutẽ cum fructu. Item quoniã palmæ ex arbore cum fructu auulſus, ſpadix dicitur, lib. 7. cap. 9.

Ternarij) Scrobes ternarios appellant quoquouerſus pedum trium, ſicut quaternarios quoquouerſus quatuor pedum. lib. 11. cap. 2.

Tertiationem) Oleum tertiæ preſſuræ, ſicuti iterationẽ ponit pro oleo ſecundæ preſſuræ. lib. 12. cap. 49.

Tertiato) Tertia aratione colito. lib. 2. cap. 10.

Tertiatur dodrante) Familiare eſt Col. aßis nomine totũ, & conſequẽter per uncias intelligere partes, ſicut hoc nomine dodrantis intelligi uult nouẽ partes unius operæ ſufficere ad tertiandum agrum, id eſt, ad tertiam arationẽ in ſingula iugera peragendum. lib. 2. cap. 4.

Thalli cæparum) θάλλω uerbum Græcũ eſt, quod ſignificat uireſco, & germino, inde thalli dicti ſtipites in cæpis & folliculi, quos uulgus uocat germina, quibus ſemẽ cõtinetur. θάλλος Græci omne germinans appellauere, Attici, maximè id in oliuis hac uoce nominitãt. Suidas ait, θάλλος dici κλάδος, id eſt, ramum oliuæ. lib. 11. cap. 3.

Taleagines) lego tiliaginæ, hoc eſt, ex tilia arbore cõfectæ, cuius materies odorata eſt, nec teredinẽ ſentit. Faſceis tiliaceis faſceabatur Antoninus, ut rectus incederet. Ex tiliæ mẽbranis tenuißimis fiunt coronæ uel coronarũ ornamẽta, phyliræ uocãtur: de quibus aliubi plura. li. 12. ca. 45.

Tineoſos) Plenos tinearũ, qui ſunt uermes, quos alueorum tineas uocant: tineas in libris gigni teſtatur Epigrammatiſta. In homine prouenire longitudine pedum tricenũ

refert Plin.lib.9.cap.14.

Tiruncula) Veteranus, & tiro opponuntur,neque ſolum de militibus, ſed etiam mutis animalibus uſurpantur. lib.7.cap.12.

Ad tormina) Morbus eſt inteſtinorū,Græci uocant dyſenterion,intus inteſtina exulcerātur:ex his cruor manat, frequēs deijciēdi cupiditas,dolorq; in ano eſt. Torminoſi dicūtur laborātes hoc genere morbi. M.Tul. Torminoſos quoq; dicimus quoſdā,nō quia patiātur tormina, ſed quia procliues ſint ad hoc genus ægritudinis.lib.12.ca.38.

Firmis toris) Sicut toros dicimus in animalibus carnes pulpoſas,robuſtasq;, ita in uitibus tuto alligari poteſt. In ſecunda Tuſculana enarrantes illud, O' brachia,ò lacertorum tori, ſcripſimus affatim ſuper hac dictione. Ouidius colla toroſa boū dixit elegantiſſimè. Col.lib.de arb.ca.16.

Tortiuum) Cato ſecatum uinum appellat, quod ex ſecibus uini expreſſum eſt. Conſimile eſt tortiuū, quod poſt primā preſſuram ex torculari exprimitur circūciſis uinaceis,unde & circuncidaneum nominatur. Cato: Tortiuū muſtum circūcidaneum ſuo cuiq; dolio diuidito,additoq; pariter. Eſt alterum uini genus,quod prælıganeū uocant, quod operarij bibunt. Græci deuterias appellant, generali uocabulo omnia uina ſecundaria,noſtri loram. Fiunt maceratis aqua uinaceis.lib.12.cap.36.

Ceruice toroſa) Pulpoſa,muſculoſa.Ouidius,Colla toroſa boum. in Tuſculanis quæſtionibus ait Hercules, O' lacertorū tori.Pli. ſcribens de hortenſibus decenter dixit, quòd inula toroſior eſt.lib.5.cap.1.

Cum torreo)Toſto torrefacto.lib.6.cap.9.

Velut traducem)In arbuſtis fiunt traduces: hoc autem uocabulo utimur in uitibus, quæ ex arboribus in arbores traducun

traducuntur. Traduces quidam rumpos appellant, à traducēdo nominatos, quales eleganter, utiliterq; formatos in territorio noſtro conſpicimus. Traducem bimum antiqui præcidere ſolebāt, ut ita tranſilem facerēt. Nouarienſis agricola traducū turba nō contentus, nec copia ramorum, impoſitis etiānum patibulis palmites circūuoluit. Hieronymus, Auguſtinus, Ruffinus, cæteriq; eccleſiaſtici ſcriptores, curiose diſputando diſquirunt, atq; ueſtigāt, nunquid anima ex traduce propagata ſit, tanquā ſemen ex ſemine. Tertullianus oppido quam decenter ſcripſit famā ſerpere in traduces auriū, atq; linguarū. Mendoſi ſunt Tertulliani codices impreßi, in quibus dictiones perperā diſtinctæ leguntur. Nam cū in traduces linguarū fuerit ſcribēdum, ſicut nos legimus: uitiosè impreſſerunt intra duces, corrupto uocabulo elegantißimo & ſenſu. lib. 4. cap. 9.

In ſecunda quaſi tribu) Id eſt, in ſecundo ordine, & loco, translatione facta à claßibus Romanis. Nam alij erant in prima, alij in ſecunda claſſe, & ita gradatim diſtributi. Lege Liuium. Cōſimule eſt illud ſuprà dictum à Columella: Poßunt etiam ſecundæ notæ uites prouentu, & ubertate commendari. lib. 2. cap. 2.

Tribulā, & trabam) Nomina ſunt inſtrumētorū ruſticorum, quibus ad terēda frumēta utūtur agricolæ. Seruius interpretatur eſſe genera uehiculorū, enarrans illud Vergilianum: Tribulaq;, trahaq;, & iniquo pōdere raſtri: ſic enim ſcribit: Tribula genus uehiculi, quo teruntur in area fruges. Traha quoq; genus eſt uehiculi, dictum à trahendo. nam nō habet rotas. Tribulam à terendo dictam autumant. Fit autem tribula ex tabula lapidibus, aut ferro exaſperata, quæ impoſito auriga, aut pondere grandi trahitur iumētis iunctis, aut diſcutit ex ſpica grana, aut ex aßi-

bus dentatis cum orbiculis,quod,ut inquit M.Varro,plo ſtellum Pœnicum appellant.lib.2.cap.21.

Nullũ *natura trimeſtre ſemen)* Plin. *taxans* Col.*ſententiam ſic refert:*In *tantum fallitur* Columella,*qui ne trimeſtris propriũ quidẽ genus exiſtimauerit eſſe,cum ſit antiquiſſimum,*Græci *trimenon uocant.lib.2.cap.9.*

Satoriam trimodiam) nomen eſt uaſis à menſura trium modiorum:ſatoriam uocãt,quoniam ex ea ſatores ſemina iaciunt in ſatione ſeminum.lib.2.cap.9.

Trulla) Trullum, *& trulla ſunt uaſa, quorum mentio apud ſcriptores:præterea trulla inſtrumentum eſt æneum fabrile,cuius meminit* Vitruuius,*in quo ſignificatu hic ponere uidetur.lib.9.cap.12.*

Tubulũ *fictilem)*Tubi,*& per diminutionẽ tubuli ſunt quædã quaſi uaſa fictilia,oblonga inſtar fiſtularũ, quibus utimur ad ductus aquarũ conficiendos.* Plin.*tradit aquas à fonte duci fictilibus tubis utiliſſimũ eſſe: &, ut autor eſt* Vitruuius,*ſalubriores ſunt aquæ,quæ ducuntur per tubulos fictiles,quàm quæ per fiſtulas plumbeas.*Plin.*hoc idem memorans cola fictilia uocat,quem* Col. *tubulum fictilem appellat.*Plinij *uerba ſunt hæc:*Eſt *& luxurioſa ratio uites cædi,ut quatuor malleoli uehementi uinculo colligentur in parte luxurioſa: atque ita uel oſſa bubuli cruris,uel per cola fictilia traiecti obruantur binis eminentibus gemmis. & mox pauló ait,* Talis *uuæ acinas nihil intus ligni habituros* Columella *promittit.*Col.*lib.de arb.cap.9.*

Lauri *turiones)*Hoc *uocabulo,quod infrequens eſt,ſignificari uidentur teneritudines ramuſculorum in ſummitatibus arborum.lib.2.cap.47.*

V

Quaſi *uacerræ)* Vacerras *dicunt ſtipites,& perticas ad quas*

ad quas equi religari ſolent. alibi docet Columella uacerras appellari genus clatrorum, accipiq; pro longurijs, ſiue perticis. lib. 6. cap. 18. Erat & apud antiquos uacerra nomen maledicti.

Aut ualetudinarium) Lege in ualetudinarium. Nam locus, quo ægroti curantur, eleganti uocabulo ualetudinarium nuncupatur. Seneca: Omnes in eodem ualetudinario iacemus. Mos hic propè peculiaris eſt religioſorum, ut ualetudinarium unum templatim habeant, quo infirmi contineantur, ac curentur. In ultimo præcepit Columella, Valetudinaria immundicijs liberentur, & identidē aperiantur, ut ita ſalubria languentibus præbeantur. lib. 11. ca. 1.

Modò continetur) Ariſtoteles, & Galenus tradunt bonam ualetudinem eſſe, quandam quaſi mediocritatē in confinio exceſſus, & defectus collocatam. lib. 3. cap. 12.

In ualuulis) Valuuli ſunt folliculi, & ſiliquæ fabarum, quaſi uallivuli dicti: quia uallo fabis excutiātur. li. 2. ca. 12.

Vannisq; expurgantur) Vanni ſunt cribra, quibus frumenta purgantur, unde uerbum Varronianum, euannare, quod eſt per uannos expurgare. In codicibus Varronis perperam legitur euaminatur, cùm rectè legendum ſit, euannatur. De uanno ait poëta: Et myſtica uannus Iacchi.

Deſyderat uehes) A' uehendo uehes nominantur. Sunt autem propriè ruſtica inſtrumenta, quibus ſtercus uehitur, & mēſuræ nomē. Pli. Iuſtum eſt uehes ſtercoris XVIII. iugero tribui. Alibi Columella ait maiores pecudes efficere denas uehes ſtercoris tricenis diebus. lib. 2. cap. 5.

Auenuncula) Legendum eſt uenuncula. Horatius: Venuncula conuenit ollis. Plinius quoq; docet uenūculam fuiſſe uuam ollis aptiſſimam, hoc eſt, ollarem: ſic enim uocantur, quæ in ollis fictilibus conduntur. Papinius: Ollares ro=

 go,

go,non licebat uuas.lib.3.cap.2.

Venterculos) Ventriculos,& inteſtina.lib.8.cap.17.

Veratro) Helleboro.Plinius:Helleborum(inquit) Italia ueratrum uocat.lib.6.cap.32.

Vernaculum) Domeſticum,Italicū.li.7.ca.3.Sic uernacula examina, quibus ſylueſtria opponuntur.lib.9.cap.9.

Partæ uerſuræ) Verſurā dicunt ſcriptores,agricolationis,ubi boues in arando poſt peractum legitimum ſulcum circumaguntur, uertunturq́ue:aliàs uerſura eſt mutatio quædam,qua creditor mutatur,à uertendo dicta,cuius Plinius,Seneca,Cicero omnes commeminere.lib.2.cap.2.

In ueſtiarijs) Veſtiaria nonunamus,non tam arcas, ac repoſitoria ueſtiū,quàm ipſa ueſtimēta.dixit Seneca: Dominus debet ſeruo ueſtiariū.Scæuola iuriſcōſultus:Quæſitum eſt,an mortua matre conditio appoſita defeciſſe uideatur,& per hoc,neq; ueſtiaria,neque cibaria his debeātur. Reſpōdi ſecundū ea,quæ præponerētur deberi. lib.1.ca.9.

Veterno conſeneſcere) Torpore,ſegnitia,ſomno, ignauia.Veternus propriè eſt ille morbus,quē lethargū Græci nominānt,in quo marcor & inexpugnabilis penè dormiēdi neceſſitas:uulgò medici ſubetiā appellāt. Inde ueternoſus,p ignauo,atq; torpēte,et ſomniculoſo ponitur.li.7.c.5.

Veterinarij) Medici pecorum ueterinarij nominantur, quos Firmicus Maternus mulomedicos uocat, ducto uocabulo,ex uoce Græcorum,à quibus κτηνίατροι appellantur, id eſt,medici iumentorum.lib.6.cap.8.

Veterinariæ medicinæ) Medicina ueterinaria dicitur ea,qua utitur ueterinarius,id eſt, medicus pecoris, & iumentorum,quem noſtri mulomedicum Græci κτηνίατρον appellant,de quo ſuprà diximus.lib.7.cap.3.

Reſoluatur ueruactum) Quod uere ſemel aratum eſt,à

temporis

temporis argumento ueruactum uocatur, dicitur & proſciſſum, & proſcindere appellant, cùm primum arant terram. lib. 2. cap. 4.

Duo induantur ſtatumina) Corrige uiduantur. Nam cum arbores, & pali decenter dicantur uitibus maritari, quando illis copulantur, decenter quoq; dicentur uiduari, quando uitis emoritur, quæ inſtar mariti eſt. Statumina autem uocantur adminicula, pali, pedamenta, quibus ſtat uitis tenera, atq; fulcitur, & ita intellige exponeq; ſtatumina apud Columellam hac uoce crebrius utentem. Apud Vitruuium ſtatuminationes capiuntur pro ſolidationibus pauimentorum, & ſtatuminare pro munire ac ſolidare. libr. 4. capite 179.

Quaſi mille ſunt uiuiradices) Corrige quaſi nullæ ſint. Quid autem ſit uiuiradix, docebunt te Columella, Plinius, & nomen oſtendit. Nã à uiua radice cognominãtur uiuiradices ſtirpes uitiũ uidelicet, & ſurculi, qui in ſeminario adoleſcunt, moxq; in ſuam ſedẽ transferuntur. Malleoli uerò non ſunt radicati, nec ſeruntur in ſeminario. lib. 3. ca. 3.

Abundantia uliginis) Vligo propriè eſt naturalis terræ humor. Vnde uliginoſus ager dictus, quo quaſi piger noxius humor continetur. Vliginoſo agro opponitur aridus. lib. 2. cap. 2.

De ulmarijs) Vlmaria dicuntur ſeminaria, in quibus plantaria ulmorum adoleſcunt: quæ mox roborata in arbuſtum transferantur. Poſſunt & ipſa arbuſta ulmaria nuncupari, quibus ſcilicet uites maximè copulãtur, maximeq; conueniunt, cum inter uitem, & ulmum ſit amicitia ſociabilis. lib. 5. cap. 4.

Spicas ulpici) Genus eſt allij, ulpicũ grandius inter pulmẽtaria ruris celebratũ, quod Græci appellauere ἀφροσκόροδον. Quidam allium Punicum uocãt, de quo Plautus: Ple

nior ulpici,quàm Romani remiges.lib.6.cap.4.

De uillatico) *Villaticum canem appellant, qui uillam, quæq; iuncta ſunt uillæ,cuſtodit.lib.7.cap.12.*

Vicia pabularis) *Quæ ſcilicet pabuli cauſa ſeritur, eſtq; pabulum quadrupedum.lib.11.cap.2.*

Cum uicialibus) *A uicia,quod pabulum eſt,uicialia deriuantur.lib.6.cap.29.*

Cribro uiciario) *A uicia,quod eſt genus frugũ,dicitur uiciarium cribrum,ſicut à lolio loliarium.lib.8.cap.5.*

Vitiariũ) *Seminarium intelligit,in quo ſemina uitium conſeruntur,ut mox transferãtur in uineã.* Paulò mox docet Colu.in quo ſolo uitiarium ſit faciendum.lib.3. cap.4.

Vitiſcat) *uitis fiat:uerbum eſt à uite formatum,eo inclinamento quo uiuiſcit.* Col.lib.de arb.ca.7.

Vmbras'ue) *Sic appellantur piſces quidã,quorum mentio eſt apud* Ennium *ſic ſcribentem:* Melanurum,*turdum, merulamq;,umbramq; marinam.lib.8.cap.16.*

Ad unguem) *Ad perfectã abſolutionẽ,translatio à marmorarijs,qui iuncturas marmorũ tum demum perfecta ducunt,ſi unguis ſuperductus non offendatur,unde iam quæcunque perfectiſſima eſſe uolumus ſignificare,ad unguem facta eſſe dicimus.* Horat. Ad unguẽ *factus homo.li.11.ca.2.*

Vngues cuſtodũ) Iam *docui cuſtodes dici nouellos palmites.* In *uitibus autem ſunt omnia quæ in corporibus,exẽpli cauſa,caput,brachia,humeri,crura,pedes,palmæ, digiti,& pollex.Sunt & ungues quos annotinos præcipit eſſe reſecãdos,id eſt,unius anni,quos et anniculos uocamus, ut ab anno annotinus deriuatur.Alij legũt hornotinos eodem intellectu:ſuper qua dictione ſuprà perſcripſi. Cæſar in commẽtarijs naues annotinas appellaſſe uidetur onerarias,quibus annona atq; cõmeatus cõportantur.li.4.ca.24.*

Vnguine ceti) Ab *unguendo unguen dictũ.* Apuleius,

Vnguine delibutus. Cetus dicitur piſcis maior, errore grã=maticorũ manifeſto, qui pluraliter, & neutro genere tan=tum dici autumant cete ex Græca *declinatione*. In *cœlo inter ſigna eſt cetus, cuius meminit* Higinus.*lib.6.cap.* 31.

Volucra appellatur) Ex *lectione Pliniana commoni=tus, lego uoluox*. *Plinij uerba ad hanc rem pertinentia ſubſcripſi, quæ ſunt hæc*: Alij *uoluocem appellant animal prærodens pubeſcentes . uuas, quod ne accidat, falces cum ſint exacutæ, fibrina pelle detergunt, atq; ita putãt, aut ſan guine hircino liniri uolunt poſt putationem eaſdem*. Idem Plinius, *& ante* Plinium M. Cato *conuoluolum nomina=runt beſtiolam damnificam, atq; uineas infeſtantẽ, qui for=taßis à conuoluendo nomen accepit, eò quòd ſe conuoluat, atq; intorqueat circa pampinos.* Eũ*dem opinor eſſe inuol=uolum, de quo ſcitum eſt* Plautinum *illud in Ciſtellaria,* Imitatur *nequam beſtiam, & dãnificam inuoluolum, quæ in pampini folio intorta implicat ſe: itidem hæc exorditur ſibi intortam orationem.* Qui *uult ne conuoluolus in uinea naſcatur, medicamentum faciat ex amurca decocta ad craſ ſitudinem mellis cũ bituminis tertiario, & ſulphuris quar=tario, hoc uites ſub caput, & ſub brachia perungat, ita con uoluolus non fiet in uinea. lib. de arb. cap.* 15.

In *ſpeciem uuæ)* Apes *dicuntur facere oſtenta glomera=tæ in figuram botryonis, ſiue uuæ pedibus per mutua ne=xis.* Iuuenalis: Examenq; *apiũ longa conſederit uua* Cul=*mine delubri.* Vergil. V*uam demittere ramis. lib.9.cap.9.*

Circa Vulcanalia) Dies *feriatus* Vulcano *dicatus, dici=tur* Vulcanalia. M. Varro, Vulcanalia *à* Vulcano, *quòd ei tum feriæ, & quòd eo die populus per ſe ignem anima=lia mittit.* Plinius: A Vulcanalibus *lucubrare incipiebat ſtu dendi cauſa. lib.11.ca.3.*

FINIS.

IAMPRIDEM *decreui, quacunq; in re poßum, prodeſſe ſtudioſis. Quamobrem perquàm utile uiſum eſt futurũ, ſi hic de diebus, & qui in uigintiquatuor partes, & qui in duodecim diuidũtur: tum de horis, quæ ſunt apud Palladiũ, nonnihil dicamus. Atq; eò magis, quòd à perquàm paucis ætatis noſtræ hominibus intelligũtur. Dierũ duo ſunt genera, alij naturales: alij ciuiles. Naturales, quibus nunc paſſim utimur, cõſtãt quatuor & uiginti partibus æqualibus ab occaſu Solis, ad alterũ occaſum: quæ horæ appellantur: & Græcè ἰσημεριναί, Latinè æquinoctiales dicũtur. Ciuiles autẽ, ab ortu Solis ad occaſum cõſtant duodecim partibus inæqualibus: quæ Græcè καιρικαί, Latinè tẽporales, ſeu, quod idẽ eſt, uulgares nominantur. Atq; hæ duodecim partes hybernis ſolſtitijs breuißimæ ſunt, & tertia parte minores, quàm æquinoctiales, æſtiuis autẽ lõgißimæ, eademq́ue tertia maiores, quàm illæ, &, quod ſequẽs eſt, uincunt hybernas duabus quartis: ſiue, quod idem eſt, dimidio, id quod ſignificare uoluit Vergilius eo uerſu, An'ne nouum tardis ſydus te menſibus addas: id eſt, Iunio, & Iulio, quibus horæ longißimæ ſunt. At uere, ſole arietem, autumno, libram ingrediente, pares ſunt æquinoctialibus: eademq́; ab hyberno ſolſtitio ad æſtiuum, cum die creſcente creſcunt: ab æſtiuo autem ad hybernum, cum eodem decreſcente decreſcunt. Et quoniam ſinguli dies ciuiles, ac noctes totius anni, horis duodecim cõtinentur, ſexta die hora ſemper eſt meridies: & prima incipit oriente Sole. Duodecima eodẽ occidente finitur. Verbi gratia, menſe Martio cum hæ ipſæ horæ temporales ferè pares ſunt æquinoctialibus, prima hora diei ciuilis eſt eadem cum tertiadecima*

diei naturalis. Secunda, eadem cum quartadecima. Tertia, cum quintadecima. Quarta, cum ſextadecima. Quinta, cum decimaſeptima. Sexta, cũ decimaoctaua. Septima, cum decimanona. Octaua, cum uigeſima. Nona, cum uigeſimaprima. Decima, cum uigeſimaſecunda. Vndecima, cum uigeſimatertia. Duodecima, cum uigeſimaquarta. Illud igitur in ſacris literis: A ſexta autem hora uſq; ad nonã, tenebræ factæ ſunt ſuper uniuerſam terram: intelligendũ eſt à decimaoctaua hora, uſq; ad uigeſimamprimã diei naturalis: ut nunc horæ aguntur. Nam apud ueteres, ſolaria in horas tam noctis, quàm diei tẽporales, nõ æquinoctiales diuidebantur. Menſe autem Iunio, cùm horæ quàm longiſſimæ ſunt: prima hora tẽporalis, eſt eadem, quæ nona cum tertia parte decimæ æquinoctialis. Secũda, quod reliquum decimæ cum duabus tertijs undecimæ. Tertia, quæ duodecima cum tertia parte undecimæ: Atq; ita ſingulæ tres horæ tẽporales cõtinẽt quatuor æquinoctiales. Pari modo, quarta eſt eadẽ, quæ tertiadecima cũ tertia parte quartædecimæ. Quinta, quod reliquum quartædecimæ cum duobus tertijs quintædecimæ. Sexta, quod reliquũ quintædecimæ cum integra ſextadecima, & eſt meridies. Item tres tẽporales, Septima, Octaua, Nona, ſunt eædẽ, quæ quatuor æquinoctiales: uidelicet decimaſeptima, decimaoctaua, decimanona, uigeſima. Item decima, undecima, duodecima, eadem quæ uigeſimaprima, uigeſimaſecũda, uigeſimatertia, uigeſimaquarta. Non ab re hic uiſum eſt ſubiungere epigramma Martialis ad Euphemum ſtructorem Domitiani: ubi harũ horarum temporalium meminit: eſt autem hoc:

Prima ſalutantes, atq; altera detinet hora:
Exercet raucos tertia cauſidicos.
In quintam uarios exercet Roma labores.

Sexta quies laßis, ſeptima finis erit.
Sufficit in nonam nitidis octaua palæſtris.
Imperat extructos frangere nona toros.
Hora libellorum decima eſt Eupheme meorum:
Temperat ambroſias cum tua cura dapes:
Et bonus ætherio laxatur nectare Cæſar:
Ingentiq́; tenet pocula parca manu.
Tunc admitte iocos: greſſu timet ire licenti
Ad matutinum noſtra Thalia Iouem.

Horæ autem, de quibus agit Palladius, ſunt quæ diem ab ortu ſolis ad occaſum diuidunt, in partes duodecim: quæ umbris ſic deprehenduntur. Fiat planicies quadrata ad regulam, & libellā in loco aperto: qui toto die illuſtretur à Sole: ſpectetq́; uno latere Septentrionē: alio Meridiē: Solem alio orientem: occidentem alio. Deinde in medio quadrati collocetur indagator umbræ: qui Græcè γνώμων, ſeu σκιαθήρας dicitur, obſerueturq́; prima dies cuiuſuis menſis: Verbi gratia, Ianuarij: idq́; cœlo ſereno, tūc tacto gnomone à Solis radijs: umbra gnomonis prima hora diei erit lōga pedes XXIX. Secunda XIX. Tertia XV. Quarta XII. Quinta X. Sexta IX. atque hac hora, ſemper (ut dixi) eſt meridies: tunc enim Sol altißimus facit umbras breuißimas. Deinde incipit declinare, & deſcendere ad occaſum: atq; umbræ eadē, qua decreuerant, menſura augentur: quo fit, ut ſeptima hora, quæ eſt prima poſt meridiem, umbra gnominis ſit lōga pedes X. & reſpondeat quintæ antemeridianæ (nā horæ ante ſextam antemeridianæ, poſt ſextam pomeridianæ appellantur) Octaua ſit lōga pedes XII. & reſpondeat quartæ. Nona, XV. quanta fuerat tertia. Decima, XIX. quot pedū erat ſecunda. Vndecima, XXIX. quot prima. Et quoniā in horarum ſpatio Ianuar. cum Decem

bri

bri menſe cõuenit: eædem erunt umbræ ſingulis horis hoc menſe, quæ & Ianuario. Idem quoq; faciendũ eſt in cæteris menſibus: ut bini ſcilicet computẽtur. & Feb. in horarum menſura cum Nouembri menſe cõcordet, Martius cũ Octobri, Aprilis cũ Septẽbri, Maius cum Auguſto, Iunius cum Iulio: quemadmodũ in fine cuiuſq; menſis apud Palladium licet uidere. Illud apud eundẽ in fine poſtremi menſis his uerbis: Decembrem Ianuario in horis cauſa diſpar adiũxit: cùm linea ſinuli ille augeatur, hic decreſcat: intelligendum eſt & de umbris, quòd tam ante meridiem, quàm poſt pares, atq; eædẽ in ſingulis binis mẽſibus ſint: idq; diſpari cauſa, & de diebus, quos conſtat ſex mẽſibus augeri, & ſex decreſcere. Nam etſi eadem quãtitate ſunt horæ menſe Ianuario, qua & Decembri: eademq; menſe Februario, qua & Nouembri: & ſic in reliquis paribus, quemadmodũ autor oſtendit: tamen ex ſingulis paribus, quantum augetur alter, tantum alter diminuitur. Aſcendente enim ſole à capricorno ad cancrum (ut ſuprà diximus) dies ſemper augentur: decreſcunt contrà deſcendente illo, à cancro ad capricornum. Notandum præterea, creſcẽtibus diebus, decreſcere ſemper umbras gnomonis: contrà, decreſcentibus illis, has ſemper augeſcere: & hinc eſt, quòd menſe Ianuario cũ dies breuiſſimi ſunt, & augentur: prima hora diei umbra gnomonis eſt longa pedes XXIX. Februario, quæ eſt longiſſima, XXVII. Martio, XXV. Aprili, XXIIII. Maio, XXIII. Iunio, XXII. Mẽſe autẽ Iulio, cum dies longiſſimi ſunt, & decreſcũt, prima hora diei umbra gnomonis eſt lõga pedes XXII. quæ eſt breuiſſima. Auguſto, XXIII. Septẽbri, XXIIII. Octobri, XXV. Nouẽbri, XXVII. Decẽbri, XXIX. Id quod ut melius cognoſcatur, ſubiunximus & eos menſes, quibus

dies augentur,umbris decreſcentibus: & eos,quibus dies decreſcunt,umbris creſcẽtibus. Incepimus *autẽ ab* Ianua=*rio,&* Iulio:*quorũ altero dies ſunt breuiſsimi,& ſemper augentur uſq; ad ſolſtitiũ æſtiuũ: & umbræ longiſsimæ: ſed decreſcũt,quãdiu dies augentur:* Altero *dies ſunt lon giſsimi, & ſemper decreſcũt uſq; ad ſolſtitium hybernũ, & umbræ breuiſsimæ:ſed augentur, quandiu dies decre=ſcunt.* Et *licet à ſolſtitijs incipiendum fuiſſet,quæ* Decem*bri, &* Iunio *fiunt,tuncq; dies uel augeri,uel decreſcere incipiunt: tamen incrementa,uel dimunutiones dierũ cum dimunutionibus, incrementisq; umbrarum ſic facilius di=gnoſcũtur,qua quidem re cognita,& diſpar illa cauſa co gnoſcetur: quia in horarum ſpatio* Ianuarius Decembri, Februarius Nouembri, Martius Octobri, Aprilis Septem*bri,* Maius Auguſto, Iunius Iulio *adiuncti,linea ſimuli, ut ait* Palladius,*augentur,uel decreſcunt.*

Ianuario augentur dies:& umbræ decreſcunt.

hora	I.	*pedes*	XXIX.
hora	II.	*pedes*	XIX.
hora	III.	*pedes*	XV.
hora	IIII.	*pedes*	XII.
hora	V.	*pedes*	X.
Hora	VI.	*pedes*	IX.
hora	VII.	*pedes*	X.
hora	VIII.	*pedes*	XII.
hora	IX.	*pedes*	XV.
hora	X.	*pedes*	XIX.
hora	XI.	*pedes*	XXIX.

Febr

Februario augentur dies:& umbræ decreſcunt.

hora	I.	*pedes*	XXVII.
hora	II.	*pedes*	XVII.
hora	III.	*pedes*	XIII.
hora	IIII.	*pedes*	X.
hora	V.	*pedes*	VIII.
Hora	VI.	*pedes*	VII.
hora	VII.	*pedes*	VIII.
hora	VIII.	*pedes*	X.
hora	IX.	*pedes*	XIII.
hora	X.	*pedes*	XVII.
hora	XI.	*pedes*	XXVII.

Martio augentur dies:& umbræ decreſcunt.

hora	I.	*pedes*	XXV.
hora	II.	*pedes*	XV.
hora	III.	*pedes*	XI.
hora	IIII.	*pedes*	VIII.
hora	V.	*pedes*	VI.
Hora	VI.	*pedes*	V.
hora	VII.	*pedes*	VI.
hora	VIII.	*pedes*	VIII.
hora	IX.	*pedes*	XI.
hora	X.	*pedes*	XV.
hora	XI.	*pedes*	XXV.

Aprili dies augentur:& umbræ decreſcunt.

hora	I.	*pedes*	XXIIII.
hora	II.	*pedes*	XIIII.
hora	III.	*pedes*	X.
hora	IIII.	*pedes*	VII.
hora	V.	*pedes*	V.

Hora	v i.	pedes	i i i i.
hora	v i i.	pedes	v.
hora	v i i i.	pedes	v i i.
hora	i x.	pedes	x.
hora	x.	pedes	x i i i i.
hora	x i.	pedes	x x i i i i.

Maio dies augentur:& umbræ decreſcunt.

hora	i.	pedes	x x i i i.
hora	i i.	pedes	x i i i.
hora	i i i.	pedes	i x.
hora	i i i i.	pedes	v i i.
hora	v.	pedes	i i i i.
Hora	v i.	pedes	i i i.
hora	v i i.	pedes	i i i i.
hora	v i i i.	pedes	v i i.
hora	i x.	pedes	i x.
hora	x.	pedes	x i i i.
hora	x i.	pedes	x x i i i.

Iunio dies augentur:& umbræ decreſcunt.

hora	i.	pedes	x x i i.
hora	i i.	pedes	x i i.
hora	i i i.	pedes	v i i i.
hora	i i i i.	pedes	v.
hora	v.	pedes	i i i.
Hora	v i.	pedes	i i.
hora	v i i.	pedes	i i i.
hora	v i i i.	pedes	v.
hora	i x.	pedes	v i i i.
hora	x.	pedes	x i i.
hora	x i.	pedes	x x i i.

Iulio

Iulio decreſcunt dies: & umbræ augentur.

hora	I.	*pedes*	XXII.
hora	II.	*pedes*	XII.
hora	III.	*pedes*	VIII.
hora	IIII.	*pedes*	V.
hora	V.	*pedes*	III.
Hora	VI.	*pedes*	II.
hora	VII.	*pedes*	III.
hora	VIII.	*pedes*	V.
hora	IX.	*pedes*	VIII.
hora	X.	*pedes*	XII.
hora	XI.	*pedes*	XXII.

Auguſto decreſcunt dies: & umbræ augentur.

hora	I.	*pedes*	XXIII.
hora	II.	*pedes*	XIII.
hora	III.	*pedes*	IX.
hora	IIII.	*pedes*	VI.
hora	V.	*pedes*	IIII.
Hora	VI.	*pedes*	III.
hora	VII.	*pedes*	IIII.
hora	VIII.	*pedes*	VI.
hora	IX.	*pedes*	IX.
hora	X.	*pedes*	XIII.
hora	XI.	*pedes*	XXIII.

Septembri decreſcunt dies: & umbræ augentur.

hora	I.	*pedes*	XXIIII.
hora	II.	*pedes*	XIIII.
hora	III.	*pedes*	X.
hora	IIII.	*pedes*	VII.
hora	V.	*pedes*	V.

Hora	VI.	*pedes*	IIII.
hora	VII.	*pedes*	V.
hora	VIII.	*pedes*	VII.
hora	IX.	*pedes*	X.
hora	X.	*pedes*	XIIII.
hora	XI.	*pedes*	XXIIII.

Octobri dies decreſcunt:& umbræ augentur.

hora	I.	*pedes*	XXV.
hora	II.	*pedes*	XV.
hora	III.	*pedes*	XI.
hora	IIII.	*pedes*	VIII.
hora	V.	*pedes*	VI.
Hora	VI.	*pedes*	V.
hora	VII.	*pedes*	VI.
hora	VIII.	*pedes*	VIII.
hora	IX.	*pedes*	XI.
hora	X.	*pedes*	XV.
hora	XI.	*pedes*	XXV.

Nouembri dies decreſcunt:& umbræ augentur.

hora	I.	*pedes*	XXVII.
hora	II.	*pedes*	XVII.
hora	III.	*pedes*	XIII.
hora	IIII.	*pedes*	X.
hora	V.	*pedes*	VIII.
Hora	VI.	*pedes*	VII.
hora	VII.	*pedes*	VIII.
hora	VIII.	*pedes*	X.
hora	IX.	*pedes*	XIII.
hora	X.	*pedes*	XVII.
hora	XI.	*pedes*	XXVII.

Decembri

Decembri dies decreſcunt:& umbræ augentur.

hora	I.	*pedes*	XXIX.
hora	II.	*pedes*	XIX.
hora	III.	*pedes*	XV.
hora	IIII.	*pedes*	XII.
hora	V.	*pedes*	X.
Hora	VI.	*pedes*	IX.
hora	VII.	*pedes*	X.
hora	VIII.	*pedes*	XII.
hora	IX.	*pedes*	XV.
hora	X.	*pedes*	XIX.
hora	XI.	*pedes*	XXIX.

SED *ſciendum primos quoſque dies menſis deſcriptos tantũ à* Palladio: *nec tantas fore umbras cæteris diebus cuiuſque menſis, quantæ fuere primis, ſiquis eas deſcriberet : ſed ſemper uel minores, cùm dies creſcunt : uel maiores, illis decreſcẽtibus. quæ ſi deſcriberentur omnes, magnum efficerent uolumen : eſſet prætereà opus multis annis, ſi id fieret, in* Europa: *nam cùm oporteat ſingulos quoſq; dies totius anni ab ortu ſolis, ad occaſum, tunc eſſe ſerenos, nec id contingat unquam in* Europa: *obſeruandi forent dies ſereni multorum annorum : donec omnes deſcriberentur. Quod quia laborioſum eſt : & longi tædij plenum : nec* Palladius *fecit, nec alius quiſquam : nec fortè erit unquam qui faciat. Sed de his hæc ſatis, tu uerò lector chariſſime uale: & me ama.*

28,658